

# Lokalna Strategia Rozwoju

Stowarzyszenia Lokalna Grupa  
Działania Miasta Brodnicy na  
lata 2021-2027

## Spis treści

I. Charakterystyka partnerstwa lokalnego.....	3
II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR.....	13
III. Partycypacyjny charakter LSR.....	17
IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR.....	27
V. Spójność, komplementarność i synergia.....	45
VI. Cele i wskaźniki.....	49
VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	54
VIII. Plan działania.....	58
IX. Plan finansowy LSR.....	59
X. Monitoring i ewaluacja.....	59
Wykaz wykorzystanej literatury.....	63
Załączniki do LSR.....	64
Formularz 1 Cele i przedsięwzięcia.....	64
Formularz 2 Plan działania.....	65
Formularz 3 Budżet LSR.....	69
Formularz 4 Plan wykorzystania budżetu LSR.....	70

## Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

### 1. Nazwa LGD i forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy (dalej LGD) powstało 29 września 2015 r. w Brodnicy, a zostało zarejestrowane przez Krajowy Rejestr Sądowy 8 stycznia 2016 r. pod numerem 0000595183. Jego formą organizacyjno-prawną jest stowarzyszenie „specjalne”, w którym obok osób fizycznych, członkami zwyczajnymi są także osoby prawne, w tym Gmina Miasta Brodnicy. Nadzór nad Stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa Kujawsko- Pomorskiego.

### 2. Opis procesu tworzenia LGD

Z inicjatywą powstania LGD wystąpiło Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego „Młodzi dla Brodnicy”, które podjęło się zadania opracowania statutu Stowarzyszenia i jego zarejestrowania.

Proces budowy międzysektorowego partnerstwa z udziałem przedstawicieli sektora społecznego, gospodarczego, publicznego oraz mieszkańców rozpoczął się dnia 15 września 2015 r., kiedy to odbyło się pierwsze spotkanie poświęcone zastosowaniu metody rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) oraz zainicjowaniu utworzenia Stowarzyszenia LGD. W trakcie spotkania przedstawione zostały założenia metody RLKS, która w latach 2014-2020 może być realizowana na terenie miasta Brodnicy. Kolejne spotkanie odbyło się 22 września 2015 r. w Urzędzie Miejskim w Brodnicy. Efektem spotkania było wypracowanie statutu Stowarzyszenia LGD Miasta Brodnicy. Następnie w dniu 29 września 2015 r. odbyło się zebranie założycielskie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy. W zebraniu wzięło udział 60 członków założycieli.

Tabela 1. Udział % przedstawicieli poszczególnych sektorów w ogólnym składzie LGD Miasta Brodnicy

Lp.	Sektor	Ilość członków wg sektora	Udział poszczególnych sektorów %
1.	Mieszkańcy	36	60%
2.	Społeczny	15	25%
3.	Gospodarczy	6	10%
4.	Publiczny	3	5%
5.	Razem	60	100%

Źródło: Opracowanie własne

Podczas zebrania założycielskiego zatwierdzony został statut LGD. Uczestnicy spotkania założycielskiego dokonali wyboru Zarządu LGD, Komisji Rewizyjnej oraz Rady.

LGD z powodzeniem realizowało Lokalną Strategię Rozwoju (dalej LSR) na lata 2014-2020 inicjując i podejmując działania mające na celu wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców Brodnicy.

Podstawowymi celami działalności stowarzyszenia są:

- 1) podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji LSR;
- 2) wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych LSR;
- 3) wspieranie rozwiązań w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej;
- 4) wspieranie rozwoju gospodarki społecznej i ekonomii społecznej;

- 5) przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i patologiom społecznym;
- 6) rozwój społeczeństwa obywatelskiego;
- 7) stworzenie możliwości pełnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym osób niepełnosprawnych;
- 8) ochrona praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 9) rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- 10) wspieranie działań w sferze kultury i sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 11) upowszechnianie rekreacji oraz rozwój sportu i kultury fizycznej;
- 12) ochrona i promocja zdrowia.

Stowarzyszenie realizuje te cele poprzez działania tj.:

- 1) opracowywanie LSR i przystąpienie do konkursu na jej realizację, organizowanego przez samorząd województwa;
- 2) rozpowszechnianie założeń zatwierdzonej LSR na obszarze działania Stowarzyszenia;
- 3) prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie przygotowywania projektów związanych z realizacją LSR;
- 4) współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celem Stowarzyszenia na poziomie krajowym i międzynarodowym;
- 5) upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania pomocy na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów oraz sposobie naboru wniosków o pomoc w ramach realizacji LSR;
- 6) informowanie za pomocą dostępnych środków przekazu, m.in. strona www, ogłoszenie w prasie lokalnej, o możliwości wystąpienia do Stowarzyszenia w sprawie wyboru projektu do realizacji LSR;
- 7) dokonywanie wyboru projektów do dofinansowania z puli środków przyznanych Stowarzyszeniu na realizację LSR;
- 8) sprawdzanie zgodności projektów i ich realizacji z założeniami LSR;
- 9) działania na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie wdrożenia rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym;
- 10) działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej;
- 11) działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i ekonomii społecznej.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach wdrażania LSR na lata 2014-2020 to:

- ✓ Aktywizacja społeczno-zawodowa (w tym szkolenia podnoszące kompetencje i/lub dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne);
- ✓ Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej (usługi wzajemnościowe i samopomocowe; lider i animator aktywności lokalnej oraz obywatelskiej; inne rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej);
- ✓ Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej w tym: działania animacyjne, budowa i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych i inne wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej.

W ramach ogłoszonych 9 naborów wniosków o powierzenie grantu w ramach LSR Stowarzyszenia LGD wpłynęło 75 wniosków. Podpisano 52 umowy na realizację projektów grantowych. W projektach tych wzięło udział 762 mieszkańców Brodnicy. Środki wydane na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2023 wyniosły 2 887 525,55 zł, z czego 2 743 149,12 zł to wartość dofinansowania a 144 376,43 zł to wkład własny grantobiorców.

W ramach projektów pilotażowych realizowanych przez LGD, w celu rzetelnego przygotowania LSR na dalszą perspektywę finansową przewidzianą na lata 2021-2027, wydatkowano kwotę 286 213,82 zł.

Zrealizowano 6 projektów pilotażowych, które pozwoliły na poznanie nowych typów projektów stanowiących odpowiedź na potrzeby zgłaszane przez lokalną społeczność.

Tabela 2. Wartość środków wydatkowanych w ramach wdrażania LSR z podziałem na przedsięwzięcia

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Koszty kwalifikowane	Dofinansowanie
1	Aktywizacja społeczno-zawodowa (w tym szkolenia i podnoszące kompetencje i/lub dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne.	1 411 627,88	1 340 730,45
2	Działania wspierające rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej (usługi wzajemnościowe i samopomocowe; lider i animator aktywności lokalnej oraz obywatelskiej; inne rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej).	1 421 217,67	1 352 418,67
3	Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej w tym: działania animacyjne, budowa i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych i inne wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej.	54 680,00	50 000,00
4	Projekty pilotażowe	286 213,82	286 213,82

Źródło: Opracowanie własne

Pozwoliło to na osiągnięcie wszystkich założonych wskaźników i rezultatów, jakie LGD założyła sobie przystępując do realizacji strategii i wdrażania instrumentu jakim jest rozwój lokalny kierowany przez społeczność.

Od początku swojego istnienia LGD pozyskiwała też środki na realizację wielu działań na rzecz animacji, aktywizacji i integracji społecznej, poprawy jakości życia mieszkańców oraz rozwoju usług dla ludności. Realizowała projekty własne jak również w partnerstwie z innymi organizacjami, a także była patronem dla grup nieformalnych. Organizowała szkolenia, spotkania i warsztaty, a także brała udział w imprezach, konferencjach i targach organizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

LGD zorganizowała m.in.:

- 1) cykl warsztatów dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- 2) warsztaty rękodzielnicze dla mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Brodnicy;
- 3) Warsztaty Aktywizacji Społecznej (m.in. warsztaty krawieckie, historyczne);
- 4) była inicjatorem i współorganizatorem powstania Pracowni Orange w Brodnicy (2017-2018);
- 5) projekt pn. „Wczesne wspomaganie dzieci z niepełnosprawnością w szczególności z autyzmem” (2017), jako Patron Grupy Nieformalnej „Kot Leonard”, w odpowiedzi na konkurs „Inicjuj z FIO bis” ogłoszony przez Stowarzyszenie Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica;
- 6) projekt pn. „Jestem Kobieta potem Mamą” (2017), jako Patron Grupy Nieformalnej „Potrafisz Polko!”, w ramach Programu Potrafisz Polsko! Pilotaż 2017 ogłoszony przez Fundację Potrafisz Polsko;

- 7) projekt pn. „Kultura kobiet” (2018), jako Patron Grupy Nieformalnej Planeta Kobiet, konkurs ogłoszony przez Starostwo Powiatowe w Brodnicy;
- 8) projekt pn. „Kobieta bez barier” (2018-2022) konkurs ogłaszany przez Starostwo Powiatowe w Brodnicy;
- 9) projekt pn. „Brodnica- Moje miejsce na Ziemi” (2019-2022), konkurs ogłaszany przez Fundację ORLEN;
- 10) projekt pn. „Moc Kobiet” (2022), jako Patron Grupy Nieformalnej „Moc Kobiet”, w odpowiedzi na konkurs „Inicjuj z FIO 3.0” ogłoszony przez Stowarzyszenie Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica;
- 11) grant rzeczniczy pt. „Konsultacje społeczne Programu współpracy Gminy Miasta Brodnicy z NGO”, pozyskany z Kujawsko-Pomorskiej Federacji Organizacji Pozarządowych, realizowany w partnerstwie z Gminą Miasta Brodnicy.
- 12) projekt „Brodnicka Inicjatywa Młodych (2023), jako patron Młodzieżowej Rady Konsultacyjnej Miasta Brodnicy w odpowiedzi na konkurs „Młoda Inicjatywa” ogłoszony przez Stowarzyszenie Młodych Gminy Płużnica.

LGD realizowała projekty samodzielnie jak również w partnerstwie z innymi podmiotami. Projekty partnerskie wzmocniały wszystkich partnerów i pozwalały bardziej skupić się na osiągnięciu wspólnego celu. Wspólna promocja, zarządzanie projektem wzmocniały efekt dotarcia do beneficjentów projektu. Pozwalały także na wymianę wiedzy i doświadczeń między podmiotami. Wspólna promocja wzmocnia efekt dotarcia do beneficjentów projektu. Partnerstwo wzmocnia również kadre organizacji partnerskich poprzez wymianę doświadczeń i wiedzy między podmiotami. A przede wszystkim zamiast konkurować o środki i przegrać, można wspólnie zdobyć dofinansowanie i realizować wspólny cel.

Największym projektem partnerskim był pomysł na **powstanie w Brodnicy Pracowni Orange**. Było to partnerstwo wielu podmiotów. Grupę Inicjatywną tworzyli – Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy, ZHP Hufiec Brodnica, Urząd Miejski w Brodnicy, Stowarzyszenie „Młodzi dla Brodnicy”. Partnerem Medialnym był portal eBrodnica, zaś Partnerem Biznesowym AUTOGRAF Studio Reklamy Artur Grobelniak. Największym sukcesem tego projektu była ogromna mobilizacja i zaangażowanie mieszkańców w głosowanie na Pracownię, które decydowało o przyznaniu środków.

Kolejny projekt realizowany w partnerstwie to **konferencja „Kobieta bez barier”**. To projekt realizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Planeta Kobiet. Konferencja odbywa się rokrocznie od 5 lat. Skierowana jest do kobiet z Brodnicy i powiatu brodnickiego i jej celem jest zwiększenie świadomości zdrowotnej kobiet oraz profilaktyka i promocja zdrowia kobiet.

**Patronat** to kolejna forma partnerstwa, która polega na dzieleniu się potencjałem merytorycznym, kadrowym i finansowym. LGD jako patron grup nieformalnych tworzyło partnerstwo oparte na wymianie posiadanych zasobów. Grupy nieformalne dysponowały świetnymi pomysłami i zasobami ludzkimi, a LGD dzieliła się swoim doświadczeniem w przygotowaniu i realizacji projektów. I tak powstały wspólne projekty i działania, które służyły lokalnej społeczności. Był to projekt pn. „Wczesne wspomaganie dzieci z niepełnosprawnością w szczególności z autyzmem” czy też projekt pn. „Jestem Kobiętą potem Mamą”.

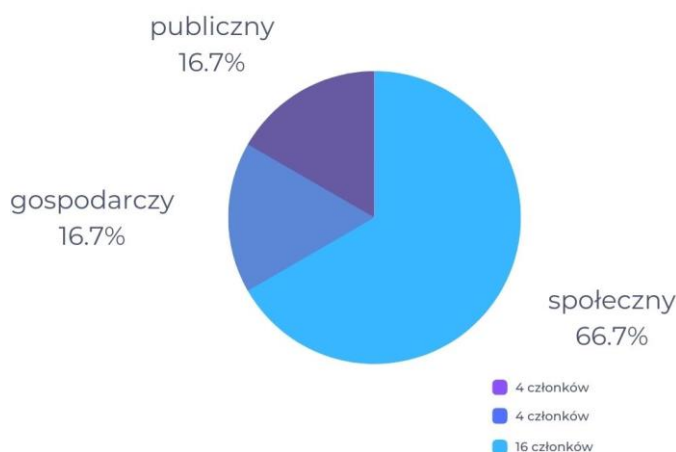
### 3. Opis struktury LGD

Początkowo Stowarzyszenie LGD było partnerstwem czterosektorowym. Wśród 60 członków założycieli znaleźli się przedstawiciele sektora publicznego, gospodarczego i społecznego oraz mieszkańców. Członkami zwyczajnymi stowarzyszenia są osoby fizyczne oraz przedstawiciele osób prawnych, w tym miasta Brodnicy, organizacji pozarządowych oraz lokalnych przedsiębiorców.

Władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz kluczowa dla podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR – Rada. Każdy z sektorów posiada reprezentację we władzach.

Obecnie liczba członków Stowarzyszenia wynosi 24 członków. Skład jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego.

Wykres 1. Udział % przedstawicieli poszczególnych sektorów w ogólnym składzie LGD



Źródło: Opracowanie własne

Podmioty tworzące LGD posiadają kluczowe doświadczenie w realizacji działań na rzecz lokalnej społeczności w szczególności na rzecz osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Członkowie LGD posiadają doświadczenie w realizacji projektów unijnych, w tym finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz projektów spójnych z LSR. Organizacje i instytucje członkowskie posiadają doświadczenie w pracy z grupami defaworyzowanymi, które znajdują się w trudnej sytuacji społecznej i zawodowej, jak: osoby bezrobotne, niesamodzielne, niepełnosprawne, młodzież sprawiająca trudności wychowawcze, rodziny wielodzietne czy ubodzy. Podmioty realizowały w ramach LSR projekty, które służyły zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, umiejętności interpersonalnych oraz aktywizacji i integracji społecznej.

Organizacje członkowskie posiadające doświadczenie w realizacji projektów spójnych z LSR:

✦ **Chorągiew Kuj-Pom ZHP Hufiec Brodnica** – realizowane projekty:

- **Pracownia Inspiracji - Termomodernizacja Budynku** (2015- 2017) – projekt zakładał termomodernizację budynku polegającą na: ociepleniu wewnętrznym budynku, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, renowacji elewacji, wymianie instalacji elektrycznej na instalację LED, wymianie pieców kaflowych na instalację centralnego ogrzewania w technologii pompy ciepła wraz z kolektorami słonecznymi.

Kwota dofinansowania 318000,00zł. łączna wartość inwestycji: 1 106 580,63 zł.

Projekt dofinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (RPO WK-P) na lata 2014-2020 oraz ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

- **Harcownie - Metodyka Wsparcia dla Rodziny** (2018-2020) - projekt zakładał realizację zajęć programowych dla dzieci i młodzieży zagrożonej ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w ramach 22 placówek wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej. Kwota dofinansowania 4586049,12 zł., łączna wartość projektu 4 984 836,00 zł. Projekt dofinansowany ze środków RPO WK-P.

✦ **Brodnickie Centrum Caritas im. Bpa Jana Chrapka** – realizowane projekty:

- **„Więcej miejsc, więcej rozwiązań”** (2016-2018) – projekt zakładał utworzenie dwóch nowych pracowni w Środowiskowym Domu Samopomocy. Zajęcia specjalne dla 10 nowych podopiecznych ŚDS, Zajęcia specjalne dla 45 podopiecznych ŚDS. Specjalistyczne wsparcie dla rodzin podopiecznych. Dofinansowanie: 566 078,62 zł z RPO WK-P.;

- **„Aktywność - samodzielność – sukces”** (2018-2020) – projekt zorientowany był na wspieranie procesu aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezdomnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, które korzystają z pomocy Schroniska dla osób bezdomnych przy Brodnickim Centrum Caritas. Projekt zakładał stworzenie 3 miejsc usług społecznych w powstających w trakcie projektu mieszkaniach wspomaganych (jednym zlokalizowanym w Brodnicy i drugim we Włocławku), w których zamieszkały osoby wychodzące z bezdomności. Dofinansowanie: 409 142,83 zł z RPO WK-P.

- **„Nowe miejsca, nowe szanse”** (2019-2021) – projekt koncentrował się na rozwijaniu dostępu i oferty dla osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi w Środowiskowym Domu Samopomocy w Brodnicy przy Brodnickim Centrum Caritas. Rozwijanie dostępu i oferty polegało m.in. na stworzeniu 5 miejsc uczestnictwa w ŚDS (tj. zwiększeniu liczby miejsc z obecnych 45 do 50 ), stworzeniu, wyposażeniu i realizacji zajęć w nowej pracowni terapeutycznej, realizacji dodatkowych form profesjonalnego wsparcia terapeutycznego dla uczestników ŚDS (m.in. wsparcia psychologa, seksuologa, logopedy, zajęcia z psychodramy i animaloterapii), a także stworzeniu i realizacji wsparcia służącego rozwijaniu samodzielności podopiecznych ŚDS powiązanej z rozwijaniem polityki wychowawczej dla opiekunów faktycznych. Dofinansowanie 628 048,01 zł z RPO WK-P.

- **„Zwiększony dostęp do usług społecznych dzięki inwestycji Brodnickiego Centrum Caritas w infrastrukturę społeczną w Brodnicy”** (2016-2019) – projekt zakładał rozbudowę i modernizację istniejącego budynku Brodnickiego Centrum Caritas, tak aby do dobudowanej części zostały przeniesione następujące działania: - Środowiskowy Dom Samopomocy; - Bursa Szkolna. Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy działania na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin. W ramach projektu zmodernizowano budynek, rozbudowano go o nowe pomieszczenia, zakupiono wyposażenie. Dofinansowanie: 6 217 220,22 zł z RPO WK-P.

- **„Modernizacja schroniska z usługami opiekuńczymi dla osób bezdomnych w Chełmży”** (2020-2022) – projekt koncentrował się na rozwinięciu oferty dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością poprzez przeprowadzenie prac o charakterze remontowo-modernizacyjnym w prowadzonym przez Brodnickie Centrum Caritas „Schronisku z usługami opiekuńczymi dla osób bezdomnych im. bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Chełmży”, które przed modernizacją dysponowało 46 miejscami wsparcia, w tym 20 miejscami z usługami opiekuńczymi (w wyniku projektu zmniejszyła się liczba miejsc zwykłych z 26 do 10, a zwiększyła liczba miejsc z usługami opiekuńczymi z 20 na 30). Dofinansowanie: 1 381 739,43 zł z RPO WK-P.

× **Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Społecznego „Młodzi dla Brodnicy”** – realizowane projekty:

- **Brodnica na Niebisko dla Autystów** (2017) - patron projektu realizowanego przez Grupę Nieformalną „Dla Rodziny” działającą przy Brodnickim Stowarzyszeniu „Nadzieja”. Projekt współfinansowany był w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Projekt polegał na organizacji pikniku integracyjnego dla rodzin dzieci z autyzmem i mieszkańców Brodnicy oraz na organizacji warsztatów. Wartość dofinansowania wyniosła 5 000,00 zł.

- **Brodnica dla młodych obywateli** (2018) - projekt dofinansowany ze środków rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO). Celem projektu był rozwój kompetencji społecznych oraz kształtowanie i rozwijanie postaw obywatelskich wśród młodzieży z Brodnicy. W ramach projektu realizowane były: warsztaty na temat kompetencji i umiejętności obywatelskich, udział w sesji Rady Miejskiej w Brodnicy oraz w sesji Młodzieżowej Rady Konsultacyjnej Miasta Brodnicy, happening „Niepodległa”, konferencja "Brodnica dla młodych" wyjazd do Sejmu RP, wycieczka edukacyjna „Szlakiem Stolic Polski” (Gniezno-Kraków). Wartość dofinansowania wyniosła 50 000,00 zł.

× **Gmina Miasta Brodnicy** – realizowane projekty:

- **Przygotowuje się do dorosłego życia** (2018-2020) w ramach Poddziałania 10.2.2 Kształcenie ogólne, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Celami projektu było m.in. podniesienie kompetencji kluczowych uczniów, zwiększenie częstotliwości wykorzystywania nowoczesnych środków dydaktycznych w codziennej praktyce szkolnej, wprowadzenie nauczania opartego o eksperyment oraz poprawa wyników edukacyjnych szkół objętych projektem. Łączna wartość projektu wynosi 600 000,00 zł (w tym dofinansowanie: 570 000,00 zł i wkład własny: 30 000,00 zł). Projektem objętych zostało 242 uczniów (w tym min. 121 uczennic) oraz 20 nauczycieli (w tym 14 kobiet) Szkół Podstawowych nr 1 i 4 w Brodnicy oraz Gimnazjum nr 2 w Brodnicy.

- **Zdalna Szkoła i Zdalna Szkoła +** (2020-2021) - wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego był realizowany w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa nr I „Powszechny dostęp do szybkiego Internetu”, działanie 1.1 „Wylimitowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach pierwszego projektu Gmina Miasta Brodnicy pozyskała 100 tys. zł na zakup 33 laptopów, które wykorzystane będą przez uczniów 5 brodnickich szkół podczas pandemii COVID-19. W ramach drugiej edycji gmina pozyskała 115 tys. zł na zakup 39 laptopów, które wykorzystane będą przez uczniów 5 brodnickich szkół podczas pandemii COVID-19.

- **Poprawa dostępności Urzędu Miejskiego w Brodnicy** (2022) w ramach projektu „Dostępny samorząd – granty”. Dofinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.18 Wysokiej jakości usługi administracyjne. Celem projektu jest poprawa dostępności do usług publicznych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego (JST) dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, poprzez wsparcie JST w spełnieniu wymogów dostępności określonych w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Całkowita wartość zadania wynosi 68.900,00 zł. Wartość dofinansowania to 62 250,00 zł.

Członkowie Zarządu i pracownicy Biura LGD posiadają wiedzę i doświadczenie niezbędne we wdrażaniu działań aktywizacyjnych z zakresu wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem. W celu podniesienia wiedzy i kompetencji członkowie Rady, Zarządu i pracownicy Biura LGD uczestniczyli w licznych szkoleniach i spotkaniach zgodnych z przyjętym w LGD planem szkoleń.

Pracownicy Biura prowadzą doradztwo, czyli informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach przyznawania pomocy, kryteriach wyboru i oceny operacji. Uczestniczą także w festynach, konferencjach i innych działaniach służących informacji i komunikacji z mieszkańcami.

#### 4. Skład organu decyzyjnego LGD

Organem decyzyjnym LGD jest Rada, która jest odpowiedzialna za wybór operacji na poziomie lokalnym i ma zapewnić, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Na poziomie podejmowania decyzji ani władze publiczne, ani żadna inna grupa interesu – określone zgodnie z przepisami krajowymi, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. W organie decyzyjnym udział sektora publicznego wynosi 25% w składzie organu. W skład Rady wchodzi 8 członków wybieranych przez Walne Zebranie Członków spośród członków Stowarzyszenia, spośród nieograniczonej liczby kandydatów w głosowaniu tajnym zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków Stowarzyszenia. W celu poprawnego funkcjonowania Rady oraz podniesienia wiedzy i kompetencji członkowie biorą udział w szkoleniach, których zakres obejmuje ocenę wniosków oraz zapisów LSR. W składzie Rady Stowarzyszenia znajdują się przedstawiciele trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego w tym

jeden senior. Zapewniony został brak dominacji pojedynczych grup interesu przeanalizowany w kontekście naszej LSR, jej celu, przedsięwzięć i grup docelowych oraz uwzględniając powiązania branżowe. Dodatkowo odpowiedni parytet będzie zachowany każdorazowo na etapie ocen i głosowania.

Tabela 3. Skład Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy

L. p.	Nazwisko	Imię	Nazwa instytucji	Funkcja w Radzie	Reprezentowany sektor
1.	Trędowska	Małgorzata	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Społecznego „Młodzi dla Brodnicy”	Przewodniczący Rady	publiczny
2.	Wetzel	Anna	-	Zastępca Przewodniczącego Rady	społeczny
3.	Werner	Przemysław	-	Sekretarz Rady	społeczny
4.	Marońska	Magdalena	-	Członek Rady	społeczny
5.	Gumruian-Kopińska	Aikanush	-	Członek Rady	społeczny
6.	Markuszewski	Bartosz	Muzeum w Brodnicy	Członek Rady	publiczny
7.	Rumińska	Joanna	Biuro Rachunkowe AS Joanna Rumińska	Członek Rady	gospodarczy
8.	Karpowicz	Mirosława	Stowarzyszenie Miłośników Turystyki Pieszno-Rowerowej „Jaśkowa Droga”	Członek Rady	społeczny

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4. Udział procentowy przedstawicieli poszczególnych sektorów w składzie Rady LGD Miasta Brodnicy

Lp.	Sektor	Ilość członków wg danego sektora	Udział procentowy poszczególnych sektorów w składzie Rady
1.	Społeczny	5	62,50 %
2.	Gospodarczy	1	12,50 %
3.	Publiczny	2	25,00 %

Źródło: Opracowanie własne

## 5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Proces decyzyjny LGD nie powinien być zdominowany przez władze publiczne ani żadną grupę interesów, co oznacza, że żadna z grup nie kontroluje procesu podejmowania decyzji w wyborze operacji realizowanych w ramach LSR. Zapewnienie braku dominacji opiera się na prowadzeniu rejestru interesów członków Rady, a także podpisywaniu przez nich deklaracji bezstronności i poufności. Analiza bezstronności powinna mieć odniesienie do ocenianych wniosków w ramach naborów, grup docelowych oraz powiązań branżowych. Decyzje podejmowane w Radzie zgodne są z przyjętym przez Walne Zebranie Członków Regulaminem Organizacyjnym Rady LGD Miasta Brodnicy oraz procedurą wyboru operacji. W procedurze tej biorą udział członkowie Rady z zastrzeżeniem zapisów dotyczących wyłączenia osób, które nie biorą udziału w całej procedurze wyboru operacji z uwagi na ryzyko zaistnienia konfliktu interesu. Wspomniany regulamin oraz procedura, a także dokumenty związane z wyborem operacji, realizacją i rozliczaniem udostępniane są na stronie internetowej LGD oraz dostępne w wersji papierowej w biurze LGD dla wszystkich zainteresowanych stron.

Zapisy rejestru interesów są każdorazowo analizowane pod kątem:

- wykluczenia możliwości dominacji jakiegokolwiek grupy interesu,
- uniknięcia konfliktu interesów,
- weryfikowania prawidłowości bezstronnej oceny pod kątem wyłączenia się z oceny członków Rady powiązanych z Wnioskodawcą / projektem.

## 6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Dokumentami wewnętrznymi regulującymi pracę LGD są statut oraz regulaminy funkcjonowania organów zgodnie z poniższym schematem.

Tabela 5. Dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie LGD

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i aktualizacji
1.	<b>Statut Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Miasta Brodnicy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nazwa Stowarzyszenia;</li> <li>• obszar działania i siedziba;</li> <li>• cele i ich formy realizacji;</li> <li>• prawa i obowiązki członków, a także zasady nabywania i utraty członkostwa w jej organach;</li> <li>• władze stowarzyszenia oraz ich kompetencje i zasady reprezentatywności, w tym wskazanie Rady jako organu odpowiedzialnego za wybór operacji;</li> <li>• kompetencje organów LGD w zakresie uchwalenia i aktualizacji LSR;</li> <li>• źródła majątku stowarzyszenia oraz reprezentacja do zawierania umów, udzielania pełnomocnictw i składania innych oświadczeń woli, w imieniu stowarzyszenia, w szczególności w sprawach majątkowych;</li> <li>• zasady dokonywania zmian statutu.</li> </ul>	Podjęcie uchwały w sprawie zmiany Statutu wymaga bezwzględnej większości głosów przy obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków Stowarzyszenia. W razie braku quorum w pierwszym terminie otwarcie Walnego Zebrania Członków następuje w drugim terminie po upływie 11 minut, a jego ważność nie jest zdeterminowana ilością obecnych na nim członków.
2.	<b>Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wybór Zarządu;</li> <li>• wybór Rady;</li> </ul>	Zmiana regulaminu może nastąpić na wniosek Zarządu lub 1/4 członków

	<b>Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wybór Komisji Rewizyjnej;</li> <li>• sposób głosowania;</li> <li>• rozpatrzenie sprawozdań z wykonania planu pracy i budżetu;</li> <li>• udzielenie absolutorium Zarządowi.</li> </ul>	Stowarzyszenia. Przyjęcie zmiany postanowień Regulaminu następuje w formie uchwały.
3.	<b>Regulamin Organizacyjny Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zadania Rady</li> <li>• prawa i obowiązki członków Rady</li> <li>• bezstronność członków Rady i zasady wykluczenia z oceny wniosków;</li> <li>• przygotowanie i zwoływanie posiedzeń Rady;</li> <li>• zasady głosowania;</li> <li>• sporządzanie dokumentacji z Rady;</li> </ul>	Uchwała Zarządu podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy liczby członków.
4.	<b>Regulamin Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• plan zatrudnienia, sposób rekrutacji oraz obowiązki pracowników;</li> <li>• podstawowe obowiązki pracodawcy i pracownika;</li> <li>• uprawnienia pracodawcy i pracownika;</li> <li>• czas pracy;</li> </ul>	Uchwała Zarządu podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy liczby członków.
5.	<b>Regulamin Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zadania Zarządu;</li> <li>• organizacja pracy i posiedzeń Zarządu;</li> <li>• zasady zwoływania posiedzeń;</li> <li>• zasady protokołowania posiedzeń.</li> </ul>	Uchwała Walnego Zebrania Członków w głosowaniu jawnym podjęta zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby członków Stowarzyszenia. W razie braku quorum w pierwszym terminie otwarcie Walnego Zebrania Członków następuje w drugim terminie po upływie 15 minut, a jego ważność nie jest zdeterminowana ilością obecnych na nim członków.

Źródło: Opracowanie własne



## Rozdział II

### Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

#### 1. Opis i mapa obszaru

Obszar realizacji LSR to obraz spójny przestrzennie i administracyjnie obejmujący teren miasta Brodnicy. LGD obejmuje swym działaniem cały obszar Brodnicy. Stanowi administracyjne, gospodarcze i kulturalne centrum powiatu brodnickiego. Miasto położone jest w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, nad rzeką Drwęcą. Powierzchnia miasta wynosi 2 314 ha. Obszar miasta zajmuje 2,2% powierzchni powiatu i 0,12% powierzchni województwa. W obrębie miasta wydzielone jest 12 osiedli: Michałowo, Stare Miasto, Gdynia, Grażyny, Grunwald, Karbowo, Matejki, Mieszka I, Morskie Oko, Nowa Kolonia, Ustronie i Wyspiańskiego.

Wykres 2. Mapa obszaru objętego LSR



Źródło: Urząd Miejski w Brodnicy

## 2. Uwarunkowania demograficzne

### Ludność

Obszar Stowarzyszenia LGD w 2020 roku zamieszkiwało 28 880 osób, co stanowiło 1,4% ogólnej liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego. LGD należała do najmniejszych w regionie (przedostatnia pozycja wśród 27 LGD). W latach 2016-2020 nastąpił niewielki wzrost liczby ludności o 0,3% (76 osób). Warto zauważyć, że LGD była jedną z 7, w których odnotowano wzrost liczby ludności (pozostałe odnotowały spadek). Choć dynamika wzrostu należała do niższych (przedostatnia pozycja na 7 LGD, w których zwiększyła się liczba ludności), to wzrost świadczy o stosunkowo dobrej sytuacji demograficznej. Dla porównania, liczba ludności w województwie zmniejszyła się w tym okresie o 1,1%.

### Gęstość zaludnienia

Obszar LGD cechuje się wysoką gęstością zaludnienia, charakterystyczną dla miast. W 2020 roku wynosiła ona 1248 osób na km<sup>2</sup> (7. pozycja wśród wszystkich LGD w województwie), przy średniej dla województwa wynoszącej 115 osób na km<sup>2</sup>. Warto zauważyć, że LGD była jedną z 7, w których odnotowano wartość wskaźnika powyżej 1000 osób na km<sup>2</sup>.

### Ekonomiczne i funkcjonalne struktury wieku

W 2020 roku udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) w ogóle ludności wynosił 20,0%, co było wartością wyraźnie wyższą niż w województwie i kraju (odpowiednio 18,0% i 18,2%), poza tym w latach 2016-2020 na obszarze Stowarzyszenia miał miejsce wzrost liczby i udziału osób w tym wieku, w sytuacji, gdy większość LGD zanotowała spadki.

W 2020 roku mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowili 58,9% ogółu ludności i był to udział stosunkowo niski na tle wartości dla pozostałych LGD oraz niższy od średnich wartości dla województwa (59,9%) i Polski (59,5%). W analizowanym okresie na obszarze Stowarzyszenia zanotowano większe niż przeciętnie wśród LGD zmniejszenie się liczebności tej grupy wiekowej, przy jednoczesnym dużym spadku udziału.

Od kilkunastu lat występuje starzenie się społeczeństwa, polegające na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziału w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby oraz udziału dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności.

Utrzymanie się tej tendencji spowoduje, że w strukturze społeczeństwa będzie przybywać coraz więcej osób starszych oraz ubywać osób młodych.

Powszechnie zachodzący proces starzenia się społeczeństwa powoduje wzrost liczby i udziałów osób w wieku poprodukcyjnym. Na obszarze Stowarzyszenia w 2020 roku udział osób w tym wieku wynosił 21,1% i należał do przeciętnych wśród wszystkich LGD, był również niższy w porównaniu do średniej wojewódzkiej (22,1%) i krajowej (22,3%). Zauważyć jednak należy, że w analizowanym okresie zanotowano dość duże (13%) zwiększenie się liczebności tej grupy ekonomicznej na tle pozostałych LGD, cechujące się wyraźnie wyższym nasileniem niż przeciętnie w województwie i w kraju. Wzrost udziału tej grupy wiekowej należał natomiast do średnich wśród LGD w regionie, cechując się jednocześnie wyższym wzrostem w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej.

Pod względem funkcjonalnych grup wieku, na obszarze LGD według stanu na rok 2020 mieszkało 1 027 dzieci w wieku żłobkowym (0-2 lat), 1 279 dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) oraz 2 825 dzieci w wieku szkolnym (7-15 lat). Biorąc pod uwagę zmiany, jakie zaszły w okresie 2016-2020, wówczas poza grupą dzieci w wieku przedszkolnym (w której wystąpił spadek), w pozostałych grupach nastąpił dość duży wzrost liczby dzieci (pod względem przyrostu w grupie żłobkowej LGD zanotowała trzecią z kolei najwyższą wartość wśród wszystkich LGD). W takiej sytuacji można oczekiwać generalnie rosnących potrzeb w zakresie wszelkich działań opiekuńczo-edukacyjnych dedykowanych tym grupom. Idąc w kierunku starszych grup wiekowych, młodzież w wieku 16-19 lat liczyła 1 155 osób, natomiast młode osoby dorosłe w wieku 20-24 lat liczyły 1 448 osób. W obydwu grupach nastąpił spadek liczby osób. Łączna populacja młodych mieszkańców do 24 lat, wynosiła w 2020 roku 7 734 osoby (stanowiąc

niespełna 27% ludności obszaru LGD) i nieznacznie spadła względem roku 2016. Liczba mieszkańców w grupach najstarszych wynosiła kolejno 10 324 osoby w wieku 50+ (36,0%) oraz 1 026 osób w wieku 80+ (3,6%). W obydwu grupach nastąpił wzrost liczby osób w analizowanym okresie, przy czym głównie dotyczył on grupy 50+. Może się to wiązać z rosnącymi oczekiwaniami w zakresie działań aktywizacyjno-integracyjnych (głównie dla 50- i 60-latków) oraz usług opiekuńczych.

### **Saldo migracji**

W latach 2016-2020 obszar Stowarzyszenia LGD, był jednym z sześciu obszarów działań LGD w województwie, który cechował się korzystnym saldem migracyjnym. W okresie tym zyskał łącznie 65 osób, a więc przeciętnie 13 osób rocznie. Średnioroczne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w analizowanym okresie wyniosło 0,5 i należało do wyższych (6. pozycja) wśród 27 LGD; dla porównania wskaźnik dla województwa kujawsko-pomorskiego był ujemny i wyniósł -1,0 osób na 1000 mieszkańców.

### **3. Spójność obszaru LSR**

Obszar objęty LSR w całości pokrywa się z granicami administracyjnymi miasta. Jest istotnym i spójnym obszarem do realizacji LSR. Jest spójny terytorialnie, łączą go tradycje historyczne, kulturowe i przyrodnicze, a także uwarunkowania geograficzne.

Miasto przecinają najważniejsze szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 15 o łącznej długości w obszarze miasta 6,117 km oraz drogi wojewódzkie nr 544 i 560. Wspomniane szlaki komunikacyjne zapewniają połączenie Brodnicy z innymi ośrodkami. Odgrywają również istotne znaczenie gospodarcze i turystyczne.

Ważnym elementem życia społeczności lokalnej jest jej dziedzictwo kulturowe. Stanowi ono dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, oraz dorobek naszych czasów, a przede wszystkim ma szczególne znaczenie w integracji lokalnej społeczności. Brodnica jest historycznym regionem nazywanym Ziemią Michałowską.

Ponad 700-letnia historia miasta sprawiła, że dysponuje ono obecnie bogatym zasobem dóbr materialnych i duchowych stanowiących dla jego mieszkańców i mieszkańców całego regionu bogate dziedzictwo kulturowe. Najstarszą częścią Brodnicy, której historia sięga XII wieku, jest leżące na lewym brzegu Drwęcy Michałowo - dzisiejsza dzielnica Brodnicy. Akt lokacyjny i prawa miejskie Brodnica otrzymała przed rokiem 1298. Herbem miasta od XIV wieku jest wizerunek otwartej prawej dłoni: symbol życzliwości, gościnności i praworządności. W Brodnicy zachowane zostały obiekty zabytkowe, w tym XIII-XIV wieczny układ urbanistyczny z charakterystycznym trójkątnym rynkiem (będącym pozostałością wcześniejszego długiego placu targowego, który rozwinął się z drogi prowadzącej do przeprawy na Drwęcy), a także zabytki architektury.

Miasto położone jest na terenie Pojezierza Brodnickiego i jest atrakcyjne pod względem przyrodniczym. Dużą część miasta stanowią tereny chronione przyrodniczo. Lasy, grunty leśne oraz wody zajmują łącznie 14,7% powierzchni. Miasto usytuowane jest na terenie Brodnickiego Parku Krajobrazowego na Pojezierzu Brodnickim.

Przez miasto przepływa rzeka Drwęca. Jest to najdłuższy w Polsce rezerwat ichtiologiczny utworzony na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 lipca 1961 r. Długość rezerwatu, to około 207 km. Na całym tym obszarze rzeka silnie meandruje zmieniając swój bieg i czasami zawraca.

Na terenie miasta znajduje się jezioro Niskie Brodno, przy którym działa plaża miejska i kąpielisko z oddanymi niedawno do użytku pomostami i infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną. Liczne parki i skwery są doskonałym miejscem do odpoczynku i sprawiają, że Brodnica jest miastem zieleni.

Miasto ma też rozwiniętą bazę sportową i rekreacyjną. Centrum sportowe stanowi Ośrodek Sportu i Rekreacji z halą sportową i stadionem miejskim. Powstają siłownie na świeżym powietrzu, place zabaw i tereny do odpoczynku.

Miasto jest też głównym ośrodkiem kultury zarówno dla mieszkańców Brodnicy jak i powiatu brodnickiego. Funkcjonuje Brodnicki Dom Kultury, Muzeum w Brodnicy oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, które są samorządowymi jednostkami kultury. Ponadto na terenie miasta funkcjonuje też Osiedlowy Ośrodek Kultury. Działa



Dofinansowane przez Unię Europejską



Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego

też państwowa szkoła muzyczna. Odbywają się liczne koncerty, wydarzenia, spotkania kulturalne, wystawy, które pozwalają mieszkańcom na aktywny udział w kulturze.

Wyróżniające miasto wspólne cechy społeczno-gospodarcze sprawiają, że mieszkańcy czują się związani ze swoim miastem, identyfikują się z grupą społeczną jaką tworzą i mają poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne.



## Rozdział III

### Partycypacyjny charakter LSR

Partycypacja społeczna to aktywne uczestnictwo obywateli w podejmowaniu decyzji, które mają bezpośredni związek z funkcjonowaniem społeczności, których są członkami. LSR została opracowana w oparciu o aktywny udział mieszkańców Brodnicy na każdym etapie powstawania dokumentu.

Proces powstawania LSR oparty został na zastosowaniu metod partycypacyjnych. Co w praktyce oznaczało realizację zasad:

- Transparentności – przejrzystość i jawność procesu na każdym jego etapie, przekazywanie mieszkańcom obszaru wszelkich informacji na temat realizacji procesu,
- Inkluzywności – włączenie w proces przedstawicieli wszystkich sektorów wchodzących w skład LGD, przedstawicieli wszystkich potencjalnych grup docelowych oraz potencjalnych grup defaworyzowanych oraz ze szczególnym uwzględnieniem zasady równości płci,
- Sprawczości – zapewnienie wszystkim uczestnikom procesu realnego i równego wpływu na jego przebieg.

Celem opisywanego tu procesu było przygotowanie dokumentu strategicznego, który będzie odpowiadał na realne potrzeby mieszkańców obszaru LGD, trafnie diagnozował lokalne zasoby i określał perspektywiczne kierunki rozwoju społeczności lokalnej. Oddolne włączenie mieszkańców do prac nad strategią widoczne było na każdym kluczowym etapie jej tworzenia, począwszy od diagnozy obszaru, poprzez wyznaczenie celów i wskaźników, planu działania, a skończywszy na planie komunikacji.

#### 1. Partycypacyjne metody przygotowywania LSR

W tworzenie LSR dla miasta Brodnicy od początku zaangażowane były wszystkie sektory partnerstwa LGD. Zaangażowanych było wiele instytucji, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz mieszkańców. Przygotowania do opracowania LSR na nowy okres, rozpoczęły się już w II kwartale 2022 r. w trakcie spotkań konsultacyjnych dotyczących realizacji projektów pilotażowych.

Odbyło się wówczas 10 spotkań konsultacyjnych, w których udział wzięły m.in. organizacje pozarządowe, grupy seniorów, przedstawiciele jednostek samorządowych oraz członkowie LGD. W spotkaniach uczestniczyło 150 osób. Spotkania pozwoliły nie tylko na ponowne spojrzenie na potrzeby mieszkańców, ale także na określenie nowych innowacyjnych możliwości działań, które nie były do tej pory realizowane na obszarze LGD. Spotkania prowadzone w precyzyjnie określonych grupach umożliwiły aktywny udział uczestników, ich merytoryczną dyskusję, skupienie się zarówno na potrzebach jak i potencjalnych rozwiązaniach.

W drugim etapie procesu tworzenia LSR powołano Zespół ds. opracowania strategii. W jego skład weszli członkowie LGD reprezentujący wszystkie sektory wchodzące w skład partnerstwa. Zespół składał się z 8 osób. Działania jakie podjęte zostały przez Zespół to: zaplanowanie i przygotowanie spotkań z mieszkańcami, opracowanie ankiet diagnostycznych, ewaluacja i analiza poprzedniej strategii, analiza aktualnych dokumentów strategicznych, analiza i opracowanie danych z ankiet, wybór grup docelowych, formułowanie celów, przedsięwzięć i wskaźników, określenie planu działania i budżetu.

Po przeanalizowaniu możliwych form wsparcia w ramach nowej perspektywy RLKS oraz mając na uwadze wcześniejsze spotkania konsultacyjne prowadzone przed realizacją projektów pilotażowych Zespół przyjął 5-etapowy sposób konsultacji założeń nowej LSR:

- 1) ewaluacja poprzedniej LSR – zweryfikowanie wskazanych obszarów problemowych, potrzeb lokalnej społeczności, zrealizowanych projektów oraz sukcesów i problemów, które się z nimi wiązały;

- 2) ewaluacja dostępnych i aktualnych źródeł i dokumentów lokalnych, obejmujących tematykę rozwoju lokalnego, problemów społecznych, itp. W ewaluacji uwzględniono m.in. Strategię Rozwoju Gminy Miasta Brodnicy na lata 2016-2023 i Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Brodnicy na lata 2023-2030;
- 3) promocji procesu konsultacyjnego w ramach mediów społecznościowych, poprzez stronę internetową, wysyłkę poczty elektronicznej do zainteresowanych grup (ponad 50 wysłanych wiadomości mailowych), informację o konsultacjach przekazywaną w lokalnej telewizji kablowej (Eltronik);
- 4) zebranie informacji na temat problemów, potrzeb oraz pomysłów lokalnej społeczności, poprzez prowadzenie otwartej ankiety (w wersji elektronicznej i papierowej), przeprowadzenie spotkań focusowych w 5 grupach;
- 5) konsultacje otwarte – otwarte spotkanie dla mieszkańców Brodnicy, w trakcie którego zaprezentowano podsumowanie spotkań focusowych, zebranych ankiet i założeń nowej LSR.

Praca zespołu roboczego rozpoczęła się od zidentyfikowania grup interesariuszy, których opinie będą szczególnie pomocne w procesie opracowywania LSR. Odbyło się 5 spotkań Zespołu. Na podstawie analizy danych zastanych wskazano 5 istotnych grup: osoby do 24 r.ż. (młodzież), seniorzy, przedstawiciele instytucji publicznych, organizacje pozarządowe wraz z przedsiębiorcami oraz mieszkańcy.

W związku z priorytetami działań, założonymi w ramach nowej edycji RLKS oraz diagnozą i analizą potrzeb lokalnej społeczności skupiono się na 5 głównych grupach, do których były kierowane zaproszenia związane z konsultacjami LSR:

- **seniorzy** – osoby po 60 r.ż., które częściowo brały już udział w projektach i działaniach realizowanych przez LGD w latach ubiegłych. Osoby związane z klubami seniora, Uniwersytetem Trzeciego Wieku, Związkiem Harcerstwa Polskiego;
- **instytucje publiczne** – przedstawiciele Urzędu Miejskiego, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Brodnickiego Domu Kultury, Domu Dziecka, Muzeum w Brodnicy, Ośrodka Sportu i Rekreacji, Powiatowego Urzędu Pracy, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, radnych miejskich, radnych powiatowych, przedstawiciele innych organizacji edukacyjnych (Centrum Edukacji Dorosłych);
- **osoby do 24 r.ż. (młodzież)** – przedstawiciele Młodzieżowej Rady Konsultacyjnej Gminy Miasta Brodnicy, przedstawiciele samorządów uczniowskich szkół ponadpodstawowych;
- **organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy** – do udziału w konsultacjach zostali zaproszeni wszyscy członkowie LGD oraz organizacje, które kiedykolwiek korzystały ze środków LGD, organizacje pozarządowe, które brały udział w spotkaniach i szkoleniach prowadzonych przez LGD;
- **mieszkańcy** – wszyscy mieszkańcy Miasta Brodnicy, bez podziału na kategorie wiekowe, płeć lub kwestie zatrudnienia.

Taki podział interesariuszy, pomógł z jednej strony sprecyzować problemy i potrzeby grup ujętych w sposób szczególny w wytycznych LSR, a także zapobiegł wykluczeniu kogokolwiek z wpływu na kształt strategii. Podział ten umożliwił wzięcie udziału w diagnozie partycypacyjnej przedstawicielom wszystkich sektorów istotnych dla LGD.

Spotkania z tymi grupami rozpoczęły drugi etap procesu konsultacji społecznych z udziałem społeczności lokalnej. Zorganizowano 5 spotkań, po jednym dla każdej zidentyfikowanej grupy interesariuszy. Wszystkie spotkania były prowadzone według tego samego schematu. W trakcie każdego z nich wykorzystano jako metodę partycypacji **zogniskowany wywiad grupowy (badanie fokusowe)**, czyli dyskusję prowadzoną przez moderatora w grupie celowo dobranych osób, skoncentrowaną wokół określonego tematu. Rozmowę ogniskowano przede wszystkim wokół potrzeb lokalnej społeczności oraz grup społecznych istotnych dla realizacji LSR.

Spotkania były poprzedzone oddzielnymi zaproszeniami i informacjami w mediach społecznościowych. Do większości spotkań zostali zaangażowani moderatorzy zewnętrzni (mieszkający i pracujący poza Brodnicą) – żeby dostrzec potencjał, spojrzeć obiektywnie na dyskusję i dać możliwość większego otwarcia się uczestników. LGD zaprosiło do współpracy moderatorów współpracujących z Kujawsko-Pomorską Federacją Organizacji Pozarządowych mającą doświadczenie we wdrażaniu różnych aktywności partycypacyjnych.

Zespół ds. opracowania strategii opracował też **ankietę diagnostyczną** w celu poznania opinii mieszkańców. Informacje, uwagi, potrzeby i pomysły zbierane były w trakcie całego procesu konsultacyjnego za pomocą przygotowanego kwestionariusza ankiety w formie papierowej i elektronicznej. Forma elektroniczna została udostępniona na stronie i profilu facebookowym LGD oraz na stronach internetowych instytucji współpracujących z LGD. Wersja papierowa dostępna była w Biurze LGD oraz podczas spotkań konsultacyjnych, by zapewnić dostęp dla osób, które nie korzystają z komputera czy internetu.

Badania ankietowe umożliwiły pozyskanie informacji pozwalających by projektowane w przyszłości działania, realnie odpowiadały na problemy i wyzwania, z jakimi spotykają się mieszkańcy tego obszaru. Na koniec realizacji procesu konsultacji, do Biura LGD, wpłynęło łącznie 336 ankiet.

Na zakończenie procesu konsultacji z mieszkańcami odbyło się **otwarte spotkanie podsumowujące** – przeznaczone dla wszystkich chętnych mieszkańców i przedstawicieli instytucji oraz organizacji. W trakcie spotkania przedstawiono podsumowanie zebranych opinii i propozycji rozwiązań, które udało się zebrać w trakcie spotkań grupowych. Łącznie w spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział 139 osób.

Na potrzeby procesu konsultacyjnego opublikowano **raport z prowadzonych konsultacji**. Raport stanowi podsumowanie działań w ramach procesu, a także opis potrzeb i problemów zgłaszanych przez interesariuszy, a także pomysłów i kierunków w jakich może i powinien odbywać się rozwój społeczności lokalnej na obszarze LSR. Raport zaprezentowany został podczas otwartego spotkania podsumowującego, a także opublikowany na stronie internetowej i Facebooku LGD.

W trakcie przygotowywania LSR na lata 2021-2027 działał **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny**, który mieścił się w Biurze LGD. Można było tam uzyskać informację na temat Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2021–2027 oraz zgłosić swoje propozycje działań. Punkt był czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00-14:00 w siedzibie LGD przy ul. Nad Drwęcą 30.

**Promocja procesu konsultacyjnego** realizowana była za pośrednictwem strony internetowej (lgd.brodnica.pl) oraz mediów społecznościowych LGD (Facebook). Informacje o działaniach przekazywana były również za pośrednictwem stron internetowych i Facebooka organizacji i instytucji współpracujących z LGD (m.in. Brodnicka Baza NGO, Urząd Miejski w Brodnicy), w prasie lokalnej (m.in. Ziemia Michałowska) oraz w lokalnej telewizji kablowej Eltornik. Zaproszenia na spotkania konsultacyjne wysyłane były do osób zainteresowanych drogą mailową (baza mailingowa LGD).

Różnorodność metod partycypacyjnych sprawiła, że w trakcie prac nad LSR każdy miał możliwość udziału w przygotowywaniu dokumentu. Spotkania konsultacyjne, badania ankietowe, punkt informacyjno-konsultacyjny pozwoliły na udział zarówno osobom mobilnym jak i takim, które mogły wyrazić swoje zdanie online.

Działania informacyjno-konsultacyjne oraz uwzględnione i odpowiadające im rozwiązania komunikacyjne pozwoliły włączyć lokalną społeczność w proces przygotowania LSR oraz skutecznie dotrzeć do niej i przekonać, że warto aktywnie uczestniczyć w pracach nad opracowaniem LSR jak i w późniejszej jej realizacji.

## 2. Dane z konsultacji społecznych

Przystępując do opracowania LSR wykorzystano narzędzia pozwalające włączyć społeczność lokalną w prace związane z opracowaniem dokumentu. Przeprowadzone badania fokusowe (zogniskowany wywiad grupowy) i badanie diagnostyczne (ankieta) umożliwiły pozyskanie informacji od mieszkańców Brodnicy na temat deficytów, potrzeb i potencjałów istotnych dla rozwoju społeczności lokalnej. Dzięki zrealizowanym spotkaniom oraz analizie zebranych ankiet udało się opracować materiał, który:

- pokazuje potrzeby poszczególnych grup,
- pokazuje pokrywające się potrzeby zauważane przez większość uczestników konsultacji,
- proponuje przykładowe rozwiązania problemów,

- wskazuje na obszary, którymi warto się zająć jako LGD, ale nie są one bezpośrednio powiązane z możliwościami instrumentów RLKS,
- podaje przykłady projektów i rozwiązań.

Grafika 1. Grupy interesariuszy spotkań konsultacyjnych



Źródło: opracowanie własne

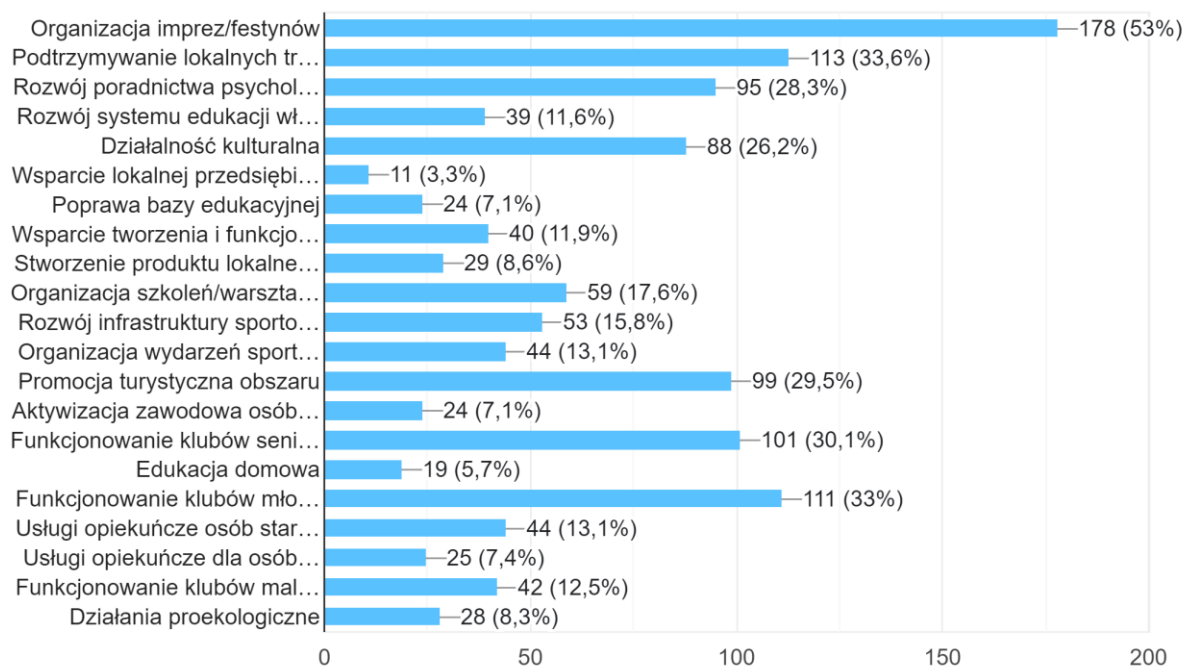
W ankiecie diagnostycznej wzięło udział 336 respondentów, z czego 75,3% stanowiły kobiety, a 24,7% mężczyźni. Badani reprezentowali różne grupy wiekowe. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku do 18 lat (21,4%). Sektorem najliczniej reprezentowanym jest sektor społeczny (86,6%), na który składają się w szczególności: mieszkańcy, osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR, związki zawodowe, stowarzyszenia, ruchy obywatelskie, inne dobrowolne zrzeszenia oraz fundacje z obszaru objętego LSR. Respondenci za najbardziej potrzebne działania na obszarze LSR uznali:

- organizację imprez/festynów,
- podtrzymywanie lokalnych tradycji,
- promocję turystyczną obszaru,
- funkcjonowanie klubów młodzieżowych,
- funkcjonowanie klubów seniora.

### Wykres 3. Jakie inicjatywy/projekty Pana/i zdaniem są najbardziej potrzebne mieszkańcom Brodnicy?

Jakie inicjatywy/projekty Pani/Pana zdaniem są najbardziej potrzebne mieszkańcom Brodnicy?  
(Proszę wskazać max. 3 odpowiedzi):

336 odpowiedzi



Źródło: opracowanie własne

Zdaniem respondentów działania w ramach inicjatyw/projektów realizowanych w ramach LSR powinny być kierowane przede wszystkim do następujących grup docelowych:

- dzieci i młodzieży do 24 roku (48,2%),
- wszystkich mieszkańców miasta (w tym osoby dorosłe) (44,9%),
- kobiet (39,6%),
- osób starszych (35,4%),
- osób niepełnosprawnych (19,6%).

W ramach spotkań fokusowych każda z badanych grup interesariuszy obecna na spotkaniach konsultacyjnych wskazała problemy i potrzeby istotne dla stron uczestniczących w procesie partycypacyjnym:

#### - Seniorzy

Spotkania konsultacyjne pokazały wiele potrzeb, które stoją przed miastem w zakresie wsparcia seniorów. Warto zwrócić uwagę na wyraźny podział - seniorów aktywnych, którzy mają dobrze sprecyzowane potrzeby oraz nieaktywną grupę osób starszych, która wymaga wsparcia – pozostaje w domach, jest samotna, nie widzi możliwości działań dla siebie.

Aktywni seniorzy zwracają uwagę na potrzebę dodatkowych zajęć, wyjazdów, możliwości realizacji ich pasji. Organizacje, instytucje i mieszkańcy widzą natomiast potrzebę aktywizacji nieaktywnych seniorów - aktywizacji oraz zaopiekowania; potrzebę podtrzymania lokalnych tradycji – gdzie seniorzy biorą udział zarówno jako uczestnicy i

prowadzący zajęcia. Dodatkowo widać jak duży potencjał tkwi w seniorach, którzy mogliby działać jako wolontariusze na rzecz innych.

#### **- Instytucje**

Jednym z najbardziej zauważalnych problemów, który wskazali przedstawiciele instytucji jest potrzeba nowych kadr, zespołów, specjalistów, pracowników, którzy będą mogli odpowiadać na potrzeby mieszkańców. Stąd bardzo istotną kwestią jest rozwój edukacji pozaformalnej.

Dodatkowo przedstawiciele instytucji, zwracali uwagę na potrzeby:

- rozwój umiejętności społecznych dzieci i młodzieży;
- wsparcie rodziców w funkcjach rodzicielskich;
- kwestie spędzania czasu wolnego przez młodzież oraz wsparcie młodzieży;
- integracji międzypokoleniowej;
- rozwoju wolontariatu;
- umożliwianie lepszego łączenia życia zawodowego z życiem rodzinnym;
- przygotowania młodzieży w wejściu na rynek pracy;
- budowanie więzi wśród mieszkańców.

#### **- Młodzież**

W rozmowach z młodzieżą głównym tematem była potrzeba miejsca spotkań - przyjaznego, wspierającego i nie narzucającego się. Młodzież chce się rozwijać, potrzebuje różnorodnych zajęć dodatkowych. Brakuje wsparcia dla liderów oraz możliwości finansowania i pomocy w realizowaniu oddolnych pomysłów. Dodatkowo, uczestnicy konsultacji wyrazili wielką potrzebę bycia wysłuchanym z uwagą i posiadania możliwości dyskusowania o różnych sprawach dotyczących ich życia, które przekłada się na życie społeczne Brodnicy.

#### **- Organizacje pozarządowe**

Organizacje pozarządowe zwracały uwagę na problemy osób z niepełnosprawnościami oraz grupę osób, które pełnią nad nimi opiekę - rodziców, rodzeństwa, bliskich. NGO wskazywały na dużą potrzebę wsparcia dla seniorów i osób przewlekle chorych.

#### **- Mieszkańcy**

Spotkania z mieszkańcami pokazały, że wiele problemów wskazanych w ramach pierwszego etapu konsultacji i w badaniach ankietowych, jest rzeczywiście istotnych - wsparcie rodziców, rozwój oferty dla młodzieży, ale także zapotrzebowanie na zajęcia rozwijające kompetencje dorosłych mieszkańców. Spotkanie potwierdziło konieczność i potrzebę większego wsparcia dla rodziców i rodzin, potrzebę umożliwienia rozwoju oferty wsparcia dla młodzieży. Niezwykle istotnym z perspektywy mieszkańców jest wieloaspektowe wsparcie rodziców – zarówno w zakresie pomocy w opiece nad dziećmi (kluby i świetlice funkcjonujące zarówno po południu jak i we wczesnych godzinach rannych) jak również rozwijanie umiejętności dorosłych – możliwości kształcenia pozaformalnego. Mieszkańcy wskazują też na konieczność wsparcia seniorów – nie tylko poprzez rozwijanie form opieki dla nich, ale także aktywne angażowanie w życie społeczności.

#### **Odrzucone wnioski z konsultacji**

W trakcie konsultacji założeń LSR z mieszkańcami Brodnicy pojawiły się kwestie problemowe, które nie zostały ujęte w strategii, ze względu na brak możliwości działań w tych zakresach:

- potrzeba wykorzystania terenów zielonych w Brodnicy, np. niezrewitalizowane tereny parku, gdzie kiedyś odbywały się małe koncerty i występy;
- budowa kina w Brodnicy – temat, który pojawia się w Brodnicy przy okazji wszelkich konsultacji społecznych;
- promocja związana z Brodnicą i jej potencjałem turystycznym – w opinii mieszkańców brakuje rozwiniętej oferty turystycznej skierowanej zarówno do przyjezdnych jak i do mieszkańców. Potencjał turystyczny Brodnicy nie jest wykorzystany. W trakcie spotkań pojawiały się m.in. pomysły na powrót do festiwalu i koncertów rockowych

regularnie organizowanych w Brodnicy kilkanaście lat wcześniej. W trakcie konsultacji pojawiały się także głosy związane z potrzebą promocji miasta jako marki;

- biorący udział w konsultacjach zwrócili także uwagę na brak skoordynowania wydarzeń, które organizowane są w Brodnicy, lub niewystarczającą promocją tychże;
- organizacja wydarzeń i spotkań skierowanych do przedsiębiorców – kongresy przedsiębiorców, konferencje dotyczące przedsiębiorczości, konferencje przeznaczone także ściśle do kobiet-przedsiębiorców;
- w Brodnicy brakuje lokali do prowadzenia działań organizacji pozarządowych. Miasto dysponuje stosunkowo ubogą bazą pomieszczeń, w których można byłoby organizować regularne spotkania lub okazjonalne duże wydarzenia.

Ww. problemy nie mogły znaleźć się w planowanych działaniach lub celach LSR, ze względu na brak możliwości odpowiedzi na te potrzeby w ramach LSR.

### **3. Analiza wniosków z konsultacji**

Wnioski i rekomendacje wypracowane w trakcie spotkań, to przede wszystkim działania wspierające dzieci i młodzież, osoby starsze oraz mieszkańców Brodnicy w sferze społecznej, edukacyjnej i aktywizacyjnej.

Działania te są tożsame z kluczowymi celami jakie realizowane będą w ramach wdrażania LSR.

Informacje z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które zostały wykorzystane do opracowania dokumentu, to przede wszystkim propozycje rozwiązań dzięki którym możliwe było zaplanowanie celów i przedsięwzięć przewidzianych do realizacji.

I tak z przeprowadzonych ankiet i spotkań wnika, że działania jakie należy wdrażać na obszarze LSR to:

- tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora,
- tworzenie klubów młodzieżowych zapewniających m. in. edukację społeczną i obywatelską, rozwój umiejętności i zainteresowań,
- wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy, m. in. doradztwo prawne, psychologiczne i coachingowe,
- możliwość podnoszenia i zmiany kwalifikacji wśród mieszkańców, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych.

Jako kluczowe grupy docelowe istotne dla wdrażania LSR zidentyfikowano: dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 roku życia z obszaru LSR, mieszkańcy obszaru LSR powyżej 60 roku życia (seniorzy) oraz mieszkańców obszaru LSR – osoby dorosłe.

Dodatkowo w wyniku diagnozy obszaru i analizy potrzeb wskazanych przez lokalną społeczność potwierdzono konieczność wsparcia w ramach LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji. Należą do tych grup: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, dzieci i młodzież oraz osoby bezrobotne i poszukujące pracy. Analiza danych zastanych wskazuje na stosunkowo niski udział bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym na tle pozostałych LGD. Przeprowadzona diagnoza wykazała, że dzieci i młodzież zamieszkujące na obszarze LSR jako problem wskazują ubogą ofertę zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży oraz problemy komunikacyjne niepozwalające na udział w zajęciach dodatkowych.

W ramach konsultacji społecznych potwierdzono obecność na obszarze LSR problemów z obszaru zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym. Kobiety mają często trudności w powrocie na rynek pracy i wymagają wzmocnienia.

Grupą w niekorzystnej sytuacji są też osoby niepełnosprawne, które wymagają działań mających na celu poprawę jakości życia i włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami.

Propozycje zgłaszane przez mieszkańców podczas konsultacji odnotowane zostały w procesie konsultacyjnym. Jednak ich analiza pod kątem możliwości ich realizacji w ramach instrumentu RLKS, niezgodność z celami przewidzianymi w programie Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 oraz EFS+ powoduje, że nie wszystkie będą mogły być uwzględnione. LGD widzi rozwiązanie tej sytuacji w możliwości podejmowania działań

zmierzających do ubiegania się o wsparcie z innych programów i funduszy. Mogą to być programy ministerialne np. Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO, Korpus Solidarności, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

#### 4. Zaangażowanie lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR

W trakcie planowania przyszłej strategii najbardziej zaangażowaną grupą byli przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych - stowarzyszeń i fundacji oraz mieszkańcy Brodnicy. Ta grupa licznie uczestniczyła zarówno w spotkaniach konsultacyjnych jak i w badaniu diagnostycznym (86,6%). Kolejną grupą byli przedstawiciele sektora publicznego, którzy aktywnie uczestniczyli w konsultacjach społecznych. Trochę mniej udzielali się przedsiębiorcy. Nieliczna grupa obecna była na konsultacjach społecznych.

W trakcie konsultacji społecznych udało się odnowić współpracę z organizacjami pozarządowymi, które współpracowały z LGD od początku jej działalności, ale także nawiązać współpracę z nowymi grupami i instytucjami.

Tabela 6. Wykaz organizacji i instytucji biorących udział w konsultacjach społecznych LSR

Nazwa organizacji / instytucji	Dotychczasowe korzystanie ze środków LGD
Centrum Edukacji Dorosłych w Brodnicy	nie
Zespół Szkół nr 1 w Brodnicy	nie
Brodnickie Centrum Caritas	tak
Edyta Jakubowska- Rzeńska Ośrodek Terapii i Rozwoju Osobistego	tak
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brodnicy	nie
Dom Dziecka w Brodnicy	nie
Brodnicki Dom Kultury	nie
Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Brodnicy	nie
Muzeum w Brodnicy	tak
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodnicy	nie
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brodnicy	nie
Ośrodek Wsparcie Ekonomii Społecznej TŁOK w Toruniu	nie
Stowarzyszenie Planeta Kobiet	tak
Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Volo Vivere"	tak
Fundacja ALE SZKOŁA!	nie
Fundacja Przedsiębiorczości SYNERGIA	tak
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego „Młodzi dla Brodnicy”	tak
Stowarzyszenie Miłośników Pieszko-Rowerowej „Jaśkowa Droga”	tak
Związek Harcerstwa Polskiego ZHP Hufiec Brodnica	tak
Fundacja Brama Epok	tak
Parafia Św. Katarzyny w Brodnicy	nie

*Źródło: opracowanie własne*

Aby utrzymać zaangażowanie lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR LGD będzie starała się angażować dotychczas biernych interesariuszy i podtrzymywać współpracę z dotychczasowymi partnerami zarówno z obszaru realizacji LSR jak i organizacjami spoza tego obszaru. LGD będzie prowadzić działania aktywizacyjno-integracyjne polegające na organizacji wydarzeń (eventy, konferencje, spotkania tematyczne) skupiających i aktywizujących wszystkich mieszkańców Brodnicy. Organizowane będą również otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne, a także kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące głównych założeń LSR.

Aby skutecznie dotrzeć do społeczności lokalnej i zachęcić ją do aktywnego udziału w realizacji LSR prowadzone będą następujące działania komunikacyjne:

- informacje na stronie internetowej i na profilu społecznościowym LGD,
- regularny newsletter LGD,
- organizacja spotkań i cyklicznych szkoleń przed kolejnymi naborami,
- organizacja konkursów aktywizujących,
- wsparcie doradcze w Biurze LGD,
- informacje o działaniach LGD w Miejskim Serwisie Telewizyjnym (regularny i cykliczny program informacyjny Miasta Brodnicy),
- informacje w lokalnych mediach (prasa i telewizja),
- informowanie poprzez plakaty, materiały promocyjne,
- organizowanie lub współorganizowanie imprez o charakterze ogólnomiejskim.

W wyniku tych wydarzeń i działań komunikacyjnych LGD będzie wzmocniała więzi społeczne mieszkańców, zwiększała swoją rozpoznawalność w mieście oraz miała możliwość dotarcia do nowych osób i organizacji.

Wszystkie działania LGD będą miały charakter przejrzystych i jawnych informacji, do których dostęp będą mieli wszyscy członkowie społeczności lokalnej. Szeroki wachlarz technik i metod przekazywania informacji sprawi, że każdy będzie miał szansę otrzymać skuteczną informację o działaniach LGD i możliwościach dofinansowania. Skuteczne i systematyczne przekazywanie informacji o realizowanych działaniach pozwoli zbudować wiarygodność i zaufanie do LGD.

Strategia przewiduje włączanie do współpracy ludzi młodych i seniorów poprzez zaplanowane w ramach wdrażania LSR granty obejmujące różnego rodzaju zajęcia i spotkania aktywizacyjne, kluby młodzieżowe, kluby seniora, uniwersytet trzeciego wieku itp.

LSR przewiduje także wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji poprzez uczestnictwo w projektach grantowych. Należą do tych grup: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, dzieci i młodzież oraz osoby bezrobotne i poszukujące pracy. Możliwość udziału w projektach znacznie zwiększy ich szanse na samo uniezależnienie się i powrót do aktywności zawodowej lub społecznej.

LGD planuje też w ramach powyższych działań informacyjno-promocyjnych zachęcać przyszłych jak i obecnych partnerów działań do tworzenia projektów innowacyjnych. W przypadku trudności we wprowadzaniu innowacji LGD rozpocznie działania animacyjne w postaci spotkań, szkoleń.

Innowacyjność będzie rozumiana jako wdrożenie nowych lub znacząco udoskonalonych produktów, usług, procesów, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych w zakresie celów określonych w ramach LSR.

Regularnie prowadzony będzie monitoring działań komunikacyjnych i ocena ich efektywności, by w odpowiednim momencie zareagować i zastosować działania naprawcze.

## **5. Działania planowane w ramach wzmocnienia i rozwinięcia partnerskiej współpracy**

W celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków LGD we wdrażaniu LSR zaplanowano następujące działania:

- a) możliwość zgłaszania pomysłów na realizację nowych projektów przez LGD lub podmioty inne niż LGD w ramach LSR (także w partnerstwie),
- b) możliwość zgłaszania pomysłów/inicjatyw realizacji projektów wykraczających poza LSR (co czasem może wymagać zmiany LSR),
- c) zapewnienie informowania o wyniku dokonanej przez LGD weryfikacji zgłoszonej propozycji/inicjatywy z uzasadnieniem tego wyniku (taka możliwość może mieć różnorodną formę np. formularzy kontaktowych na stronie internetowej i profilu na Facebook'u, informacji (ustnych i pisemnych) na spotkaniach imprezach i wydarzeniach),
- d) otwarte konsultacje nowych pomysłów LGD np. przy okazji zmiany/ aktualizacji LSR,
- e) przystępna forma komunikacji, dostosowana do odbiorców.

Na każdym etapie tworzenia, jak i realizacji LSR uwzględniano zasady horyzontalne określone w art.9 rozporządzenia 2021/1060 tj. zagwarantowano poszanowanie podstawowych praw człowieka oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w procesie wdrażania Funduszy; poszanowanie równości kobiet i mężczyzn; poszanowanie zasad równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób niepełnosprawnych podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programów wdrażanych przez LGD. Działania zaplanowane do realizacji są zgodne z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyni poważnych szkód”.

W celu wzmocnienia i rozwinięcia partnerskiej współpracy członków LGD organizować będzie także regularne spotkania organizacji i podmiotów, które brały udział w konsultacjach społecznych nowej LSR oraz poprzednich działaniach LGD. Ze względu na możliwość bezpośrednich kontaktów LGD będzie pomocne w kojarzeniu partnerstw i działań wymagających współpracy między podmiotami. Da to podmiotom korzyści wynikające z wymiany doświadczeń, czerpania z zasobów i potencjałów. W celu wzmocnienia potencjału instytucji i podmiotów planowane są nie tylko szkolenia z pisania wniosków, ale także wzajemne informowanie się o planowanych działaniach, ewentualnej rekrutacji oraz harmonogramie wydarzeń. Przekaznikiem informacji będzie też newsletter, jaki LGD stworzy w ramach działań informacyjnych. Za jego pośrednictwem przekazywane będą nie tylko informacje dotyczące bieżącej działalności LGD, informacji o szkoleniach, naborach, ale także informacje z zakresu szeroko pojętej ekonomii społecznej.

Istotnym elementem rozwinięcia partnerskiej współpracy będzie reaktywowanie Porozumienia Partnerskiego na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w Brodnicy zapoczątkowanego w 2019 r. przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego „Młodzi dla Brodnicy”, które środki na ten cel otrzymało z LGD. Misją Partnerstwa jest inicjowanie i wspieranie działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej w Brodnicy. Jego istota wpisuje się wyraźnie w działania LGD mające na celu wzmocnienie i rozwijanie współpracy i partnerstwa między podmiotami z obszaru LGD. Współpraca polegać będzie też na wzajemnym promowaniu swoich działań przez partnerów-członków LGD. Będzie to wzajemne publikowanie i szerzenie treści za pośrednictwem stron internetowych i mediów społecznościowych poszczególnych partnerów. Ale także wspólne konsultowanie dokumentów planistycznych czy też strategicznych, które mają wpływać zarówno na realizację LSR jak też na działania podmiotów, np. roczny program współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi.

LGD dążyć będzie także do wzmocnienia i rozwinięcia partnerskiej współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi poza obszarem LSR, takimi jak: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Tłok w Toruniu, Kujawsko-Pomorska Federacja Organizacji Pozarządowych, Towarzystwo Rozwoju Gminy Płużnica, Stowarzyszenie Młodych Gminy Płużnica.

Powyższe działania służyć będą docelowo realizacji projektów partnerskich. Organizacje współpracujące jak i te rozpoczynające współdziałanie z LGD będą czerpać korzyści z realizacji projektów służących dobru wspólnemu i angażujących różne grupy społeczne.



## Rozdział IV

### Analiza potrzeb i potencjału LSR

#### 1. Analiza potrzeb i potencjałów LSR na podstawie danych zastanych

##### 1.1. Rynek pracy

###### Podmioty gospodarcze – rejestr REGON

Na obszarze Stowarzyszenia LGD w 2020 r. funkcjonowały 3 023 podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON (stanowiło to 1,4% wszystkich podmiotów działających w województwie kujawsko-pomorskim). W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dawało to stosunkowo wysoką wartość 105,3 podmiotów i 5. pozycję wśród wszystkich LGD (licząc od najwyższych wartości). Wartość ta stanowiła 103,5% wartości wskaźnika dla całego regionu i 86,4% wartości dla kraju. W latach 2016-2020 na obszarach większości LGD w województwie odnotowano kilkunastoprocentowy wzrost wartości wskaźnika, tak więc 11,6% wzrost na terenie Stowarzyszenia należał do przeciętnych na tle LGD w regionie. Odnotowany wzrost był wyższy zarówno od średniej wojewódzkiej (o 2,4 pkt. proc.) jak i od średniej krajowej (o 1,1 pkt. proc.).

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na obszarze Stowarzyszenia w 2020 r. wynosiła 2 239. W przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących ten teren wartość wynosząca 13,2 pozycjonowała obszar na wysokim – 5. miejscu w województwie. Wartość ta była wyższa od średniej wojewódzkiej (12,5), lecz niższa od średniej krajowej (14,6). Wskaźnik ten cechował się ponadprzeciętną zmianą wartości – w okresie 2016-2020 nastąpił jego wzrost o 17,9% (dla porównania w województwie wzrost o 15,1%, a w kraju o 17,0%).

Na obszarze Stowarzyszenia LGD w 2020 roku liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wynosiła 192 (stanowiło to 1,2% wszystkich nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim), przy czym 148 z nich (77,1% ogółu) to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców obszaru dawało to wartość 6,7 nowych podmiotów, a wskaźnik ten był niższy zarówno od średniego wskaźnika dla województwa (7,6) jak i dla kraju (8,6). W roku 2020, w stosunku do 2016, wskaźnik nowo zarejestrowanych podmiotów na 1 tys. mieszkańców był aż o 23,7% niższy (największa niekorzystna zmiana wśród LGD w regionie), co stanowiło bezpośrednią konsekwencję pandemii COVID-19 (do roku 2019 notowano generalnie wzrost wskaźnika).

Na terenie Stowarzyszenia LGD w latach 2016-2019 odnotowano niewielkie coroczne wahania liczby wyrejestrowywanych podmiotów gospodarczych z systemu REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. W 2020 roku, podobnie jak na obszarach wszystkich LGD w regionie i podobnie jak przeciętnie w kraju, zauważa się większy spadek liczby wyrejestrowywanych podmiotów, co związane było w pewnym stopniu z ograniczaniem wykonywania czynności administracyjnych w początkowym okresie pandemii COVID-19.

###### Branże charakterystyczne dla obszaru LGD

Poza zasadniczo najsilniej rozwiniętymi branżami, nawiązującymi do sekcji G związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz F związanej z budownictwem (co jest typowe również dla województwa kujawsko-pomorskiego, kraju oraz innych obszarów LGD w województwie), obszar LGD charakteryzuje się szczególnie dużym zaangażowaniem podmiotów w ramach kilku działów i sekcji pod względem wysokich ich udziałów w strukturze podmiotów gospodarczych (zwłaszcza po dwa działy w sekcjach **M** i **R**). Z drugiej strony obszar LGD z oczywistych powodów (gdyż tworzy ją wyłącznie jedno, średniej wielkości miasto) nie wyróżnia się szczególnie wysoką koncentracją liczby podmiotów z obszaru województwa, które działają w poszczególnych sekcjach/działach. Jedynie w przypadku kilku rzadko reprezentowanych w przestrzeni województwa działów, na obszarze LGD występowało umiarkowane skupienie podmiotów: 92 w sekcji R (działalność związana z gramami losowymi i zakładami wzajemnymi),

51 w sekcji H (transport lotniczy) oraz 65 w sekcji K (ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego).

### **Bezrobocie**

W roku 2020 na terenie Stowarzyszenia LGD liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 932 osoby. W całym analizowanym okresie (2016-2020) Stowarzyszenie cechowało się niższym udziałem bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym niż średnio w województwie i nieco wyższym, niż przeciętnie w kraju. W 2020 roku wskaźnik wyniósł 5,5% (województwo – 6,0%; polska – 4,6%) i należał do dość korzystnych na tle pozostałych LGD (tylko w 7 bezrobocie kształtowało się na niższym poziomie). W latach 2016-2019 wskaźnik bezrobocia zanotował spadek, a w roku 2020, podobnie jak na obszarach większości LGD, jego wartość wzrosła, co spowodowane było pandemią COVID-19.

Stowarzyszenie cechuje się stosunkowo niskim udziałem bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym na tle pozostałych LGD, w 2020 roku wynoszącym 7,2% (wskaźnik zbliżony do średniej wojewódzkiej - 7,4%, ale nieco wyższy od średniej krajowej - 5,3%). Udział bezrobotnych mężczyzn w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym cechował się dość niską wartością na tle pozostałych LGD w regionie (wyniósł 4,0%) i była to wartość niższa, niż średnia wojewódzka (4,7%) oraz równa średniej krajowej (4,0%).

W strukturze bezrobotnych zdecydowanie dominowały kobiety, których udział przekraczał 60% ogółu bezrobotnych (w 2020 roku 62,6%; 583 osoby) i należał do wysokich na tle pozostałych LGD i średniej wojewódzkiej (58,4%), przyjmując jednocześnie wartość dużo wyższą, niż przeciętnie w kraju (53,7%).

Obszar zamieszkiwały 452 osoby bezrobotne długotrwale (powyżej 1 roku), a ich udział w ogóle bezrobotnych wyniósł 48,5% i należał do grupy najniższych na tle LGD w regionie (4. lokata). Wskaźnik ten był niższy od średniej wojewódzkiej (55,4%) oraz średniej krajowej (49,3%).

117 osób spośród bezrobotnych stanowiły osoby do 25 roku życia, a ich udział w ogóle bezrobotnych stanowił 12,6% i należał do przeciętnych na tle średniej wojewódzkiej (12,6%) oraz krajowej (12,5%). Grupa osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia liczyła 210 osób, co stanowiło 22,5% ogółu bezrobotnych. Wskaźnik należał do średnio-niskich na tle wszystkich LGD w regionie. Notował on wartości niższe zarówno od średniej wojewódzkiej (24,3%), jak i krajowej (25,7%).

## **1.2. Potencjał usług społecznych**

Potencjał rozwojowy w zakresie usług społecznych tworzą różne podmioty niezależnie od sektora, który reprezentują. Co daje możliwość nie tylko wymiany informacji i doświadczeń, ale także współpracy i podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju lokalnego.

### **Pomoc społeczna**

W Brodnicy funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy, bądź z rządowych programów pomocowych.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. na obszarze LGD ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 762 gospodarstwa domowe, co łącznie obejmowało około 1,7 tys. osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (1,4% wszystkich osób korzystających w województwie). W tej grupie 65% stanowiły osoby znajdujące się poniżej kryterium dochodowego. Według danych ROPS w Toruniu liczba osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej na obszarze LGD wynosiła w 2020 r. około 0,5 tys. Do najczęstszych powodów przyznawania

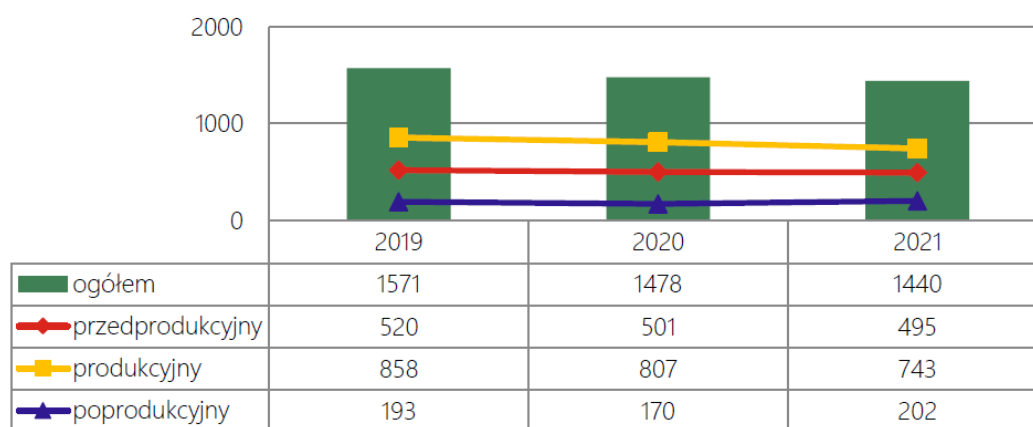
świadczeń z pomocy społecznej<sup>1</sup> na obszarze LGD w 2020 r. należały: ubóstwo (1,3 tys. osób) oraz bezrobocie (1,0 tys. osób), następnie długotrwała lub ciężka choroba (0,7 tys. osób) i niepełnosprawność (0,6 tys. osób), a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (0,4 tys. osób). Najmniej osób korzystało ze świadczeń z powodu alkoholizmu (około 100 osób) i narkomanii (mniej niż 10 osób).

Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w latach 2016-2020 utrzymywał się poniżej wartości średniej dla województwa – w 2020 r. wynosił 5,9% co stanowiło 98% średniej wojewódzkiej i dawało 7. pozycję (licząc od najniższych wartości). Wartość zarówno liczby jak i udziału osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem na tym obszarze stale się obniża, co jest zjawiskiem powszechnym w całym kraju - należy jednak zauważyć, że na obszarze tego LGD odnotowana zamiana była jedną z najniższych wśród wszystkich LGD. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej znajdujących się poniżej kryterium dochodowego w liczbie ludności ogółem w 2020 r. wynosił 3,9%, co stanowiło 111% wartości dla całego województwa.

Na obszarze LGD w 2020 r. objętych usługami opiekuńczymi<sup>2</sup> było 99 osób i liczba osób objętych tego rodzaju usługami stale wzrasta (z wyjątkiem 2020 r., kiedy podobnie jak na obszarze większości LGD odnotowano spadek liczby osób objętych usługami opiekuńczymi prawdopodobnie w związku z pandemią COVID-19).

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodnicy w latach 2019-2021 zmniejszyła się liczba osób korzystających z różnych form pomocy i wsparcia świadczonych w Ośrodku. Spadek w tym zakresie wyniósł 134 osoby, tj. 8,5%. Największy udział w tej grupie miały osoby w wieku produkcyjnym, które w 2021 roku stanowiły ponad połowę beneficjentów (51,6%), natomiast osoby w wieku przedprodukcyjnym – 24,4%, a poprodukcyjnym – 14,0%. W 2021 roku beneficjentami pomocy Ośrodka był łącznie 772 kobiety, które stanowiły większość tej grupy, tj. 53,6%, z kolei mężczyźni (668 osób) – 46,4%.

Wykres 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek w latach 2019-2021



Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

## Wsparcie rodziny

W Brodnicy wsparcie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych świadczone jest przez 4 asystentów rodziny pełniących swoje obowiązki przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Brodnicy

1 Należy pamiętać, że jedna osoba może mieć przyznane świadczenia z pomocy społecznej z kilku powodów, dlatego danych dotyczących poszczególnych powodów nie należy sumować. Dane dotyczące powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej pochodzą z zasobów ROPS w Toruniu.

2 Dane ROPS w Toruniu

w ramach Programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin objętych wsparciem asystenta, czyli rodzin wobec których podjęto działania zmierzające do poprawy ich integracji społecznej i lepszego funkcjonowania ulegała systematycznemu wzrostowi.

W 2021 roku Miasto współfinansowało pobyt 85 dzieci w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej, a na przestrzeni ostatnich trzech lat ich liczba zwiększyła się o 28 osób, tj. 49%.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat w Brodnicy nie utworzono żadnej rodziny wspierającej, czyli takiej, której celem jest pomoc rodzinie w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.

Na terenie miasta Brodnicy funkcjonują dwa domy dziecka, które prowadzone są przez Powiat Brodnicki. Domy Dziecka w Brodnicy są placówkami opiekuńczo - wychowawczymi typu socjalizacyjnego.

W ramach wspierania rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodnicy współpracuje z szeregiem innych instytucji, takich jak: placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Miejski Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brodnicy, Policja, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brodnicy, Powiatowy Urząd Pracy w Brodnicy, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brodnicy oraz organizacje pozarządowe. Ponadto, dla osób i rodzin doświadczających trudności świadczone jest specjalistyczne poradnictwo w zakresie przekazywania informacji o istniejących możliwościach uzyskania pomocy lub wsparcia, prawidłowego realizowania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wsparcia psychologicznego w sytuacjach kryzysowych, prawa, w tym rodzinnego oraz wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz uzależnionym, a także oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i ochrony lokatorów. Pomoc i wsparcie świadczone są w MOPS przez pracowników Ośrodka<sup>3</sup>.

#### **Instytucje pomocy i integracji społecznej działające na obszarze LGD<sup>4</sup>**

Na terenie miasta działają podmioty świadczące usługi integracji społeczno-zawodowej oraz pomocy społecznej. Podmioty reintegracyjne funkcjonujące na terenie miasta to Zakład Aktywności Zawodowej prowadzony przez Powiat Brodnicki, w którym w 2021 roku zatrudnienie znalazło 50 osób z niepełnosprawnością z terenu powiatu. oraz Warsztat Terapii Zajęciowej w Brodnicy - placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Towarzystwo Rodziców Dzieci Specjalnej Troski w Brodnicy.

W Brodnicy działa Dom Pomocy Społecznej, który jest placówką opieki całodobowej prowadzoną przez Powiat Brodnicki dla osób przewlekle somatycznie chorych, w którym na koniec lutego 2022 r. przebywało 45 mieszkańców. Placówka tego typu ma zasięg ponadgminny.

Ponadto w mieście funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy przy Brodnickim Centrum Caritas. Podstawowym celem placówki jest zaspokajanie podstawowych potrzeb osób upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, zapewnienie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz wspieranie rodzin z najbliższego otoczenia osób niepełnosprawnych.

#### **Wsparcie osób z niepełnosprawnościami**

W latach 2016-2020 na obszarze Stowarzyszenia przeciętnie rocznie około 910 osób po 16 roku życia i około 130 osób do 16 roku życia zostawało zaliczonych do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu przez Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy. W przypadku osób dorosłych najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowiło upośledzenie narządu ruchu (w całym badanych okresie prawie 40% wszystkich przyczyn), natomiast w przypadku dzieci nie obserwuje się szczególnej dominacji żadnej z przyczyn. Należy zwrócić uwagę, że podane statystyki dotyczą wyłącznie corocznie orzekanej liczby osób

---

3 Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Brodnicy na lata 2023-2030, s. 35

4 Należy pamiętać, że w 2020 r. z powodu pandemii COVID-19 wiele placówek zawiesiło lub znacznie ograniczyło swoją działalność z powodu wprowadzonych restrykcji.

niepełnosprawnych prawnie (formalnie) i nie obejmują nowych przypadków osób z niepełnosprawnością biologiczną (a więc osób, które zaczęły odczuwać ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia niepełnosprawności). Dlatego też za bardzo ważne uważa się podejmowanie działań mających na celu poprawę jakości życia i włączenia społecznego osób z niepełnosprawnościami.

W 2021 roku z powodu niepełnosprawności ze wsparcia MOPS skorzystało 291 rodzin, czyli 31% spośród 943 rodzin objętych wsparciem w ramach systemu pomocy społecznej. Skala niepełnosprawności w mieście na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na stosunkowo stałym poziomie, niemniej w 2021 roku liczba rodzin objętych wsparciem MOPS w związku z niepełnosprawnością była najniższa w okresie kilku ostatnich lat, a w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 8%<sup>5</sup>.

Mieszkańcy Brodnicy, którzy zmagają się z trudnościami spowodowanymi niepełnosprawnością mają możliwość uczestnictwa w działaniach świadczonych w ramach ogólnokrajowych programów, w tym „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” czy też „Opieka Wytchnieniowa”.

Dodatkowe usługi opiekuńczo-medyczne organizowane są w ramach Kujawsko-Pomorskiej Teleopieki, czyli projektu zainicjowanego przez Województwo Kujawsko-Pomorskie w 2021 roku, który realizowany jest ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Gmina Miasta Brodnicy realizuje również zadania oświatowe w obszarze zapewnienia dostępności do edukacji dla uczniów z niepełnosprawnościami, dla których organizowany jest dowóz do szkół specjalnych oraz ośrodków rehabilitacyjnych.

Na terenie Brodnicy działają również organizacje pozarządowe, które w swoich celach statutowych mają głównie działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Są to: Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Volo Vivere", Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Od Nowa”, Brodnickie Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych "Nadzieja", Włocławsko-Brodnicki Klub Sportowy Niewidomych i Słabowidzących „Pionek”.

Od kilku lat funkcjonuje też w Brodnicy Niepubliczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole "Zaczarowany Ołówek". Jest to placówka terapeutyczna, której celem powstania była i jest chęć niesienia pomocy dzieciom z niepełnosprawnościami. W brodnickich szkołach i przedszkolach publicznych funkcjonują też oddziały integracyjne dla dzieci z niepełnosprawnościami.

### **Integracja społeczna seniorów**

Aktywność i integracja społeczna seniorów to obszar wsparcia, który wymaga coraz większego zaangażowania i intensyfikacji działań wielu podmiotów na terenie miasta. Regularna aktywność przyczynia się do opóźnienia demencji, choroby Alzheimera i wielu innych chorób. Służy poprawie samopoczucia. Ponadto aktywni seniorzy to osoby posiadające większą zdolność i chęć do pracy, wnoszące istotny wkład w rozwój społeczeństwa.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat możemy zauważyć systematyczny wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w ogólnej populacji Miasta. W 2021 roku seniorzy stanowili 21,7% wszystkich mieszkańców Brodnicy, a ich udział w porównaniu do 2019 roku zwiększył się o 1,1 pp. Systematyczny wzrost udziału osób starszych zauważa się również w całym województwie kujawsko-pomorskim oraz w Polsce. Seniorzy korzystający z pomocy społecznej stanowią 13,89 % ogółu mieszkańców korzystających z tej pomocy.

Obecnie w Brodnicy działają dwa stowarzyszenia będące klubem seniora. Są to: Towarzystwo Miłośników Kultury „Brodniczanka” i Towarzystwo Przyjaciół Kultury „Ziemia Michałowska”.

Ponadto działają stowarzyszenia i koła zrzeszające seniorów, emerytów i kombatanów, tj. Samodzielne Zakładowe Koło Emerytów i Rencistów "POLMO", Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Związek Sybiraków Koło w

---

<sup>5</sup> Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Brodnicy na lata 2023-2030, s. 38

Brodnicy, Krąg Seniora - Hufiec ZHP Brodnica. Funkcjonuje też Uniwersytet Trzeciego Wieku, który rozwija kompetencje i wiedzę jego uczestników.

W ramach projektów realizowanych ze środków LGD powstała nieformalna grupa seniorów działających przy ZHP Hufiec Brodnica, która aktywnie spędza czas wolny rozwijając swoje pasje i zainteresowania. Uczestniczyła ona w projektach realizowanych w ramach wdrażania LSR na lata 2014-2020 oraz w projekcie pilotażowym, w którym przyjęła nazwę Koło Gospodyń Miejskich.

W 2021 roku Gmina Miasta Brodnicy otrzymała dofinansowanie na wybudowanie Dziennego Domu Pobytu „Senior+”. Będzie to placówka wsparcia dziennego dla seniorów. Będą się tam znajdować sale rehabilitacyjne, pokoje do odpoczynku, pobytu dziennego oraz pomieszczenia do terapii indywidualnej, pokój komputerowy, jadalnia, gabinet zabiegowy, a także szatnie oraz toalety z natryskami. Pomieszczenia umożliwią będą rehabilitację, aktywizację oraz integrację społeczną mieszkańców w wieku senioralnym. Dodatkowo przestrzeń służyć będzie spotkaniom innym grup nieformalnym zrzeszającym osoby starsze.

Działania na rzecz seniorów realizowane są też przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodnicy, brodnickie instytucje kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji, a także organizacje pozarządowe. Gmina Miasta Brodnicy w 2016 roku utworzyła Brodnicką Kartę Seniora, czyli systemu ulg i zniżek umożliwiających większy dostęp do ofert świadczonych przez instytucje kultury, sportu i rekreacji oraz przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w Brodnicy. Do końca roku 2022 wpłynęło 2330 wniosków o wydanie karty.

### **Opieka żłobkowa**

Zgodnie z danymi Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej<sup>6</sup>, na terenie Stowarzyszenia LGD, opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 organizowana była zarówno w formie żłobków, jak i klubów dziecięcych, których celem była pomoc rodzicom w godzeniu pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi. Usługę opiekuńczą świadczyło łącznie 7 placówek (w tym 3 żłobki oraz 4 kluby dziecięce), dla których organem prowadzącym były podmioty prywatne. Placówki te cechowały się stosunkowo niedużą liczbą dostępnych miejsc. Większość z nich (1 żłobek i 3 kluby dziecięce) była w stanie zapewnić opiekę kilkunastorgu dzieciom i charakteryzowała się całkowitym obłożeniem. Pozostałe placówki, mimo możliwości obsługi większej liczby dzieci (w zakresie 26 - 60 dzieci) cechowały się niższym obłożeniem. Pośrednio mogło to wynikać z konieczności ponoszenia przez rodziców znacznie wyższych kosztów pobytu dziecka w tych placówkach. Niemniej stosunkowo wysokie obłożenie w większości placówek potwierdza zainteresowanie formami opieki nad dziećmi do lat 3. Obecny poziom opieki nie jest bowiem jeszcze na satysfakcjonującym poziomie. Dodatkowo zwraca się uwagę, iż w przypadku obszaru LGD obejmującego samo miasto stosunkowo wysokie wskaźniki dotyczące liczby placówek i ich obłożenia mogą być złudne, gdyż w rzeczywistości dostępność do opieki może nie być tak powszechna (kwestia zajmowania miejsc przez dzieci osób spoza LGD, dowożących je do placówek zlokalizowanych na terenie miasta w pobliżu miejsca pracy). Wobec tego wszelkie podejmowane działania powinny koncentrować się na wsparciu rozwoju opieki w placówkach już istniejących (np. zwiększenie liczby dostępnych miejsc) i/lub poprzez tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, nie tylko w postaci żłobków, klubów dziecięcych, ale również poprzez organizację opieki świadczonej przez dziennych opiekunów.

Według danych GUS, w 2020 r. odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych na terenie LGD wynosił 10,0% (9. pozycja wśród wszystkich obszarów LGD w regionie) i był niewiele niższy od wartości wskazywanej dla województwa (11,0%) i kraju (12,8%).

Ze względu na brak informacji pochodzącej z badania ankietowego, nie przeanalizowano potrzeb gminy w zakresie opieki do lat 3 dotyczących realizacji nowego obiektu lub zwiększenia liczby miejsc w istniejących placówkach.

---

6 Rejestr żłobków i klubów dziecięcych <https://dane.gov.pl>, dostęp z dnia 13.04.2022 r.

### 1.3. Potencjał sektora społecznego i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Organizacje pozarządowe to organizacje działająca na rzecz wybranego interesu i nie działające w celu osiągnięcia zysku, których działalność w sferze zadań publicznych reguluje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawa o stowarzyszeniach, fundacjach, a także ustawa o ekonomii społecznej.

Na terenie Brodnicy zarejestrowanych jest ponad 100 organizacji pozarządowych, wśród których największy udział mają stowarzyszenia rejestrowe oraz fundacje i lokalne oddziały stowarzyszeń krajowych.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi określone są co roku w Programie Współpracy Gminy Miasta Brodnicy z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego. Celem głównym Programu jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą Miasta Brodnicy a organizacjami oraz określenie zasad regulujących tę współpracę.

W Brodnicy od roku 2017 funkcjonuje Budżet Obywatelski. Na coroczną edycję Budżetu przeznaczona się 600 tys. zł. Do roku 2022 wpłynęły 54 wnioski. Zrealizowano 9 inicjatyw. W roku 2019 powstał Młodzieżowy Budżet Obywatelski. Do Budżetu Młodzieżowego wpłynęła jedna propozycja, więc nie kontynuowano go w kolejnych latach. Liczba głosujących w ramach kolejnych edycji Budżetu Obywatelskiego miała tendencję spadkową. Najwięcej mieszkańców głosowało w pierwszej edycji Budżetu (2017 r. - 3319). w roku 2020 liczba głosujących była bardzo niska (2020 r. - 207).

Od kilku lat rozwija się też aktywność w sferze przedsiębiorczości społecznej. Według danych z Bazy Przedsiębiorstw Społecznych na koniec roku 2022 r. na terenie miasta zarejestrowane były 2 przedsiębiorstwa społeczne: EF5 Sp. z o.o., Regionalne Biuro Usługowe Sp. z o.o.

Na obszarze Stowarzyszenie LGD funkcjonuje 1 spółdzielnia socjalna zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Według danych z wykazu organizacji pożytku publicznego uprawnionych do otrzymania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2021, opublikowanego przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, wynika, że na terenie miasta funkcjonowało 5 OPP (około 1% wszystkich organizacji w województwie).

### 1.4. Zasoby kultury, sportu i turystyki

Brodnica jest miastem z bogatym i różnorodnym dziedzictwem kulturowym. Najbardziej charakterystycznymi świadkami dawnej historii miasta są liczne zabytki. Na terenie miasta funkcjonują placówki kultury, którymi są: Brodnicki Dom Kultury, Muzeum w Brodnicy oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna. Na terenie miasta działa też Ośrodek Sportu i Rekreacji, który służy zarówno mieszkańcom jak i turystom odwiedzającym Brodnicę.

#### Kultura

Dobra kultury znajdujące się na terenie Brodnicy świadczą o jej bogatym dziedzictwie kulturowym. Obiekty znajdujące się na jej terenie tworzą swego rodzaju enklawy zabudowy z różnych epok i są to:

- Zamek Krzyżacki (ruiny),
- Pałac Anny Wazówny i park,
- Brama Chełmińska,
- Trójkątny rynek w Brodnicy,
- Centrum Edukacji Ekologicznej w XVII-wiecznym spichlerzu,
- Kościół parafialny p. w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej,
- Kościół ewangelicki, ob. filialny rzym.-kat. p. w. Matki Bożej Królowej Polski,
- Kościół poklasztorny oo. Reformatów p. w. Niepokalanego Poczęcia NMP z murem wokół kościoła,
- Wieża gotycka tzw. Mazurska,

- Ratusz miejski (pozostałości),
- Mury miejskie (pozostałości).

Na terenie miasta funkcjonują placówki kultury, którymi są:

- **Brodnicki Dom Kultury**

Oferta edukacyjna Brodnickiego Domu Kultury obejmuje pracownie: teatralną, recytatorską, plastyczno-rysunkową, malarstwa i małej formy rzeźbiarskiej, wokalną, tańca nowoczesnego dla różnych grup wiekowych (maluchy od 3 roku życia, dzieci szkolne, dorośli i seniorzy), grupę cyrkową „BEDEKUS”, koło szachowe, Miejski Chór Canto Grazioso, działające amatorsko zespoły muzyczne, które korzystają z sali prób. W BDK cyklicznie odbywają się spotkania Klubu Brydża Sportowego oraz spotkania kolekcjonerów w ramach „Giełdy Osobliwości”.

- **Muzeum w Brodnicy**

Muzeum jest jednostką, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Zakup muzealiów związanych z historią miasta i regionu jest jednym z podstawowych, o ile nie najważniejszym celem Muzeum. Ponadto Muzeum prowadzi działalność edukacyjną, wystawienniczą i kulturalną. Organizuje i współorganizuje takie wydarzenia jak: Noc Muzeów, Noc świętojańską, Dni Kultury Chrześcijańskiej, „Żdziebełko Ciepłka”. Organizuje zajęcia profilaktyczno – wychowawcze dla dzieci i młodzieży w formie półkolonii podczas ferii letnich i zimowych. W Galerii Brama organizowane są czasowe wystawy o różnej tematyce, np. wystawa malarstwa „Malowany świat Wiesława Ochmana”, „Wystawa pajaków i skorpionów”, Krakowski Laikonyk w malarstwie Jana Kantego Pawluśkiewicza.

- **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna**

MiPBP w Brodnicy służy zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców Gminy Miasta Brodnicy i powiatu brodnickiego oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Posiada siedzibę główną w Pałacu Anny Wazówny oraz cztery filie na terenie miasta. Biblioteka zajmuje się promocją czytelnictwa, organizacją wydarzeń kulturalnych, warsztatów artystycznych i profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, organizacją wystaw, a także wydaje „Ziemię Michałowską Miejskie Czasopismo Społeczno-Kulturalne”, w nakładzie 5000 egz. każdy numer.

Na terenie miasta odbywa się co roku szereg imprez o zasięgu ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym, których organizatorami są: urząd miejski, miejskie jednostki kultury oraz organizacje pozarządowe. Należą do nich m.in.:

- Dni Brodnicy,
- Rap&Reggae Night,
- Jarmark Ekologiczny z królewną Anną,
- Koncert Noworoczny,
- Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego,
- Ogólnopolski Turniej Tańca Nowoczesnego,
- Ogólnopolski Festiwal Teatralny „Brodnicka Uczta Teatralna”,
- Noc Świętojańska na Zamku.

### **Sport**

W Brodnicy funkcjonuje Ośrodek Sportu i Rekreacji, który stanowi centrum działań sportowo rekreacyjnych. Ośrodek ma rozbudowaną bazę rekreacyjno-sportową. Jest on administratorem hali widowiskowo-sportowej, w

której znajduje się boisko wielofunkcyjne, widownia i szatniami dla zawodników, profesjonalnie wyposażona siłownia i 4 torowa kręgielnia klasyczna.

Przy hali znajdują się:

- Stadion Miejski (boiska do piłki nożnej, bieżnia, skocznie i rzutnie),
- 5 kortów tenisowych o nawierzchni ceglastej (3 z oświetleniem),
- skatepark.

Ofertę hali sportowej uzupełniają 4 miejskie i 2 powiatowe sportowe sale szkolne, boiska przyszkolne, w tym dwa „Orliki” oraz basen kąpielowy. W oparciu o istniejącą bazę sportową organizowane są zawody sportowe, także rangi wojewódzkiej i ogólnopolskiej. Ośrodek Sportu i Rekreacji jest też administratorem plaży miejskiej z kąpieliskiem nad jeziorem Niskie Brodno, oraz przystani kajakowej na Zakolu Drwęcy.

W mieście odbywają się liczne turnieje i zawody sportowe oraz imprezy sportowo-rekreacyjne. Działają też liczne kluby i stowarzyszenia sportowe.

### **Turystyka**

Każdego lata Brodnicę odwiedzają turyści, którzy poza atrakcjami turystycznymi w centrum miasta tj. zamek, kościół farny, szukają kontaktu z przyrodą i wypoczynku. Przemierzają piesze, rowerowe i kajakowe szlaki turystyczne. Korzystają z przystani kajakowej na Zakolu Drwęcy. Turyści jak i mieszkańcy miasta korzystają ze zrewitalizowanej w roku 2022 plaży miejskiej i zagospodarowanych brzegów jeziora Niskie Brodno. Powstały tam pomosty kąpielowe wraz z wiatą widokową, wieżą skoków, ścianką wspinaczkową, zjeżdżalnią, wodny plac zabaw, pomost dla żaglówek i wędkarzy, plac rekreacyjny, plac ćwiczeń i wiaty grillowa.

Ponadto Brodnica posiada zadbane parki i skwery, które są miejscem odpoczynku i relaksu dla mieszkańców i turystów. W 2022 r. zrewitalizowany został największy w mieście park - Park im. Jana Pawła II wraz z Parkiem Anny Wazówny i Aleją Wędkarzy oraz Aleją Jana Mełnickiego. W parkach dokonano nowych nasadzeń drzew, krzewów i roślin, ułożono nową nawierzchnię w alejkach parkowych, wybudowano nowy plac zabaw, ustawiono elementy małej architektury (m.in. ławki) oraz stworzono nowe ścieżki edukacyjne.

W mieście działa Informacja Turystyczna, która prowadzona jest przez Muzeum w Brodnicy i mieści się w Bramie Chełmińskiej.

### **Obiekty noclegowe**

Według rejestru prowadzonego przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w 2021<sup>7</sup> roku na obszarze LGD funkcjonowały 3 obiekty hotelarskie<sup>8</sup> (17. pozycja na tle wszystkich LGD), co stanowiło 1,9% wszystkich obiektów hotelarskich dostępnych w regionie. Łącznie koncentrowały one 139 miejsc noclegowych (16. pozycja wśród wszystkich LGD), czyli 1,3% miejsc znajdujących się w zasobach obiektów hotelarskich regionu). W ujęciu rodzajowym były to obiekty klasy średniej (ekonomiczne), reprezentujące hotele o standardzie trzygwiazdkowym (2 obiekty) i dwugwiazdkowym (1).

Uzupełnieniem bazy noclegowej o podwyższonym standardzie (obektów hotelarskich) na obszarze LGD była oferta obiektów świadczących usługi hotelarskie, lecz nie będących obiektami hotelarskimi<sup>9</sup>. Według danych pozyskanych z ewidencji gminnych wynika, iż w 2020<sup>10</sup> roku - nie uwzględniając kwater agroturystycznych - na terenie LGD prowadziło działalność 12 obiektów (11. pozycja na tle wszystkich LGD; 2,9% obiektów tego typu w regionie), głównie w postaci pokoi gościnnych, skupiających łącznie 283 miejsc noclegowych (17. pozycja na tle wszystkich

---

7 stan na dzień 26.02.2021

8 do których zalicza się m.in. hotele, motele, pensjonaty, kempingi, pola biwakowe, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, schroniska

9 do których zalicza się m.in. krótkotrwały wynajem domów, mieszkań, pokoi, kwatery agroturystyczne, ośrodki szkoleniowe-wypoczynkowe, ośrodki wczasowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe

10 pozyskanych w 2021 roku na przełomie marca i kwietnia, dotyczyły stanu na koniec roku 2020

LGD), czyli 1,8% miejsc noclegowych dostępnych w obiektach świadczących usługi hotelarskie, ale nie będących hotelarskimi.

Zgodnie z danymi z ewidencji gminnych, w 2020 roku na obszarze LGD obiekty noclegowe w postaci kwater agroturystycznych nie prowadziły usług hotelarskich (obszar LGD obejmuje bowiem wyłącznie miasto).

Na obszarze LGD funkcjonowało więc łącznie 15 obiektów noclegowych. Obiekty te dysponowały 422 miejscami noclegowymi (18. pozycja wśród wszystkich LGD), a więc 1,5% wszystkich dostępnych miejsc w regionie.

### **1.5. Edukacja**

Wśród mieszkańców Brodnicy grupa dzieci i młodzieży w wieku 6-24 stanowiła 19,92 % mieszkańców. Brodnica ma ujemny przyrost naturalny. W 2021 roku urodziło się 348 dzieci, w tym 50,6% dziewczynek i 49,4% chłopców.

#### **Wychowanie przedszkolne**

Jak wskazują dane pozyskane z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych<sup>11</sup> wychowanie przedszkolne na terenie LGD realizowane jest w 17 placówkach obejmujących 16 przedszkoli oraz oddział przedszkolny w 1 szkole podstawowej<sup>12</sup>. Większość z nich to placówki niepubliczne (na terenie LGD działają 3 publiczne przedszkola i publiczny oddział przedszkolny przy szkole podstawowej).

Według danych GUS w 2020 r. łącznie na terenie LGD z wychowania przedszkolnego korzystało 342 dzieci w wieku 6 lat, które objęte są obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym oraz 909 dzieci w wieku 3-5 lat. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosił 92,6% i był znacznie wyższy niż przeciętnie w regionie (w województwie 80,1%; 3. pozycja wśród wszystkich LGD). Wartość analizowanego wskaźnika od 2016 r. utrzymuje się na wysokim poziomie (powyżej 90%) - w okresie 2016-2020 wzrost o 2,1 pkt. proc. (w województwie o 7,3 pkt. proc.).

#### **Szkoły podstawowe**

Jak wskazują dane pozyskane z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych<sup>13</sup> na terenie LGD funkcjonuje 7 szkół podstawowych (w tym 2 szkoły specjalne). Większość z nich to szkoły publiczne (6 placówek).

Według danych GUS w 2020 r. łącznie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży funkcjonujących na terenie LGD uczyło się 3 002 uczniów (w tym 56 uczniów w szkołach specjalnych).

#### **Wyniki egzaminów ósmoklasisty**

Na obszarze Stowarzyszenia notuje się przeciętną jakość kształcenia na poziomie szkół podstawowych, o czym świadczą wyniki egzaminów zewnętrznych. Według danych OKE w ostatnich 3 latach wyniki egzaminów ósmoklasisty z języka polskiego kształtowały się na podobnym poziomie jak średnia wojewódzka, a z matematyki i języka angielskiego przekraczały średnią wojewódzką. Pozostawały jednak niższe niż przeciętnie w kraju (z pojedynczymi wyjątkami: j. polski w 2021 r. - 100,5% średniej krajowej, j. angielski w 2020 r. - 103,7% średniej krajowej).

#### **Szkoły ponadpodstawowe**

Jak wskazują dane pozyskane z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych<sup>14</sup> na terenie LGD jest 5 publicznych szkół ponadpodstawowych dla młodzieży - 2 licea ogólnokształcące, technikum oraz szkoła branżowa I i II stopnia.

Łącznie w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży funkcjonujących na terenie LGD uczy się 3 196 uczniów. Największą grupę, prawie 47%, stanowią uczniowie techników. Należy jednak pamiętać, iż realizacja tego poziomu

---

11 Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych <https://rspo.gov.pl>, dostęp z dnia 23.03.2022 r.

12 W przypadku oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych pamiętać należy, że w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych nie ma informacji wskazujących czy oddział przedszkolny obejmuje jedynie grupy dzieci w wieku 6 lat (tzw. „zerówkę”) czy także grupy dla dzieci w wieku 3-5 lat.

13 Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych <https://rspo.gov.pl>, dostęp z dnia 23.03.2022 r.

14 Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych <https://rspo.gov.pl>, dostęp z dnia 23.03.2022 r.

kształcenia stanowi zadanie własne powiatu. Wskazane szkoły ponadpodstawowe kształcą zatem uczniów z całego powiatu brodnickiego – także młodzież z gmin objętych działaniem Stowarzyszenia LGD Pojezierze Brodnickie.

### **Szkolnictwo wyższe**

Na terenie miasta Brodnicy nie funkcjonuje żadna forma edukacji na poziomie wyższym. Mieszkańcy miasta studiuje w większych aglomeracjach miejskich. Najbliższym miastem jest Toruń. Inne najczęściej wybierane to Gdańsk, Poznań i Warszawa.

Na terenie Brodnicy działa też Centrum Edukacji Dorosłych w Brodnicy, które jest oddziałem zamiejscowym CED w Toruniu. Funkcjonujemy na rynku edukacyjnym już od 1997 roku. Jest szkołą oferującą edukację na poziomie szkoły policealnej. Umożliwiająca zdobywanie wiedzy i umiejętności, które poszerzają kompetencje zawodowe.

Ponadto na terenie miasta działa Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Fryderyka Chopina. Jest publiczną szkołą artystyczną, prowadzoną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Funkcjonują też 3 prywatne szkoły językowe, których oferta edukacyjna skierowana jest zarówno do dzieci jak i osób dorosłych.

## **2. Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz ich problemy**

Podczas wypracowywania założeń niniejszego dokumentu zdefiniowano w drodze konsultacji społecznych grupy docelowe o szczególnym znaczeniu z perspektywy wdrażania LSR.

Są to:

- dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 roku życia z obszaru LSR,
- mieszkańcy obszaru LSR powyżej 60 roku życia (seniorzy),
- mieszkańcy obszaru LSR - osoby dorosłe.

Dodatkowo w procesie konsultacji potwierdzono konieczność wsparcia w ramach LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji. Należą do tych grup: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy, dzieci i młodzież oraz osoby bezrobotne i poszukujące pracy.

### **Dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 roku życia z obszaru LSR**

Analiza sytuacji ludzi młodych w Brodnicy wykazała, że młodzi spędzają czas w McDonaldzie, galerii, na bulwarze, w parku oraz pod kładką przy I LO. Brakuje miejsc, gdzie młodzież może się spotykać bez ponoszenia kosztów. Każda płatność jest dla młodzieży barierą. Koniecznym wydaje się zorganizowanie miejsca, gdzie młodzież może spędzać czas wolny. To miejsce powinno być dla młodych, którzy jeszcze nie odkryli swoich pasji, zainteresowań, nie są gotowi by brać udział w zajęciach w różnych instytucjach, domach kultury.

Odpowiedzią na problemy młodzieży spędzającej czas wolny w miejscach sprzyjających przekraczaniu norm społecznych i przepisów prawa, byłoby powołanie streetworkerów, którzy dotarliby do tych osób. Zniwelowałoby to problem, że młodzi sami nie zgłoszą się do miejsc, w których mogliby kreatywnie spędzać swój czas wolny. Zadaniem dorosłych jest do nich wyjść i zachęcić ich do wspólnego spędzania czasu wolnego. „Metodą” pracy z młodzieżą powinno być zachęcenie „chodźcie, zrobimy to razem”. Zauważalna jest potrzeba dania młodzieży szansy realizacji własnych projektów i pomysłów, wysłuchania ich i partnerskiego traktowania.

Istnieje potrzeba otwierania sal, gdzie można bezpłatnie pograć w piłkarzyki, planszówki, spędzić czas wspólnie. Bardzo dużym zainteresowaniem cieszą się wśród młodzieży różnego rodzaju rozgrywki, turnieje, itp.

Wskazana została też potrzeba edukacji w zakresie przedsiębiorczości poprzez gry i inne aktywne formy. Ważne w tym zakresie jest doświadczanie i testowanie, stworzenie przestrzeni do przeżywania przez młodych różnych sytuacji jako symulacji prowadzenia działalności gospodarczej.

Istotnym elementem jest również uczenie młodych ludzi współpracy, a nie rywalizacji. Mają temu sprzyjać dopasowane formy pracy z młodzieżą i dziećmi. Zajęcia powinny rozwijać wyobraźnię i myślenie przyczynowo - skutkowe, tak by widzieć konsekwencje swoich działań.

Wiele problemów społecznych mogłaby rozwiązać organizacja projektów międzypokoleniowych. Działania takie mogłyby być platformą uczenia się od siebie wzajemnie różnych grup wiekowych. Ucztyłyby one różnych umiejętności, ale także otwartości, wzajemnego zrozumienia i odpowiedzialności. Ważne jest położenie nacisku na cel poszczególnych działań i uświadamianie go uczestnikom. Wyzwaniem jest upadek wartości i autorytetów. Współpraca międzypokoleniowa mogłaby być zaczynem odnowy szacunku do drugiego człowieka.

W trakcie konsultacji LSR uczestnicy zwrócili uwagę na częste traktowanie ich z lekceważeniem i oceniania ich wszelkiej aktywności jako mało ważnej ze względu na ich wiek i brak doświadczenia. Młodzież wyartykułowała wielką potrzebę bycia wysłuchanymi z uwagą i posiadania możliwości dyskusowania o różnych sprawach dotyczących ich życia, co przekłada się na życie społeczne Brodnicy. Uczniowie brodnickich szkół są gotowi do zaangażowania społecznego, ale nie mają dziś przestrzeni do tego by móc się realizować, przedstawiać swoje pomysły i uczyć się aktywności obywatelskiej.

### **Problemy, potrzeby i potencjał dzieci i młodzież uczących się w wieku od 6 do 24 roku życia z obszaru LSR**

**Problem 1:** brak miejsca do spędzania czasu wolnego;

**Potrzeba:** utworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego;

**Potencjał:** istniejące przy szkołach zaplecze infrastrukturalne, aktywność sektora społecznego w tym temacie.

**Problem 2:** brak zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży;

**Potrzeba:** utworzenie miejsc z ofertą zajęć pozaformalnych;

**Potencjał:** istniejące przy szkołach zaplecze infrastrukturalne, aktywność sektora społecznego w tym temacie.

**Problem 3:** brak wsparcia dla liderów młodzieżowych;

**Potrzeba:** szkolenie liderów młodzieżowych w ramach edukacji pozaformalnej;

**Potencjał:** istniejąca Młodzieżowa Rada Miasta, aktywność sektora społecznego w tym temacie.

**Problem 4:** brak umiejętności i kompetencji społecznych;

**Potrzeba:** zachęcenie do aktywności społecznej, przedsiębiorczości;

**Potencjał:** organizacje pozarządowe oferujące wsparcie dla młodzieży i posiadające ofertę edukacyjną.

**Analiza problemów i potrzeb ludzi młodych wykazała ich niską aktywność społeczną i zawodową. Oferta aktywnego i twórczego spędzania czasu wolnego została oceniona raczej niekorzystnie. Podkreślono brak miejsc, gdzie młodzi ludzie mogliby spędzać czas. W ocenie zjawiska wsparcie w ramach LSR wymagało będzie poszerzenia ubogiej oferty zajęć pozalekcyjnych w tym m. in. edukacji społecznej i obywatelskiej, rozwoju umiejętności i zainteresowań (kluby młodzieżowe).**

***Wsparcie w ramach LSR dla dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 24 r.ż. zostanie skupione na integrowaniu i pobudzaniu aktywności tej grupy poprzez tworzenie i wspieranie klubów młodzieżowych, które zapewnią zwiększenie szans edukacyjnych poprzez rozwijanie uzdolnień i zainteresowań.***

### **Mieszkańcy obszaru LSR powyżej 60 roku życia (seniorzy)**

Dzięki procesowi konsultacji LSR zauważono tendencję, która będzie miała wpływ na działania na rzecz seniorów, którzy dzielą się na dwie grupy: bardzo aktywnych i nieaktywnych uczestników życia społecznego.

Z jednej strony widoczna jest bardzo duża aktywność seniorów, która mogłaby być spożytkowana do współpracy z innymi instytucjami np. z przedszkolami. Warto rozwinąć wolontariat wśród seniorów jako przestrzeń realizacji, samospelnienia i utrzymywania w dobrej formie sfery fizycznej i poznawczej seniorów. Dla podtrzymania jak najlepszej formy seniorów warto tworzyć miejsca spotkań dla seniorów i zajęć z gimnastyki. Mogą to być Kluby seniora, świetlice itp. Seniorzy mogliby pomóc w podtrzymywaniu lokalnych tradycji i zwyczajów (dobrym przykładem tego typu działań jest „Koło Gospodyń Miejskich” – projekt realizowany w ramach projektów pilotażowych w 2022 r.) – gdzie seniorzy mogą być uczestnikami zajęć, ale także prowadzącymi/szkoleniowcami dla innych – młodszych mieszkańców.

Z drugiej strony, należy zwrócić uwagę na seniorów, którzy są bierni i nie wychodzą z domu. Dotarcie do nich mogłoby rozwiązać utworzenie wolontariatu, który docierałby do tych osób oraz współpraca z MOPSem i wykorzystanie do kontaktu asystentów osobistych.

Barierą w udziale seniorów w różnych zajęciach czy wydarzeniach jest odpłatność. Rozwiązaniem byłoby zapewnienie bezpłatnych miejsc, które zapewniłyby również drobny poczęstunek.

### **Problemy, potrzeby i potencjał mieszkańców obszaru LSR powyżej 60 roku życia (seniorzy)**

**Problem 1:** brak oferty spędzania czasu wolnego oraz rozwijania pasji;

**Potrzeba:** poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego oraz rozwijania pasji;

**Potencjał:** istniejące kluby seniora i uniwersytet trzeciego wieku, działania MOPS ukierunkowane na pomoc seniorom, nowopowstały Dzienny Dom Seniora, działalność NGO które wspierają seniorów.

**Problem 2:** samotność i poczucie wykluczenia wśród nieaktywnych seniorów;

**Potrzeba:** spotkania z innymi ludźmi, spotkania międzypokoleniowe;

**Potencjał:** istniejące kluby seniora i uniwersytet trzeciego wieku, nowopowstały Dzienny Dom Seniora.

**Problem 3:** niska aktywność niektórych seniorów;

**Potrzeba:** spotkania z innymi ludźmi, rozwój działań aktywizujących;

**Potencjał:** istniejące kluby seniora i uniwersytet trzeciego wieku, działania MOPS ukierunkowane na pomoc seniorom, nowopowstały Dzienny Dom Seniora, działalność NGO które wspierają seniorów.

**Badania ankietowe i fokusowe przeprowadzone w ramach konsultacji LSR wykazały jako główną potrzebę tworzenie klubów seniora i organizację działań wspierających i integrujących seniorów. Oferta ta wydaje się być niewystarczająca i wymaga rozbudowania i wzbogacenia o działania aktywizujące seniorów.**

***Wsparcie w ramach LSR dla osób starszych zostanie skupione na działaniu na rzecz integracji seniorów, czyli na integrowaniu i pobudzaniu aktywności tej grupy poprzez dedykowanie projektów grantowych na tworzenie i wspieranie klubów seniora, uniwersytetu trzeciego wieku.***

### **Mieszkańcy obszaru LSR - osoby dorosłe**

Czas pandemii bardzo rozluźnił więzi społeczne mieszkańców Brodnicy. Niezbędne są działania odbudowujące te relacje i poczucie wspólnoty. Sprzyjające temu byłyby różnego rodzaju spotkania integracyjne, kulturalne, festyny itp.

Jednym z najbardziej zauważalnych problemów wśród mieszkańców jest potrzeba nowych kadr, zespołów, specjalistów, pracowników, którzy będą mogli odpowiadać na potrzeby mieszkańców. Stąd bardzo istotną kwestią jest potrzeba kształcenie osób dorosłych. Wśród osób dorosłych coraz częściej dostrzegany jest brak zaradności życiowej i niechęć do uczenia się i podnoszenia swoich kwalifikacji. Dlatego wyraźnie widoczna jest konieczność pobudzania aktywności edukacyjnej wśród takich osób. Stworzenie im możliwość przekwalifikowania się, a co za tym idzie rozwój edukacji pozaformalnej.

### **Problemy, potrzeby i potencjał mieszkańców obszaru LSR - osoby dorosłe**

**Problem 1:** brak możliwości rozwijania kompetencji wśród dorosłych mieszkańców;

**Potrzeba:** podnoszenie kompetencji społecznych i życiowych, potrzeba kształcenia osób dorosłych;

**Potencjał:** współpraca szkół z organizacjami pozarządowymi; oferta Centrum Edukacji Dorosłych.

**Konsultacje społeczne i badania ankietowe wykazały zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji przez osoby dorosłe, a także potrzebę przekwalifikowania się.**

Dorośli są przygotowywani do wykonywania swojego zawodu, ale nikt nie jest nauczony, jak być rodzicem. Potrzeba rozwoju kompetencji u rodziców jak wychowywać dziecko. Znacząco wzrósł czas przeznaczony na prace zawodową, co ogranicza funkcjonowanie w domu. Problemem jest nieumiejętność dialogu w rodzinie. Pomocą byłaby możliwość skorzystania z pomocy psychologa, ale problemem jest brak dostępności do specjalistów w tym zakresie. Kluby rodzica powinny wyposażać w wiedzę jak pracować z dzieckiem zdolnym i tym mającym trudności w nauce,

jak przeciwdziałać uzależnieniom i jak radzić sobie, gdy się one pojawią oraz pomagać walczyć z brakiem odwagi, by zwrócić dziecku uwagę i wymagać zasad ważnych dla rodziców. Mieszkańcom – rodzicom, potrzeba zajęć integracyjnych dla tak zwanych „normalnych” rodzin, zajęć na zasadzie rodzice i dzieci lub integracyjne zajęcia międzypokoleniowe (dziadkowie i wnukowie). Istnieje również potrzeba „odczarowania” roli kobiety w domu i społeczeństwie, jako tej która powinna „poświęcić się rodzinie”.

Mieszkańcy widzą potrzebę zadbania o własną kondycję i rozwój. W Brodnicy brakuje zajęć sportowych dla osób dorosłych – siatkówki, koszykówki, piłki nożnej – brakuje ogólnootwartych treningów, na które mogłyby uczęszczać osoby dorosłe, niezwiązane z żadnym klubem sportowym.

### **Problemy, potrzeby i potencjał mieszkańców obszaru LSR - osoby dorosłe**

**Problem 1:** brak wsparcia dla rodziców i rodzin próbujących łączyć życie zawodowe z prywatnym;

**Potrzeba:** podnoszenie kompetencji społecznych i życiowych (warsztaty motywacyjne, kluby rodzica);

**Potencjał:** współpraca szkół z organizacjami pozarządowymi; oferta Centrum Edukacji Dorosłych, Poradni Rodzinnej i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

**Konsultacje wykazały, że istnieje potrzeba lepszej równowagi między życiem prywatnym i zawodowym.**

**Konieczne jest rozszerzenie oferty wsparcia dla rodziców w pełnieniu ich funkcji w rodzinie i społeczeństwie.**

**Odejście od stereotypu dotyczącego roli kobiety w rodzinie. Jak też zwrócenia uwagi na równe traktowanie kobiet i mężczyzn na rynku pracy.**

**Wsparcie w ramach LSR dla mieszkańców Brodnicy zostanie skupione na przełamaniu stereotypów związanych z płcią, równowagi między życiem zawodowym a prywatnym (kluby rodzica). Kolejną formą wsparcia będzie aktywizacja edukacyjna osób dorosłych.**

### **Grupy w niekorzystnej sytuacji – kobiety**

Według GUS Bank Danych Lokalnych za rok 2020 wynika, że 62,55 % osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w Brodnicy stanowią właśnie kobiety, co stanowi wzrost liczby bezrobotnych kobiet o 1,75%. Na szczególną uwagę zasługują badania i obserwacje poczynione przez Stowarzyszenie Planeta Kobiet, które od kilku lat działa w Brodnicy na rzecz kobiet. Według jego analiz wynika, że kobiety (zwłaszcza mamy) mają większy problem z powrotem na rynek pracy po dłuższej nieobecności. Kobiety zgłaszają też problem tego, że otrzymują znacznie mniejsze wynagrodzenie za swoją pracę od mężczyzn.

Istotną potrzebą, która wybrzmiała podczas spotkań fokusowych jest potrzeba wsparcia mam. Bardzo brakuje i istotna jest potrzeba zajęć/klubów/platform wymiany doświadczeń dla matek: brakuje zarówno zajęć przeznaczonych bezpośrednio dla mam (bez udziału lub opieki nad dzieckiem) – wsparcia, rozwijania pasji, możliwości wymiany doświadczeń, zadbania o siebie, ale też zajęć dla dzieci i mam, które mają małe dzieci (do 3 r.ż.). Brakuje także miejsc/spotkań/klubów dla dziadków/babć, które opiekują się dziećmi.

Dodatkową kwestią charakteryzującą grupę mieszkańców – matek jest wsparcie kobiet w powrocie na rynek pracy. Potrzeba możliwości zdobywania miękkich kompetencji, motywacji w powrocie do pracy lub w wejściu na rynek pracy po urodzeniu, potrzeba różnych form doradztwa i wsparcia, które umożliwią mamom podjęcie decyzji o powrocie do pracy i właściwym przygotowaniu się do tego.

**Problem 1:** trudności wśród kobiet w łączeniu życia zawodowego z życiem prywatnym;

**Potrzeba:** kluby dla mam, grupy wsparcia, kręgi kobiet

**Potencjał:** działalność Stowarzyszenia Planeta Kobiet, wsparcie Poradni Rodzinnej

**Problem 2:** dyskryminacja kobiet na rynku pracy i występowanie stereotypów związanych z płcią;

**Potrzeba:** wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy poprzez wzrost kompetencji zawodowych i możliwości zdobywania miękkich kompetencji i różnych form doradztwa i wsparcia;

**Potencjał:** działalność Stowarzyszenia Planeta Kobiet, wsparcie Poradni Rodzinnej, współpraca międzysektorowa (PUP-NGO) oferta placówek edukacyjnych (Centrum Edukacji Dorosłych).

**Diagnoza dotycząca roli kobiet wskazała na konieczność wspierania działań podnoszących świadomość społeczną kobiet dotyczącą ich praw. A także wspieranie ich w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym. Od kilku lat widoczny jest wzrost inicjatyw skierowanych do kobiet, jednak są to nadal pojedyncze działania, które wymagają zintensyfikowania.**

**Wsparcie w ramach LSR zostanie skupione na przełamywaniu stereotypów dotyczących roli kobiet i na ich rozwoju osobistym, społecznym i zawodowym.**

#### **Grupy w niekorzystnej sytuacji - osoby z niepełnosprawnościami**

W 2021 roku z powodu niepełnosprawności ze wsparcia MOPS skorzystało 291 rodzin, czyli 31% spośród 943 rodzin objętych wsparciem w ramach systemu pomocy społecznej. Nie wszystkie ON kwalifikuje się na taką pomoc lub nie wiedzą jak z niej skorzystać. W Brodnicy funkcjonują różne programy wsparcia tj. opieka wytchnieniowa czy też asystent osoby niepełnosprawnej, funkcjonują warsztaty terapii zajęciowej czy też środowiskowy dom samopomocy. Jednak w toku konsultacji jako potrzeba zrodziła się konieczność wykształcenia i zapewnienia kadry do wsparcia osób chorych i z niepełnosprawnościami jako asystentów osób niepełnosprawnych i opiekunów medycznych, które wspierałyby rodziny w pełnieniu opieki nad zależnymi członkami rodzin.

Brakuje też zajęć/oferty skierowanej dla osób z niepełnosprawnościami, ale tych w stopniu lekkim – osób niepełnosprawnych, seniorów, rencistów – np. trenerzy na siłowniach zewnętrznych.

**Problem 1:** brak wyspecjalizowanej kadry do opieki nad osobami niepełnosprawnymi;

**Potrzeba:** konieczność wykształcenia i zapewnienia kadry do wsparcia osób chorych i z niepełnosprawnościami jako asystentów osób niepełnosprawnych i opiekunów medycznych;

**Potencjał:** wsparcie MOPS i wyspecjalizowanych NGO, oferta Centrum Edukacji Dorosłych (kształcenie opiekunów medycznych).

**Problem 2:** niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i chorymi

**Potrzeba:** tworzenie miejsc opieki dla osób niesamodzielnych;

**Potencjał:** wsparcie MOPS, Caritas i wyspecjalizowanych NGO, nowopowstały Dzienny Dom Seniora.

**Podczas konsultacji wskazywano na dużą potrzebę wsparcia osób niepełnosprawnych. Konieczne jest podejmowanie działań aktywizujących i integrujących te osoby, ale również zapewnienie im specjalistycznej opieki.**

**Wsparcie w ramach LSR zostanie skupione na tworzeniu warunków do aktywizacji i wsparcia osób niepełnosprawnych, a także zwiększenia dostępności do specjalistycznej opieki.**

Podczas spotkań w poszczególnych grupach focusowych powtarzały się następujące kwestie problemowe i potrzeby grup docelowych:

#### **1) Kwestie równości, wsparcia równowagi pomiędzy życiem zawodowym a prywatnym, rozwój oferty dla mieszkańców**

Zauważono konieczność wspierania rodziców (rodzin), by przez rodzinę oddziaływać na prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży, konieczność wsparcia rodziców, by rodzina stanowiła dobry fundament do wzrastania młodych.

Rodzice borykają się z różnymi problemami dotyczącymi swoich dzieci np. ADHD, autyzm, zespół Aspergera, rozwój dzieci w wieku przed edukacją przedszkolną itp. Wartościowym byłoby zorganizowanie miejsca - klubu rodzica, gdzie będą zajęcia dla dzieci i edukacja dla dorosłych w danym zakresie. Kluby rodzica mogą też proponować zajęcia związane z zainteresowaniami rodziców, a przy okazji „przemycać” umiejętności związane z wychowaniem dzieci i nawiązywaniem z nimi kontaktu. Bariery w pogodzeniu życia rodzinnego i zawodowego w Brodnicy jest brak żłobków i zapewnienia opieki małym dzieciom.

## 2) Wsparcie dzieci i młodzieży:

Przez pandemię utracono poczucie więzi, dlatego istnieje potrzeba spotkań integracyjnych dających okazję do wyjścia z domu i spotkania ze sobą. Młodzież ma ogromne problemy w zakresie komunikacji, obawia się hejtu ze strony rówieśników co zamyka ich w sobie. Zauważalna jest potrzeba nauki komunikacji i wypowiadania własnych myśli. Pojawiający się hejt i obawa przez jego konsekwencjami hamuje młodych ludzi, by ambitnie osiągać wymarzone cele.

Nieumiejętność komunikacji to objaw stylu życia. Młodzież nie mówi tylko pisze. Potrzeba miejsc spotkań dla młodzieży, przestrzeni w szkołach i innych instytucjach, gdzie młodzi mogą aktywnie i wspólnie spędzać czas wolny, miejsc w których są pomoce do wspólnego „bycia” np. gry planszowe, karciane itp.

Brak umiejętności społecznych jest przyczyną do znaczącego wzrostu edukacji indywidualnej w Brodnicy, co jeszcze bardziej pogłębia samotność i wyizolowanie uczniów.

Brakuje form opieki nad dziećmi, kiedy szkoła jest zamknięta – np. długie weekendy, święta – chodzi o czas, kiedy rodzice pracujący w zakładach zmianowych, mieli możliwość bezpiecznego zaopiekowania dzieci bez konieczności rezygnowania z pracy lub brania dodatkowych dni wolnych, który mogliby przeznaczyć na czas z bliskimi w innych dogodnych dla siebie terminach.

Istnieje też potrzeba takich miejsc opieki także w okresie ferii zimowych, „egzaminów ośmioklasistów”. Brakuje aktywnej opieki popołudniowej/wieczornej dla dzieci z „normalnych” rodzin – nie chodzi o świetlice środowiskowe, ale bezpieczne miejsce, gdzie dzieci mogły by spędzić czas, odrobić lekcje, zjeść ciepły posiłek, rozwijać swoje zainteresowania. Dodatkowo brakuje takich świetlic w godzinach wczesnoporannych – np. 06:00-8:00, kiedy rodzice dzieci pracujących w trybie zmianowym muszą bardzo mocno napracować się by zostawić gdzieś dziecko przed otwarciem szkoły lub przedszkola.

## 3) Wsparcie osób dorosłych – edukacja i rozwój kompetencji:

Zauważalną potrzebą jest bardzo duże zapotrzebowanie na warsztaty wokalne, plastyczne, teatralne dla różnych grup wiekowych - dzieci, młodzież, dorośli seniorzy. Potrzebny jest rozwój edukacji pozaformalnej w zakresie artystycznym (jako rozwój pasji). Dla podniesienia jakości i atrakcyjności proponowanych form rodzi się potrzeba pozyskiwania warsztatowców - instruktorów spoza Brodnicy, autorytetów w danej dziedzinie, rozpoznawalnych wśród zainteresowanych daną dziedziną, osób reprezentujących niszowe obszary.

Istotna jest też potrzeba umożliwienia dorosłym mieszkańcom nauki języków. Osoby te chciałyby podnieść swoje kwalifikacje i rozwijać umiejętności. Potrzebę tą oraz możliwości jakie mogą dawać działania LGD, pokazał m.in. jeden z wniosków realizowanych w ramach konkursów pilotażowych.

Zauważona została potrzeba umożliwienia mieszkańcom realizowania ich pasji, ale także możliwość rozwijania, wspierania ginących zawodów i umiejętności zawodowych i w zakresie przedsiębiorczości. W wymienionych dziedzinach, uczestnicy wskazali m.in. na: hafciarstwo, kowalstwo, szermierka, łucznictwo, garncarstwo. Wskazali potrzebę umożliwienia mieszkańcom kursów doszkalających, umożliwiających wzrost kompetencji zawodowych: prawo jazdy, kursy komputerowe, itp., potrzebę umożliwienia mieszkańcom zmiany kwalifikacji i rozwoju zawodowego, np.: elektryk, mechanik, itp. Dodatkowo wskazali potrzeby możliwości dla kształcenia i rozwijania umiejętności, zawodów, specjalizacji, które będą niezbędne w innych potrzebach i działaniach, które wskazali mieszkańcy: animatorzy młodzieży, animatorzy/opiekunowi//wychowawcy dzieci i młodzieży, opiekunowie osób niepełnosprawnych i starszych, umiejętności samoopieki i wspierania się osób starszych i przewlekle chorych, a także dla członków ich rodzin.

## 4) Wspieranie seniorów:

Główną potrzebą wsparcia seniorów jest zapewnienie im dostępu do usług opiekuńczych i zajęć aktywizacyjnych. Istotna dla tej grupy społecznej jest oferta spędzania czasu wolnego w postaci miejsca spotkań dla osób starszych. Miejsca, które zapewniłoby zarówno zajęcia rękodzielnicze, rekreacyjne, ale także opiekę medyczną.

Ważna dla seniorów jest też opieka, która dojeżdża do osób starszych, do osób, które nie mogą aktywnie uczestniczyć w zajęciach zewnętrznych.

„Kieszonki” /światlice to miejsca, gdzie można pod opieką na kilka godzin/interwencyjnie pozostawić osobę starszą, gdzie będzie zaopiekowania i zaanimowania. Pomysł, na który zwrócili uwagę mieszkańcy to możliwość tworzenia międzypokoleniowych miejsc opieki – światlice dla dzieci i osób starszych.

Istotną potrzebą jest potrzeba aktywizacji nieaktywnych seniorów, którzy do tej pory nie korzystali z żadnej oferty wsparcia na terenie Miasta Brodnicy.

### **3. Analiza wsparcia przez LGD lokalnych inicjatyw, z uwzględnieniem wdrażania pozostałych instrumentów terytorialnych na danym obszarze**

LGD będzie wspierać lokalne i ponadlokalne inicjatywy poprzez współpracę z innymi podmiotami, których celem jest wsparcie lokalnego rozwoju w obszarach istotnych z punktu widzenia LSR.

Do podmiotów tych zaliczyć można w szczególności: Lokalne Grupy Działania, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, organizacje pozarządowe i inne podmioty społeczne, instytucje rynku pracy i pomocy społecznej (Centrum Usług Społecznych - w przypadku decyzji o powołaniu), instytucje kultury oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Dodatkowo, LGD przewiduje w ramach wdrażania LSR zachęcanie do współpracy i zgłaszania nowych inicjatyw/pomysłów w formule spotkań sieciujących między podmiotami zainteresowanymi ofertą LGD. Spotkania skierowane będą przede wszystkim do osób zainteresowanych udziałem w konkursach organizowanych przez LGD i nawiązaniem partnerstw projektowych.

### **4. Dostępność**

Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami jest ważnym aspektem realizowanych projektów w ramach LSR. Planowane do realizacji projekty muszą zapewnić dostępność dla osób z niepełnosprawnościami. Dostępność jest warunkiem wstępnym prowadzenia przez wiele osób z niepełnosprawnościami niezależnego życia i uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym.

Trwający w okresie ostatniego ćwierćwiecza proces starzenia się społeczeństwa, związany przede wszystkim z trendem wydłużającego się czasu trwania życia, jest przyczyną zmian zachodzących w strukturze demograficznej ludności. Wraz ze zwiększającą się liczbą seniorów coraz istotniejsze staje się projektowanie polityki społecznej wobec osób starszych oraz wdrożenie rozwiązań, które zapewnią im godną i bezpieczną aktywną starość. Podczas konsultacji niezwykle aktywną grupą byli seniorzy. Podczas spotkań wskazywali oni jak konieczne jest podejmowanie działań aktywizujących osoby starsze i niepełnosprawne. Jako główną barierę uczestnictwa w zajęciach seniorzy podawali organizowanie zajęć w miejscach dla nich trudnodostępnych czy też oddalonych od przystanków komunikacji miejskiej. Często dla osób niepełnosprawnych, których na obszarze LSR w roku 2020 było ponad tysiąc, trudne do pokonania jest kilka stopni, zdarzało się, że dostawali oni propozycję udziału w projektach, które organizowane były w budynku na piętrze bez windy i nie dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych czy też bez odpowiednio dostosowanej toalety.

W tym rozumieniu dostępność jest odpowiednim sposobem organizacji środowiska fizycznego, budynków, obiektów, transportu, technologii, systemów informacyjno – komunikacyjnych, produktów i usług. Dostępność umożliwia osobom ze szczególnymi potrzebami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami. Jest ona niezbędna do prowadzenia niezależnego życia i uczestniczenia w życiu społecznym, zawodowym oraz gospodarczym.

Każdy projekt, bez względu na to, czy wnioskodawca opisze w grupie docelowej osoby z niepełnosprawnością, czy nie, powinien spełniać zasadę dostępności. Ważne jest, aby osoby z niepełnosprawnościami mogły bez barier korzystać z życia społecznego, kulturalnego czy edukacyjnego.

## 5. Innowacja

W ramach realizowanych projektów planujemy wdrożenie nowego produktu na obszarze LSR. Ma to na celu wprowadzenie na obszarze LSR nowych usług bądź procesów o charakterze innowacyjnym. Głównym celem LSR jest podniesienie jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych. Potencjał do tworzenia i wdrażania działań innowacyjnych został ujawniony poprzez realizację projektów pilotażowych, które miały na celu przetestowanie nowych niezrealizowanych dotychczas projektów na terenie LGD.

Produktem innowacyjnym były powstałe w ramach realizowanego projektu pilotażowego wirtualne CV. Jest to najlepszy przykład potwierdzający, że w beneficjentach drzemie potencjał na realizowanie innowacyjnych projektów. Jako LGD przewidujemy, że innowacja będzie przejawiać się następująco:

- poprzez realizację innowacyjnych projektów, pomysłów,
- poprzez innowacyjny dobór uczestników projektów lub,
- poprzez innowacyjne poszczególne działania w projekcie.

Jako mobilizacja beneficjentów do realizacji działań innowacyjnych będzie wprowadzona w kryteriach oceny projektów punktacja za realizację projektów innowacyjnych na obszarze LSR.



## Rozdział V

### Spójność, komplementarność i synergia

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021-2027 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, kraju, regionu oraz o charakterze lokalnym. Cele i założenia LSR są zgodne i komplementarne z dokumentami strategicznymi i wykazują spójność działań służących rozwojowi obszaru LSR.

LSR jest zgodna z dokumentem realizowanym na poziomie europejskim takimi dokumentami są fundusze:

- **EFSI, czyli europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne**, w których skład wchodzi:
  - ◆ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR);
  - ◆ Europejski Fundusz Społeczny (EFS);
  - ◆ Fundusz Spójności;
  - ◆ Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
  - ◆ Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR).

Wspólnym celem inwestycji w ramach EFSI jest wsparcie dla realizacji strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

• **„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”** - jest on kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Powyższe dokumenty stanowią punkt odniesienia dla LSR w aspekcie włączenia społecznego ukierunkowanego na budowanie lokalnej tożsamości i aktywizację społeczną.

Dokumentami krajowymi z którymi LSR wykazuje zgodność i komplementarność są:

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych: 1. Wzrost zatrudnienia. 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej. 5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.

Cele i założenia LSR wykazują spójność ze Strategią zwłaszcza w obszarze aktywizacji i poprawy jakości życia osób starszych, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu oraz rozwijaniu umiejętności, kompetencji i zainteresowań mieszkańców.

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem strategicznym dla LSR jest:

- **Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku, tj. Strategia Przyspieszenia 2030+** Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność jest instrumentem polityki terytorialnej znanym z wcześniejszej perspektywy finansowej UE, który ponownie wskazany został w Strategii Rozwoju Województwa jako instrument z założenia przyczyniający się do wzmacniania współpracy i partnerstwa różnych sektorów na rzecz realizacji wspólnych działań rozwojowych.

Cele strategiczne wraz z kierunkami działań zawarte w LSR wpisują się w cele główne i operacyjne oraz kierunki rozwoju wytyczone w Strategii Rozwoju Województwa.

Wśród celów głównych wyróżnionych w dokumencie wskazać należy cele:

- ✓ Skuteczna edukacja

Założenia LSR wpisują się we wszystkie cele operacyjne, a przede wszystkim w 11. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania oraz 13. Kształtowanie środowiska edukacyjnego.

W powyższy cel wpisuje się cel LSR i Przedsięwzięcia 2 i 3 związane z wspieraniem równego dostępu do dobrej jakości edukacji i wspierania uczenia się przez całe życie. Wskazują one na istotę edukacji dzieci i młodzieży w rozwój obszaru LSR.

- ✓ Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

Założenia LSR zawierające się w ramach Przedsięwzięcia 4 wpisują się przede wszystkim w cel operacyjny 21. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz 22. Rozwój wrażliwy społecznie. Wskazują na potrzebę zapewnienia wysokiej jakości życia osobom starszym poprzez ich aktywizację społeczną.

Przedsięwzięcie 1 LSR wpisuje się w cel 3 Konkurencyjna gospodarka oraz cel 2 Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo strategii województwa.

#### • **Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030**

Głównym celem Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 jest zwiększenie **jakości życia mieszkańców** poprzez zaspokojenie ich potrzeb społecznych oraz wzmocnienie ich kapitału/potencjału.

Cele i przedsięwzięcia LSR są spójne z celami strategicznymi Strategii Polityki Społecznej:

- ✓ Rozwój usług społecznych;
- ✓ Większa aktywność zawodowa, społeczna i obywatelska mieszkańców;
- ✓ Zwiększenie współpracy instytucji i podmiotów w obszarze włączenia społecznego.

Kierunki działań LSR podążają za kierunkami działań Strategii Polityki Społecznej zwłaszcza w obszarze Celu strategicznego 1. Rozwój usług społecznych, które kierowane są do grup odbiorców tożsamy dla obu strategii:

- 1.1. Osoby starsze,
- 1.2. Rodzina,
- 1.3. Dzieci i młodzież,
- 1.4. Osoby z niepełnosprawnościami.

Diagnoza sytuacji społecznej wybranych grup wraz z zaplanowanymi kierunkami działań jest spójna z diagnozą grup docelowych wskazanych w LSR:

#### **Seniorzy**

Działania w ramach kierunków:

1.1.1. Kierunek zakłada działania na rzecz zwiększania skali pomocy środowiskowej dla osób starszych w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, świadczonych w miejscu zamieszkania.

1.1.2. Kierunek zakłada działania na rzecz rozwoju alternatywnych form wsparcia opiekuńczego, m.in. pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu opiekuńczego.

1.1.3. Kierunek przewiduje realizację działań służących kompleksowemu wsparciu rodzin i opiekunów rodzinnych osób starszych z uwzględnieniem m.in. opieki wytchnieniowej oraz szerokiego spektrum działań informacyjno-edukacyjnych służących zwiększaniu świadomości nt. dostępu do usług społecznych adresowanych do osób niesamodzielnych i ich rodzin; udzielaniu wsparcia opiekuńczego, m.in. szkolenia, doradztwo, wizyty instruktażowe, wsparcie psychologiczne.

## Młodzież

Działania w ramach kierunków:

1.3.1. Kierunek zakłada tworzenie i rozwój świetlic (placówek wsparcia dziennego) oraz klubów młodzieżowych, jako miejsc wsparcia młodzieży pochodzących z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Placówki te zapewniają wszechstronne wsparcie, m.in. zajęcia pozalekcyjne, terapeutyczne, rozwijające zainteresowania, pomoc w nauce.

1.3.4. Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu zwiększenie świadomości i uwrażliwienie dzieci i młodzieży oraz kadry pedagogicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, przemocy doświadczanej ze strony rówieśników w okresie szkolnym (tzw. przemocy rówieśniczej) oraz przemocy przez Internet (tzw. cyberprzemocy). Kierunek obejmuje również działania upowszechniające zasady tolerancji, wzajemnego wsparcia w grupie rówieśniczej oraz promowanie postaw polegających na przeciwstawianiu się wszelkim formom dyskryminacji i przemocy w najbliższym środowisku dzieci i młodzieży, w tym rodzinie, szkole, podwórku i Internecie.

1.3.5. Kierunek dotyczy rozwoju kompleksowego i indywidualizowanego wsparcia dla młodzieży wykazującej symptomy niedostosowania społecznego lub zagrożonej niedostosowaniem społecznym. W ramach wsparcia planuje się m.in. działania terapeutyczne, wychowawcze, edukacyjne i służące wzmocnieniu kompetencji społecznych oraz związanych z funkcjonowaniem w przyszłości na rynku pracy.

## Mieszkańcy:

Działania w ramach kierunków:

2.2.1. Kierunek dotyczy ogółu działań mających na celu kształtowanie postaw obywatelskich i wzrost aktywności społeczeństwa, przejawiającej się w zaangażowaniu na rzecz rozwoju lokalnego oraz wysokim poziomem integracji społecznej, m.in. poprzez kreowanie i edukację liderów lokalnych i animatorów, wspieranie inicjowania nieformalnych grup działających na rzecz społeczności lokalnej, tworzenie forów społecznych oraz szersze wykorzystanie konsultacji społecznych przez instytucje samorządowe. Kształtowanie postaw i aktywizacja społeczna mają być realizowane w różnych sferach, m.in. kulturalnej, obywatelskiej, międzypokoleniowej, międzykulturowej. Ponadto, kierunek uwzględnia tworzenie warunków do wykorzystywania potencjału i zasobów osób starszych, tj. ich doświadczenia, wiedzy i umiejętności.

2.2.4. Kierunek dotyczy ogółu działań ukierunkowanych na wzrost wiedzy wśród mieszkańców województwa nt. zjawiska przemocy w rodzinie, cyberprzemocy, przemocy rówieśniczej oraz służących budowaniu świadomości społecznej dotyczącej przemocy, jej źródeł i skutków oraz wpływających na kształtowanie postaw dla niestosowania przemocy i nietolerancji wobec jej stosowania przez innych.

Na szczeblu powiatowym wiodącym dokumentem wpływającym na lokalną politykę społeczną Brodnicy jest:

- **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Brodnickim na lata 2022-2026**, która jest kontynuacją działań podjętych w Strategii na lata 2016-2021 i zakłada opiekę nad dzieckiem i rodziną, aktywizację młodzieży związanej z pieczę zastępczą, pomoc i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i seniorów oraz wspieranie i rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz dotkniętych przemocą.

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest dla Brodnicy Strategia Rozwoju Gminy Miasta Brodnicy na lata 2016 – 2023 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Brodnicy na lata 2023-2030. LSR wykazuje spójność kierunków i celów z głównymi założeniami obu tych dokumentów.

- **Strategia Rozwoju Gminy Miasta Brodnicy na lata 2016 – 2023** - określa podstawowe kierunki lokalnego rozwoju społecznego i gospodarczego Miasta w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest rozwój potencjału gospodarczego w oparciu o racjonalną i zrównoważoną eksploatację walorów i zasobów lokalnych, rozwój kapitału społecznego oraz wzrost atrakcyjności regionu.

LSR wpisuje się dość wyraźnie w dwa rodzaje celów strategicznych: poprawa jakości życia mieszkańców i wspieranie edukacji oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego, które zakładają zapewnienie mieszkańcom odpowiedniego bezpieczeństwa socjalnego i komfortu życia oraz stworzenie nowoczesnej oferty edukacyjnej. Cele LSR również ukierunkowane są na możliwość rozwoju działań edukacyjnych poprzez **wspieranie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną i aktywizację edukacyjną osób dorosłych**.

- **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Brodnicy na lata 2023-2030** – jej misją jest ukierunkowanie realizatorów lokalnej polityki społecznej na rozwiązania w zakresie wsparcia rodzin, osób starszych i z niepełnosprawnościami, dzięki którym możliwa będzie ich odpowiednia integracja społeczna i poprawa funkcjonowania społeczno-zawodowego. Wśród jej celów strategicznych znajdują się kwestie zbieżne z celami LSR, a mianowicie: eliminowanie problemów opiekuńczo-wychowawczych wśród rodzin oraz zwiększenie wiedzy i kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, kreowanie kompleksowego systemu wsparcia dla osób starszych, zmagających się z zaburzeniami psychicznymi oraz z niepełnosprawnościami, przywrócenie kompetencji społeczno-zawodowych osobom nieaktywnym zawodowo oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Cel LSR i jej przedsięwzięcia również zakładają wsparcie dzieci i młodzieży, seniorów, osób niepełnosprawnych, a także całych rodzin. Kierunek działań i cel ogólny LSR zakłada wspieranie tych grup docelowych w działaniach umożliwiających ich rozwój społeczny i edukacyjny, a także integrację społeczną.

LSR dla obszaru LGD jest w pełni zgodna z programami i celami Unii Europejskiej, dokumentami planistycznymi na poziomie krajowym i regionalnym, a także lokalnym.

W każdym z obszarów LSR zakłada zintegrowane i komplementarne zróżnicowane działania dla podmiotów z różnych sektorów, wpływające na wybrane aspekty życia lokalnych społeczności.

Wszystkie wymienione operacje odpowiadają na zbadane potrzeby mieszkańców i będą przyczyniać się do wspierania działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych w procesie zwiększania spójności społecznej obszaru, a nawet regionu.

Wszystkie przedsięwzięcia wykazują synergię i komplementarność w osiągnięciu celów LSR. Synergia to współdziałanie różnych czynników powodujące, że łączny efekt ich interakcji jest większy niż efekty ich osobnego działania. Lokalne społeczności i ich mniejsze grupy na obszarze LSR będą razem podejmować działania, które opierać się będą o dobre rozpoznanie lokalnych potrzeb i miejscowego potencjału. Takie nakładanie się czynników ma miejsce w całej działalności LGD, począwszy od etapu rozpoznania potrzeb i planowania LSR, poprzez realizację strategii, aż po jej monitorowanie i ewaluację.

## ➔ Rozdział VI Cele i wskaźniki

W wyniku konsultacji społecznych oraz analizy diagnozy obszaru LSR opracowano cel Podniesienie jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych. Cel został podzielony na cztery przedsięwzięcia, które przedstawia poniższy diagram.

Wykres 5. Cel i przedsięwzięcia



Źródło: opracowanie własne

Przedsięwzięcia wynikły z analizy potrzeb i potencjału LSR. Zostały one opracowane w oparciu o aktywny udział mieszkańców Brodnicy na każdym etapie powstawania LSR. Zdiagnozowane przedsięwzięcia odpowiadają na realne potrzeby mieszkańców obszaru LGD i określają perspektywiczne kierunki rozwoju społeczności lokalnej. **Oddolne włączenie mieszkańców do prac nad strategią widoczne było na każdym kluczowym etapie jej tworzenia, począwszy od diagnozy obszaru, poprzez wyznaczenie celów i wskaźników, planu działania, a skończywszy na planie**

komunikacji. Badania ankietowe umożliwiły pozyskanie informacji pozwalających na zaprojektowanie działań tak, że realnie odpowiadają na oczekiwania, problemy i wyzwania, z jakimi spotykają się mieszkańcy tego obszaru. Formułowanie celu i czterech przedsięwzięć oparto się o wnioski z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz wypełnionych przez lokalną społeczność ankiet, gdzie pierwszym etapem jest identyfikacja problemów. Cel określony w LSR został sformułowany w taki sposób, aby dać możliwość realizowania także projektów innowacyjnych. Realizacja projektów pilotażowych mających na celu przetestowanie nowych nierealizowanych dotychczas projektów pozwoliła na zobrazowanie potrzeb lokalnej społeczności. Innowacyjne projekty takie jak np. stworzenie koła gospodyń miejskich, nauka języka angielskiego dla dorosłych czy formy wsparcia dla młodzieży dotkniętej przemocą rówieśniczą pozwoliły na takie sformułowanie celu i przedsięwzięć, aby działania realizowane w ramach LSR były innowacyjne. Zastosowano tu imitującą formę innowacyjności polegającą na wzorowaniu się na wcześniejszych przetestowanych w formie pilotaży projektach.

## 1. Opis celu

Celem, na którym opiera się cała LSR jest Podniesienie jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych. Po przeprowadzeniu analizy potrzeb mającej na celu zdiagnozowanie problemów i oczekiwań grupy docelowej uzyskaliśmy punkt wyjścia do stworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju będącej odpowiedzią na potrzeby lokalnej społeczności. Przeprowadzone spotkania fokusowe, zebrane ankiety oraz przeprowadzone projekty pilotażowe pozwoliły na sformułowanie celu.

Poprzez realizację projektów pilotażowych wypracowano nowe rozwiązania dla mieszkańców Brodnicy uwzględniając potrzeby i zainteresowania lokalnej społeczności. Każde z przetestowanych rozwiązań realizowanych w poszczególnych projektach pilotażowych przyczyniło się do opracowania celu ogólnego LSR na lata 2021-2027. Zrealizowane projekty pilotażowe pozwoliły na przekazanie środków na nowatorskie projekty np. adresowane do niekorzystającej wcześniej ze wsparcia grupy docelowej lub zadania ukierunkowane na rozwiązanie problemu, który do tej pory nie był uwzględniony w dotychczasowym działaniu LGD. W ten sposób odpowiedziano na problemy i potrzeby lokalnej społeczności, a ich potencjał zaowocował w nowej perspektywie finansowej i pozwolił na określenie celu. Zatem wszystkie działania realizowane w ramach strategii będą miały na celu poprawę jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukację i aktywizację mieszkańców.

Zdiagnozowanie potencjału jakim dysponuje LGD oraz zagrożeń jakie napotyka opracowano cel, który postawiono do osiągnięcia. Mocne strony takie jak m.in.

- dobre wykorzystanie przez beneficjentów środków dofinansowania,
- innowacyjne pomysły,
- ciekawa oferta proponowanych do realizacji działań,
- aktywność mieszkańców w podejmowania inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej i wybranych grup społecznych,
- pojawienie się zupełnie nowych beneficjentów, którzy do tej pory nie korzystali z dofinansowań LGD,
- zaangażowanie w należyte realizowanie projektów,
- wypłacanie dofinansowań w formie zaliczek i częściowej refundacji,
- brak wkładu własnego umożliwiający realizację projektów beneficjentom nie posiadającym zaplecza finansowego,
- powstanie klubów seniora czy klubów młodzieżowych,
- powstanie nowych miejsc, dających możliwość spotkania się w konkretnych grupach zainteresowań, pokazało, jak zachęcić zarówno przyszłych Beneficjentów oraz uczestników projektów do wspólnego realizowania postawionego sobie wspólnie celu. Natomiast zagrożenia z jakimi walczy społeczeństwo takie jak:
- niska świadomość własnych potrzeb u uczestników projektów,
- brak zainteresowania udziałem w projekcie ze strony niektórych mieszkańców,
- niewystarczająca ilość miejsc w projektach,

- możliwość rezygnacji z udziału w projekcie w trakcie trwania projektu,
  - niska znajomość języków obcych w społeczeństwie,
  - niewystarczające wsparcie społeczne i instytucjonalne dla rodzica z małym dzieckiem,
  - niewystarczająca pomoc dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i w szkole,
  - brak oferty dającej możliwość przekwalifikowania
- pozwoлиła na zdiagnozowanie przedsięwzięć, które będą odpowiedzią na potrzeby społeczeństwa.

Aby osiągnąć prawidłową realizację celu w jego ramach zaplanowano cztery przedsięwzięcia:

Tabela 8. Cel i przedsięwzięcia

<b>Cel</b>	<b>Podniesienie jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych</b>			
<b>Przedsięwzięcia</b>	1. Przełamywanie stereotypów związanych z płcią	2. Wsparcie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną	3. Aktywizacja edukacyjna osób dorosłych	4. Wspieranie integracji społecznej seniorów

#### **Przedsięwzięcie 1: Przełamywanie stereotypów związanych z płcią**

Z przeprowadzonego badania ankietowego wynika, iż 52% badanych widzi potrzebę wzmocnienia pozycji kobiet na rynku pracy, m.in. doradztwo prawne, psychologiczne i coachingowe. Ponad 44 % badanych wskazało, że ich zdaniem jako najważniejsze są działania dla mieszkańców Brodnicy polegające na wsparciu dla kobiet i mężczyzn w formie klubów rodzica. Natomiast jako działanie polegające na podnoszeniu wiedzy na temat stereotypów płci wskazało ponad 25% badanych. Jako kolejne możliwości działań dla mieszkańców wskazywano m.in. wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy poprzez stworzenie miejsc opieki dla dzieci na czas uczestnictwa w zajęciach młodych rodziców.

Wyraźnie widać, iż lokalna społeczność biorąca czynny udział czy to w badaniu ankietowym czy też w spotkaniach pilotażowych i fokusowych dostrzega potrzebę pozytywnej interwencji w środowisko rodziny i jej powiązania z życiem zawodowym. Stereotypowe podejście do życia polegające na przekonaniu, że w życiu należy wybrać albo rodzinę, albo życie zawodowe jest już u swego schyłku. Działania realizowane w ramach tego przedsięwzięcia pozwolą na innowacyjne podejście do rodziny i danie jej pozytywnych bodźców i wiele możliwości działań.

Wychodząc naprzeciw zarówno oczekiwaniom jak i potrzebom mieszkańców, a szczególnie rodziców w ramach tego przedsięwzięcia planujemy tworzyć kluby rodzica, które będą miejscami integracji, scalenia i dzielenia się dotychczasowymi doświadczeniami czy też problemami związanymi z wychowywaniem dzieci, grupy wsparcia, szkolenia/warsztaty i inne działania mające na celu przełamywanie stereotypów związanych z płcią.

Przedsięwzięcie pozwoli na realizację:

- wskaźnika produktu: Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn na poziomie 142 osób,
- wskaźnika rezultatu: Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie na poziomie 86 osób.

## **Przedsięwzięcie 2: Wsparcie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną**

Przedsięwzięcie jest pokierowane potrzebą zadbania o najmłodsze pokolenie naszych mieszkańców. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że ponad 48 % respondentów widzi potrzebę realizowania działań właśnie dla dzieci i młodzieży do 25 roku życia. Z działań jakie przewidywane są do realizacji w ramach LSR najważniejsze dla mieszkańców są te polegające na zwiększeniu darmowej oferty nauczania pozaformalnego, w tym m.in. edukacji społecznej i obywatelskiej, rozwoju umiejętności i zainteresowań (kluby młodzieżowe). Tą formę wsparcia jako priorytetową wskazało ponad 49 % ankietowanych. Kolejnymi wskazanymi działaniami w ramach rozwijania wysokiej jakości edukacji dla dzieci wskazano organizowanie warsztatów w obszarze ginących zawodów 36% ankietowanych, poszerzenie ofert szkoleń i wsparcia dla nauczycieli i pedagogów 31% oraz zachęcanie uczniów do udziału w projektach edukacyjnych 29%. Dodatkowo w ankiecie jako inne działania ankietowani podawali między innymi: zwiększenie aktywności sportowej, organizację zajęć z programowania i kodowania, wsparcie młodzieży dotkniętej przemocą rówieśniczą czy przybliżenie młodzieży wolontariatu.

Podczas spotkań organizowanych w ramach realizowanego projektu pilotażowego oraz spotkań fokusowych zdiagnozowano, iż dzieci i młodzież ma ogromne trudności w komunikowaniu się spowodowane strachem przed opinią rówieśników. Jest ogromna potrzeba stworzenia miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży, które dadzą możliwość aktywnego spędzenia wspólnego czasu. Odnotowaliśmy również widoczny brak umiejętności społecznych, którego przyczyną może być znaczny wzrost edukacji indywidualnej w Brodnicy, czego następstwem jest i będzie samotność i wyizolowanie uczniów, której brak kontaktu z rówieśnikami.

Przedsięwzięcie pozwoli na realizację:

- wskaźnika produktu: Liczba osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, objętych wsparciem w ramach edukacji pozaformalnej na poziomie 202 osób,
- wskaźnika produktu: Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem na poziomie 134 osób,
- wskaźnika produktu: Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby) na poziomie 38 osób,
- wskaźnika produktu: Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem (osoby) na poziomie 30 osób,
- wskaźnika rezultatu: Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu na poziomie 81 osób.

## **Przedsięwzięcie 3: Aktywizacja edukacyjna osób dorosłych**

W ramach aktywizacji edukacyjnej osób dorosłych 56% ankietowanych wskazało, że najważniejszym działaniem w tym zakresie jest możliwość podnoszenia i zmiany kwalifikacji, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych. Kolejnym działaniem cieszącym się ogromnym zainteresowaniem była możliwość zmiany ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej. Tą formę wsparcia wskazało ponad 46% ankietowanych. Potrzebę stworzenia ośrodków kształcenia osób dorosłych widzi 23 % osób badanych. Konieczność realizowania działań na rzecz aktywizacji edukacyjnej osób dorosłych odzwierciedla się również we wskazaniach do kogo powinny być skierowane działania w ramach inicjatyw/projektów realizowanych w ramach LSR. Ponad 14 % osób badanych widzi potrzebę prowadzenia inicjatyw dla osób dorosłych i dodatkowo 8% działań dla osób bezrobotnych.

Z przeprowadzonej analizy potrzeb i potencjału LSR wnioskuje się, że istnieje potrzeba umożliwienia mieszkańcom nauki języków – osób dorosłych, osób, które chciałyby podnieść swoje kwalifikacje. Potrzebę tą oraz możliwości jakie mogą dawać działania LGD, pokazał m.in. jeden z wniosków realizowanych w ramach konkursów pilotażowych. Ponad to zachodzi potrzeba możliwości dla kształcenia i rozwijania umiejętności, zawodów, specjalizacji, które będą niezbędne w innych potrzebach i działaniach, które wskazali mieszkańcy: animatorzy młodzieży,

animatorzy/opiekunowi/wychowawcy dzieci i młodzieży, opiekunowie osób niepełnosprawnych i starszych, umiejętności samoopieki i wspierania się osób starszych i przewlekle chorych, a także dla członków ich rodzin. Odnotowano również potrzebę umożliwienia mieszkańcom zmiany kwalifikacji i rozwoju zawodowego, np.: elektryk, mechanik, szewc itp.

Realizacja przedsięwzięcia aktywizacja edukacyjna osób dorosłych pozwoli na stworzenie Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji, które będą angażować mieszkańców lokalnej społeczności do rozwijania kompetencji życiowych, społecznych i zawodowych.

Przedsięwzięcie pozwoli na realizację:

- wskaźnika produktu: Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych na poziomie 400 osób,
- wskaźnika produktu: Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych na poziomie 2 podmiotów,
- wskaźnika rezultatu: Liczba utworzonych lokalnych ośrodków wiedzy i edukacji (LOWE) na poziomie 2 ośrodków.

#### **Przedsięwzięcie 4: Wspieranie integracji społecznej seniorów**

Potrzebę tworzenia projektów i inicjatyw dla seniorów widać już po ilości wypełnionych przez tą grupę ankiet. Spośród 336 uzyskanych ankiet ponad 37% wypełniły osoby powyżej 60 roku życia. Tak więc zaangażowanie tej grupy widać już na etapie tworzenia LSR. Brak miejsc spędzania dla osób starszych jest problemem widocznym dla całej lokalnej społeczności. Wśród badanych prawie 70 % wskazało potrzebę tworzenia i funkcjonowania klubów seniora. Kolejną ogromną potrzebę wykazano w organizacji spotkań o charakterze międzypokoleniowym oraz funkcjonowaniem uniwersytetów trzeciego wieku. Około 37% respondentów wskazało potrzebę realizacji takich działań.

Grupę seniorów w Brodnicy diagnozujemy jako dwie skrajne grypy. Jedna z nich jest bardzo aktywna i korzystająca z wszelkich możliwych działań i druga grupa zupełnie nieaktywna społecznie. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, iż mamy do czynienia z tendencją wzrostu ilości osób starszych a ubywaniem osób młodszych. Proces starzenia się społeczeństwa jest dość powszechny. Odpowiedzią na borykanie się z szarą codziennością osób starszych będzie właśnie ich wspieranie integracji społecznej. Działania takie jak tworzenie klubów seniora, spotkań międzypokoleniowych, wspieranie funkcjonującego uniwersytetu trzeciego wieku i wszelkiego typu zajęcia dla seniorów będą odpowiedzią na zgłaszane w trakcie tworzenia LSR potrzeby.

Przedsięwzięcie pozwoli na realizację:

- wskaźnika produktu: Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku na poziomie 119 osób,
- wskaźnika produktu: Całkowita liczba osób objętych wsparciem na poziomie 119 osób,
- wskaźnika rezultatu: Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu na poziomie 36 osób,
- wskaźnik rezultatu: Liczba objętych wsparciem klubów seniora, gospodarstw opiekuńczych i Uniwersytetów Trzeciego Wieku na poziomie 4.



## Rozdział VII

### Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

#### 1. Forma wsparcia operacji w ramach LSR

Stowarzyszenie LGD w ramach LSR zakłada realizację czterech typów operacji:

##### ***I. Przełamywanie stereotypów związanych z płcią:***

1. Podnoszenie wiedzy i świadomości osób zajmujących się edukacją i pracą z dziećmi i młodzieżą nt. stereotypów płci i specyfiki potrzeb osób różnej płci, w tym także przemocy rówieśniczej uwarunkowanej przekonaniemami związanymi z płcią;

2. Kluby rodzica - miejsca spotkań rodziców, zależnie od potrzeb ukierunkowane na:

a) wsparcie dla kobiet (wymiana doświadczeń, warsztaty motywujące, psychologiczne, coaching, kręgi wsparcia) próbujących pogodzić życie zawodowe z rodzinnym, wzmacniające poczucie własnej wartości i motywację do przełamywania stereotypów dot. roli kobiet i rozwoju osobistego;

b) wsparcie dla mężczyzn (wymiana doświadczeń, warsztaty motywujące, psychologiczne, coaching, kręgi wsparcia) próbujących przełamywać stereotypy związane z rolą mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie, zachęcające do większego zaangażowania w obowiązki opiekuńcze.

Kluby rodzica mogą przewidywać wspólne działania dla kobiet i mężczyzn, w zakresie wskazanym powyżej;

3. Zwiększenie udziału oraz wzmocnienie pozycji kobiet na rynku pracy poprzez działania wspierające rozpoczęcie, utrzymanie lub powrót do zatrudnienia, takie jak: wsparcie prawne, z zakresu rozwoju osobistego, motywujące, psychologiczne, wzmacniające poczucie własnej wartości.

##### ***II. Wsparcie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną:***

1. Rozwijanie umiejętności społecznych i obywatelskich, zwłaszcza uczniów i uczennic zagrożonych wypadnięciem z systemu szkolnego, poprzez utworzenie i wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania edukacyjnych klubów młodzieżowych. W ramach klubów możliwa jest realizacja różnorodnego obszaru tematycznego, uwzględniającego zainteresowania, zdolności, potrzeby oraz predyspozycje dzieci i młodzieży np. zajęcia filmowe, muzyczne, artystyczne, sportowe, z robotyki, programowania, nt. lokalnej tożsamości i kultury, realizację spotkań, warsztatów i wizyt studyjnych,

2. Rozwijanie uzdolnień dzieci oraz młodzieży i ukierunkowanych na osiągnięcie konkretnego celu edukacyjnego (np. przygotowanie i udział w krajowym lub międzynarodowym konkursie naukowym) przy czym za konkurs naukowy nie będą uznawane konkursy wiedzy np. konkurs wiedzy z języka angielskiego czy konkurs wiedzy o wielkich Polakach).;

3. Projekty przyczyniające się do wzrostu wiedzy i nabywania umiejętności przydatnych w wyborze ścieżek kształcenia i w przyszłym życiu zawodowym, np. poprzez warsztaty w obszarze ginących zawodów i związane z tradycją regionu.

##### ***III. Aktywizacja edukacyjna osób dorosłych:***

1. Tworzenie Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji, które angażują mieszkańców lokalnej społeczności w rozwijanie kompetencji życiowych, społecznych i zawodowych.

##### ***IV. Wspieranie integracji społecznej seniorów:***

1. Działania na rzecz integracji seniorów, pozwalające uchronić tę grupę społeczną przed izolacją i wykluczeniem społecznym:

a) tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora;

- b) zajęcia aktywizacyjne prowadzone przez uniwersytety trzeciego wieku;
- c) zajęcia aktywizacyjne w gospodarstwach opiekuńczych;
- d) uzupełniająco, w ramach klubów seniora oraz gospodarstw opiekuńczych: inne działania mające na celu wsparcie i integrację osób starszych, uwzględniające udział rodziny i całego środowiska w tworzeniu lokalnych sieci integracji i samopomocy obejmujące:
  - organizację wydarzeń włączających środowisko lokalne w problemy osób starszych: np. dzień sąsiada, pikniki i wigilie sąsiedzkie;
  - spotkania o charakterze międzypokoleniowym, np. z młodzieżą szkolną lub grupami przedszkolnymi, mające na celu wymianę doświadczeń, wzajemną edukację i pomoc;
  - spotkania klubów wolontariackich, których celem jest pomoc osobom starszym i samopomoc, w tym organizacja banków wolnego czasu;
  - akcje proekologiczne organizowane wspólnie z młodzieżą zwiększające udział młodych i starszych w kształtowaniu środowiska życia, estetyki dzielnicy, osiedla;
  - przedstawienia grup teatralnych, zespołów pieśni i tańca z klubów seniora w szkole/przedszkolu lub odwiedziny grup przedszkolnych/szkolnych/ognisk kulturalnych w klubie seniora.

Wszystkie typy operacji będą realizowane w formie grantowej. Projekt grantowy jest operacją, której beneficjent będący LGD udziela innym podmiotom wybranym przez LGD, zwanym dalej „grantobiorcami”, grantów będących środkami finansowymi programu powierzonymi przez LGD grantobiorcom na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji.

Premiowane będą projekty partnerskie przewidujące udział co najmniej dwóch partnerów mające na celu wymianę doświadczeń, projektowanie wspólnych działań i znajdowanie wspólnych rozwiązań problemów zidentyfikowanych w LSR.

## 2. Cel tworzenia procedur

Procedura oceny i wyboru operacji jest niezmiernie istotne ze względu na fakt, iż mają one kluczowe znaczenie podczas realizacji LSR. Odpowiednio przygotowane procedury pozwolą na premiowanie najlepiej przemyślanych i zaprojektowanych operacji, których realizacja przełoży się na osiągnięcie celów i wskaźników założonych w LSR.

Dodatkowo premiowane będą projekty o charakterze innowacyjnym. Innowacje to wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu, usługi, procesu), nowej metody organizacyjnej, nowatorskich, niestandardowych, o eksperymentalnym charakterze, w nietypowy sposób podchodzących do lokalnych zasobów, tradycji, przyczyniających się do pozytywnych zmian na obszarze miasta. Minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji będzie, aby produkt, proces, metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) dla organizacji. Zalicza się tu produkty, procesy i metody, które dana organizacja opracowała jako pierwsza, oraz te, które zostały przyswojone od innych firm lub podmiotów. Innowacyjność przy realizacji projektów grantowych ograniczona będzie do zakresu nie zakłócającego demarkacji pomiędzy programem krajowym i regionalnym.

## 3. Zakres procedur

W niniejszej części przedstawione zostały poszczególne etapy związane ze sposobem oceny i wyborem projektów w ramach LSR - projekty grantowe.

Organ decyzyjny jakim jest Rada Stowarzyszenia dokonuje wyboru operacji zgodnie z zapisami w Regulaminie organizacyjnym Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy oraz procedurze wyboru operacji stanowiącej załącznik do Regulaminu. Procedura oceny, wyboru operacji oraz rozpatrzenia odwołań dla projektów grantowych zostanie opracowana z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i

wskaźnikami. Procedury te swą tematyką obejmować będą tryb postępowania w procesie naboru, ogłoszenie naboru, składanie wniosków, ocenę wniosków i wybór projektów grantowych do realizacji.

Zgodnie ze Statutem LDG uchwalanie procedur oceny, wyboru operacji oraz rozpatrzenia protestu; kryteriów wyboru projektów; harmonogramów i innych dokumentów niezbędnych do realizacji LSR i sprawnego działania stowarzyszenia należy do kompetencji Zarządu.

Powyższe dokumenty zapewniają przejrzystość oraz jawność podejmowanych decyzji. Po przeprowadzeniu etapu promocji i informacji dla beneficjentów oraz zamknięciu naboru wniosków Członkowie Rady są zawiadamiani o miejscu i terminie posiedzenia Rady. Materiały na posiedzenia przygotowywane są przez Biuro LGD. Posiedzenie Rady rozpoczyna się podpisaniem listy obecności przez członków Rady oraz stwierdzeniem quorum oraz parytetu. Jeżeli quorum oraz parytet zostały zachowane Przewodniczący otwiera obrady. Członkowie rady podpisują deklarację bezstronności i poufności na podstawie których Przewodniczący uzupełnia rejestr interesów członków organu decyzyjnego. Wnioski stanowiące przedmiot posiedzenia oceniane są przez członków Rady na podstawie Lokalnych kryteriów wyboru grantobiorców.

Po zakończeniu oceny Sekretarz Rady sporządza listę projektów zgodnych z LSR oraz listę projektów wybranych. Członkowie Rady podejmują uchwały o zatwierdzenie listy projektów zgodnych z LSR oraz projektów wybranych. W przypadku gdy dwie lub więcej operacji uzyska tę samą ilość punktów według lokalnych kryteriów wyboru o miejscu na liście rankingowej:

- w pierwszej kolejności decyduje kryterium premiujące oznaczone dla każdego przedsięwzięcia kolorem niebieskim,
- w drugiej kolejności decyduje kryterium premiujące oznaczone dla każdego przedsięwzięcia kolorem zielonym,
- w trzeciej kolejności decyduje data i godzina złożenia wniosku o dofinansowanie w biurze LGD .

Pracownik Biura LGD Miasta Brodnicy zamieszcza na stronie internetowej Stowarzyszenia zatwierdzone przez organ decyzyjny listy operacji ocenionych, wybranych i niewybranych przez organ decyzyjny oraz protokół z posiedzenia. Niezwłocznie po ocenie pracownik biura przygotowuje zawiadomienia do wnioskodawców o wynikach rozstrzygnięć organu decyzyjnego.

### **ETAP I Ogłoszenie o naborze wniosków**

Ogłoszenie o naborze wniosków LGD Miasta Brodnicy podaje do publicznej wiadomości, w szczególności:

- na swojej stronie internetowej: [www.lgd.brodnica.pl](http://www.lgd.brodnica.pl),
- tablicy ogłoszeń: w Biurze LGD Miasta Brodnicy.

nie wcześniej niż 30 dni i nie później niż 14 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia biegu terminu składania wniosków.

Ogłoszenie o naborze wniosków zawiera w szczególności:

- 1) wskazanie: terminu i miejsca składania wniosków, formy wsparcia, zakresu tematycznego operacji;
- 2) obowiązujące w ramach naboru: warunki udzielania wsparcia, kryteria wyboru operacji wraz ze wskazaniem minimalnej liczby punktów, której uzyskanie jest warunkiem wyboru operacji;
- 3) informacje o wymaganych dokumentach, potwierdzających spełnienie warunków udzielenia wsparcia oraz kryteriów wyboru operacji;
- 4) wskazanie wysokości limitu środków w ramach ogłaszanego naboru;
- 5) informacje o miejscu udostępnienia LSR, formularza wniosku o udzielenie wsparcia, formularza wniosku o płatność oraz formularza umowy o udzielenie wsparcia.

### **ETAP II Nabór wniosków**

Wnioski o udzielenie wsparcia należy składać do Biura LGD Miasta Brodnicy. Nabór wniosku prowadzony jest w terminie nie krótszym niż 14 dni i nie dłuższym niż 30 dni. Wnioski przyjmowane są w wersji papierowej oraz

elektronicznej bezpośrednio w Biurze LGD Miasta Brodnicy. Za datę złożenia wniosku uznaje się datę oraz godzinę przyjęcia wniosku przez pracownika biura. Złożenie wniosku w biurze LGD Miasta Brodnicy potwierdzone jest na kopii wniosku. Potwierdzenie zawiera datę i godzinę wpływu wniosku, numer odnotowany w rejestrze LGD, liczbę załączników wraz z wnioskiem, podpis pracownika oraz pieczęć LGD Miasta Brodnicy.

### **ETAP III Posiedzenie Rady**

W trakcie posiedzenia Rada dokonuje wyboru operacji oraz ustala kwotę wsparcia. Przewodniczący Rady we współpracy z Biurem LGD Miasta Brodnicy ustala miejsce, termin oraz porządek obrad oraz zawiadamia członków Rady o terminie posiedzenia najpóźniej na 5 dni kalendarzowych przed posiedzeniem. Przewodniczący Rady prowadzi jej posiedzenia, a w przypadku jego nieobecności Zastępca. Obsługę techniczno– organizacyjną Rady zapewnia Biuro LGD Miasta Brodnicy.

Prawomocność posiedzenia i podejmowanych przez Radę decyzji (quorum) wymaga obecności co najmniej 50% składu Rady, w tym Przewodniczącego lub Zastępcy Przewodniczącego. Sekretarz weryfikuje quorum oraz oblicza procent przedstawicieli danego sektora na podstawie złożonych podpisów. W razie braku quorum w pierwszym terminie posiedzenia Rady, Przewodniczący zamyka obrady wyznaczając równocześnie nowy termin posiedzenia, co zostaje odnotowane w protokole.

Przed przystąpieniem do wyboru operacji członkowie Rady podpisują deklarację bezstronności i poufności. Przewodniczący weryfikuje przynależność członków Rady do grupy interesów - rejestr interesów członków Rady LGD Miasta Brodnicy, który pozwoli na identyfikację powiązań z wnioskodawcami czy poszczególnymi projektami.

### **ETAP IV Ocena i wybór operacji**

W terminie 60 dni od dnia, w którym upłynął termin naboru wniosków Rada dokonuje oceny zgodności projektów z LSR, oceny projektów według lokalnych kryteriów wyboru oraz wyboru operacji do dofinansowania. W przypadku konieczności wezwania podmiotu do złożenia wyjaśnień lub dokumentów wstrzymuje bieg terminu o 5 dni robocze. Głosowanie w sprawie wyboru operacji odbywa się wyłącznie przez wypełnienie kart oceny.

Członkowie Rady oddają głos w sprawie zgodności operacji z LSR na karcie oceny przez wybranie jednej z opcji TAK/NIE. W przypadku zaznaczenia co najmniej jednej odpowiedzi „NIE” wniosek zostaje odrzucony. Głosowanie na odpowiedniej karcie oceny projektów według lokalnych kryteriów wyboru polega na przyznaniu liczby punktów w ramach określonych limitów wyznaczonych w ramach danego kryterium.

Na podstawie wyników głosowania w sprawie oceny zgodności operacji z LSR oraz oceny projektów według lokalnych kryteriów wyboru, sporządzany jest protokół z głosowania, a w dalszej kolejności listę projektów zgodnych z LSR, listę projektów wybranych. W przypadku uzyskania przez dwie lub więcej operacji równej ilości punktów o miejscu na liście decyduje: w pierwszej kolejności typ wnioskodawcy (preferencja podmiotów spoza sektora finansów publicznych); w drugiej kolejności liczba punktów w kluczowym lokalnym kryterium wyboru: Budżet projektu; w trzeciej kolejności wpisu do rejestru wniosków, które wpłynęły w odpowiedzi na Ogłoszenie o naborze wniosków. Listy projektów zgodnych z LSR, projektów wybranych zatwierdzone są uchwałą Rady. Dodatkowo podejmowane są uchwały dla poszczególnych operacji zarówno wybranych jak i niewybranych. Podjęte uchwały mogą ulec zmianie w przypadku złożenia protestu/odwołania od oceny operacji przez organ decyzyjny.

Z przebiegu posiedzenia Rady sporządzany jest protokół.

### **ETAP V Zakończenie oceny operacji**

W terminie 7 dni kalendarzowych od dnia dokonania wyboru operacji przez organ decyzyjny do wnioskodawców wysyłane jest zawiadomienie o rozstrzygnięciu (zgodnie ze złożonym oświadczeniem o komunikacji elektronicznej do korespondencji projektowej), które zawiera m.in.: informację o zgodności lub niezgodności operacji z LSR, wynik oraz zakres w ramach kryteriów formalnych, wynik oraz zakres w ramach oceny kryteriów merytorycznych, sumę otrzymanych punktów, informacje o możliwości złożenia protestu od rozstrzygnięcia organu decyzyjnego wraz z wymaganiami wobec protestu. Wnioskodawca ma prawo do złożenia protestu od wyników oceny operacji w terminie 7 dni kalendarzowych od dnia doręczenia zawiadomienia o rozstrzygnięciu Organu decyzyjnego pismem drogą

emailową/pocztą, na formularzu wniesienia protestu. Protest wnioskodawca składa na formularzu wniesienia protestu, który zawiera m.in.:

- oznaczenie instytucji właściwej do rozpatrzenia protestu,
- oznaczenie wnioskodawcy,
- numer wniosku o dofinansowanie projektu,
- wskazanie kryteriów wyboru projektu, z którego oceną wnioskodawca się nie zgadza wraz z uzasadnieniem,
- wskazanie w jakim zakresie wnioskodawca nie zgadza się z negatywną oceną zgodności projektu z LSR (wraz z uzasadnieniem), wskazanie zarzutów o charakterze proceduralnym w zakresie przeprowadzonej oceny, jeżeli zdaniem wnioskodawcy naruszenia takie miały miejsce (wraz z uzasadnieniem),
- podpis wnioskodawcy lub osoby upoważnionej do jego reprezentowania, z załączeniem oryginału lub kopii dokumentu poświadczającego umocowanie takiej osoby do reprezentowania wnioskodawcy.

Nie później niż 7 dni roboczych od dnia dokonania wyboru operacji do dofinansowania pracownik Biura LGD Miasta Brodnicy zamieszcza na stronie internetowej LGD Miasta Brodnicy zatwierdzoną listę projektów zgodnych z LSR, listę projektów wybranych ze wskazaniem, które mieszczą się w limicie środków wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków o udzielenie wsparcia oraz protokół z posiedzenie Rady.

Protesty dotyczące wyboru potencjalnych grantobiorców składane będą do Instytucji Zarządzającej za pośrednictwem właściwej Lokalnej Grupy Działania. LGD dokona weryfikacji dokonanej oceny (autokontrola), a w przypadku jej negatywnego wyniku przekaże protest do Instytucji Zarządzającej do rozpatrzenia.



## Rozdział VIII

### Plan działania

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji celów LSR. Zawiera on wskazania osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu dla określonych w strategii przedsięwzięć, co w konsekwencji przełoży się na osiągnięcie celów.

Określone w planie działania wskaźniki są zaplanowane etapowo i zostały podzielone na sześć okresów: od grudnia 2024 do grudnia 2029 roku.

Etapy wdrożenia LSR będą podobne co do sposobu, sekwencji i intensywności działań, wzajemnie ze sobą powiązanych.

Przewiduje się zwiększoną intensywność pomocy w pierwszych trzech latach wdrożenia LSR. W kolejnych etapach wydatkowanie środków LGD następować będzie sukcesywnie. Planuje się osiągnięcie poziomu, co najmniej 50% każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do końca grudnia 2026 tj. okres kamienia milowego, natomiast do końca 2027 roku przewiduje się osiągnięcie wszystkich wskaźników produktu na poziomie 100%, co pozwoli na zrealizowanie kamienia milowego na koniec 2028 roku. Osiągnięcie pierwszych wskaźników rezultatu odbędzie na koniec 2026 roku, natomiast ostatnich na koniec 2028 roku. Plan działania powstał z uwzględnieniem rekomendacji, uwag oraz opinii mieszkańców, które zgłaszane były podczas konsultacji społecznych z lokalną społecznością.

Szczegółowa informacja o Planie działania znajduje się w formularzu będącym załącznikiem nr 2 do LSR.

## Rozdział IX Plan finansowy LSR

LSR na lata 2021-2027 zakłada finansowanie z jednego funduszu, którym jest Europejski Fundusz Społeczny Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.

Wysokość planowanego wsparcia jest zgodna z wytycznymi programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 i zakłada finansowanie działań w ramach realizacji LSR w kwocie 900 000 Euro.

W ramach środków EFS+ finansowane będą wszystkie cztery przedsięwzięcia określone w załączniku do LSR tj. formularzu 2: Plan działania. Źródła finansowania i Plan działania są w bezpośredni sposób powiązane z założonym celem i przedsięwzięciami.

Szczegółowy plan wykorzystania budżetu przedstawiają załączniki do LSR tj. formularz nr 3: Budżet LSR oraz formularz nr 4: Plan wykorzystania budżetu LSR.

## Rozdział X Monitoring i ewaluacja

W zakresie zarządzania projektem, niezwykle ważne są działania związane z monitorowaniem i ewaluacją wdrażanej LSR oraz funkcjonowania LGD pod kątem osiągnięcia założonych celów.

Celem prowadzonych badań i analiz będzie zebranie informacji na temat finansowego, rzeczowego oraz społecznego wymiaru działania LGD i wdrażania LSR pod kątem skuteczności i wydajności pracy Stowarzyszenia. Dodatkowo, przyjęte procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu mają na celu ocenę zgodności realizacji operacji z wcześniej przyjętymi celami strategii.

Za prowadzenie monitoringu i ewaluacji LGD odpowiada: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna, Biuro LGD, dodatkowo powołany zostanie Zespół ds. ewaluacji.

W trakcie monitoringu oraz ewaluacji będzie brana pod uwagę opinia mieszkańców obszaru LGD, co ma istotne znaczenie dla realizacji jednej z podstawowych zasad działania LGD – oddolności i współdecydowania w obszarze kierunków rozwoju.

Wnioski z przeprowadzonego badania ewaluacyjnego oraz monitoringu, w tym również opinie i wnioski lokalnej społeczności, będą służyły, w razie konieczności, do wprowadzenia działań naprawczych.

Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu LSR zawierająca elementy podlegające badaniu, sposoby pozyskiwania danych oraz czas i okres pomiaru.

### **Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu**

Prowadzenie monitoringu oraz ewaluacji LSR w całym okresie wdrażania jest procesem koniecznym dla sprawdzenia czy udaje się skutecznie osiągać cele określone w strategii.

Projekt ewaluacji LSR obejmuje następujące zagadnienia:

1. Określenie przedmiotu ewaluacji
2. Pytania kluczowe
3. Wybrane kryteria ewaluacji
4. Dobór danych, metod badawczych i harmonogram (w formie tabelarycznej)

## 5. Forma prezentacji i upowszechnienie wyników.

### Cel ewaluacji

Ustalenie wpływu realizacji LSR wdrażanej przez LGD na zrealizowanie celu LSR, tj. „Podniesienie jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych”.

### Przedmiot Ewaluacji

Przedmiotem ewaluacji jest wdrażanie LSR w latach 2021-2027 na terenie objętym funkcjonowaniem LGD. Odbiorcami procesu ewaluacji są: Urząd Marszałkowski, Zarząd LGD oraz interesariusze lokalni. Procesy oceny mają charakter autoewaluacji i są prowadzone przez LGD.

### Przedmiot ewaluacji obejmuje:

Ewaluacja wewnętrzna, obejmuje: ocenę bieżącego funkcjonowania organów LGD, w tym Zarządu i Rady prowadzoną co najmniej raz na rok; ocenę realizacji i efektów planu komunikacji, ewaluacja prowadzona raz na rok.

### Pytania kluczowe:

Czy udało się osiągnąć zakładane wskaźniki projektu?

Na ile efektywnie prowadzone są działania projektowe?

Na ile skuteczne są formy wsparcia?

Jak projekt wpływa na beneficjentów ostatecznych LSR?

Jak projekt wpływa na postrzeganie LGD?

### Kryteria ewaluacji:

Stanowią pryzmat, przez który obserwujemy realizację LSR. Pod uwagę bierzemy następujące kryteria:

**Efektywność** – kryterium oceniające stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wskaźników produktu i rezultatów, przy czym nakładem rozumiane są jako: nakłady finansowe, czasowe, pracy;

**Skuteczność** - kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele ogólne i cele szczegółowe sformułowane w LSR,

**Odziaływanie** – kryterium oceny stopnia, w jakim korzyści odniesione przez beneficjentów ostatecznych mają szerszy wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności LGD,

LGD przygotowała tabelaryczne zestawienie zawierające elementy podlegające ocenie, czas przeprowadzonego badania oraz sposób i okres pomiaru elementów podlegających monitorowaniu.

*Tabela 9. Elementy podlegające monitorowaniu*

Elementy podane w badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zebrania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Harmonogram ogłaszanych konkursów i wyniki konkursów	Biuro LGD Miasta Brodnicy	Rejestr ogłoszonych konkursów, Listy rankingowe, Raporty komisji konkursowych	Każdorazowo po uruchomieniu i zakończeniu procedury konkursowej,	Zgodność ogłoszenia konkursów z harmonogramem,

Realizacja Planu Komunikacji	Biuro LGD Miasta Brodnicy	Analizy własne pracowników, spotkania autoewaluacyjne członku LGD,	Na bieżąco przez cały okres wdrażania LSR, w trakcie spotkań raz na rok.	Poprawność i efektywność zaplanowanych w Planie Komunikacji działań oraz poziomu ich realizacji
Wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD Miasta Brodnicy	Opracowanie własne na podstawie danych z przeprowadzonych konkursów	Na bieżąco przez cały okres realizacji LSR	Stopień realizacji wskaźników i osiągnięcia celów
Budżet	Biuro LGD, Komisja Rewizyjna, Zarząd	Analizy własne pracowników	Na bieżąco przez cały okres realizacji LSR	Stopień wykorzystania budżetu
Funkcjonowanie biura LGD Miasta Brodnicy	Zarząd LGD Miasta Brodnicy	Opinia Zarządu na podstawie ocen własnych i ew. skarg i wniosków oraz opinii beneficjentów	Na bieżąco przez cały okres realizacji LSR	Sposób przekazywania informacji potencjalnym beneficjentom/ Skuteczność świadczonego doradztwa
Praca Zarządu	Walne Zebranie Członków	Protokół z prac Zarządu	Raz na rok	Ocena na podstawie raportu z pracy Zarządu
Praca Rady	Walne Zebranie Członków	Protokół z prac Rady	Raz na rok	Ocena na podstawie raportu z pracy Rady

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja przygotowana w formie raportu upublicznianego raz w roku na stronie LGD Miasta Brodnicy. Dla przygotowania raportu powołany jest Zespół ds. Ewaluacji, składający się z członka Zarządu, członka Rady oraz pracownika biura. Członkowie zespołu są wskazywani spośród grona danego organu Stowarzyszenia. Pracownika biura wskazywał będzie Prezes Zarządu.

Raport zawiera część: prezentującą wyniki, formułującą wnioski z ewaluacji oraz prezentującą rekomendacje.

Tabela 10. Elementy podlegające ewaluacji

Elementy podane w badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zebrania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji oraz procedur w	Zespół ds. Ewaluacji	Wywiad z wnioskodawcami (20% wnioskodawców każdego konkursu, kwestionariusz e-ankiety, w tym 5% odrzuconych)	<u>Czas pomiaru:</u> I kwartał w roku następującym po roku ocenionym <u>Okres pomiaru:</u>	Ocena skuteczności stosowanych kryteriów wyboru operacji oraz procedur w ramach działań konkursowych

ramach działań konkursowych		Badanie ankietowe	w latach 2024-2027	
Efektywność pracy biura i organów LGD Miasta Brodnicy Ocena pracowników biura LGD Miasta Brodnicy	Zespół ds. Ewaluacji	Opinia Zarządu nt. podległych pracowników. Wywiad z wnioskodawcami (20% wnioskodawców każdego konkursu, kwestionariusz e-ankiety, w tym 5% odrzuconych) Badanie ankietowe Opinia Komisji Rewizyjnej	<u>Czas pomiaru:</u> I kwartał w roku następującym po roku ocenionym <u>Okres pomiaru:</u> w latach 2024-2027	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie Uczestnictwo w posiedzeniach Przestrzeganie Regulaminów
Efektywność i skuteczność i trwałość animacji lokalnej społeczności	Zespół ds. ewaluacji	Analiza danych na podstawie: ankiet przeprowadzonych z mieszkańcami obszaru	<u>Czas pomiaru:</u> I kwartał w roku następującym po roku ocenionym <u>Okres pomiaru:</u> w latach 2024-2027	Ocena skuteczności promocji mierzona jako liczba osób, które uzyskały informacje na temat LGD Miasta Brodnicy
Efektywność w realizacji celów oraz wskaźników LSR Efektywność Wykorzystania budżet	Zespół ds. ewaluacji	Analiza danych na podstawie: ankiet przeprowadzonych z beneficjentami, sprawozdań biura LGD Miasta Brodnicy,	Czas pomiaru: IV kwartał 2024, IV kwartał 2025, IV kwartał 2026 I kwartał 2027 <u>Okres pomiaru:</u> 2024-2027	Stopień realizacji poszczególnych celów oraz wskaźników Stopień realizacji budżetu Zgodność z harmonogramem

Źródło: Opracowanie własne

Wyniki zaplanowanych działań w ramach monitoringu i ewaluacji mogą skutkować koniecznością aktualizacji lub wprowadzenia zmian w LSR.

## Wykaz wykorzystanej literatury

### Dokumenty i opracowania

- „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku, tj. Strategia Przyspieszenia 2030+
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030+
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Brodnickim na lata 2022-2026
- Strategia Rozwoju Gminy Miasta Brodnicy na lata 2016 – 2023
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasta Brodnicy na lata 2023-2030
- Program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2025
- Raport podsumowujący projekty pilotażowe Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy
- Raport z konsultacji LSR Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy

### Źródła internetowe

- Dane ROPS w Toruniu <https://www.rops.torun.pl/badania-i-analizy>
- Rejestr żłobków i klubów dziecięcych <https://dane.gov.pl>, dostęp z dnia 13.04.2022 r
- Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych <https://rspo.gov.pl>, dostęp z dnia 23.03.2022 r.
- Serwis Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Zestaw danych i informacji przydatnych do napisania lokalnej strategii rozwoju na lata 2021-2027 <https://mojregion.eu/rpo/rlks/dane-statystyczne/>

GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>



Fundusze Europejskie  
dla Kujaw i Pomorza



Rzeczpospolita  
Polska

Dofinansowane przez  
Unię Europejską



Samorząd Województwa  
Kujawsko-Pomorskiego

## Załączniki do LSR

### Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 (nazwa celu)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
180 000	Przedsięwzięcie 1. Przełamywanie stereotypów związanych z płcią	mieszkańcy obszaru LSR – osoby dorosłe	Projekt grantowy
315 000	Przedsięwzięcie 2. Wsparcie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną	dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 roku życia z obszaru LSR	Projekt grantowy
90 000	Przedsięwzięcie 3. Aktywizacja edukacyjna osób dorosłych	mieszkańcy obszaru LSR- osoby dorosłe	Projekt grantowy
315 000	Przedsięwzięcie 4. Wspieranie integracji społecznej seniorów	mieszkańcy obszaru LSR powyżej 60 roku życia	Projekt grantowy



## Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
<b>C.1. Podniesienie jakości życia mieszkańców Brodnicy poprzez wspieranie działań społecznych, edukacyjnych i aktywizacyjnych</b>														
Przedsięwzięcie 1. Przełamywanie stereotypów związanych z płcią	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	0	0	0	0	72 osoby	50,70%	70 osób	100%	0	100%	0	100%	FEW
Przedsięwzięcie 2. Wsparcie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną	Liczba osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, objętych wsparciem w ramach edukacji pozaformalnej	0	0	202 osób	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	



	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	0	0	134 osób	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	0	0	38 osób	100%	0	100%	0	100%	0	0	0	100%
	Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem (osoby)	0	0	30 osób	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
Przedsięwzięcie 3. Aktywizacja edukacyjna osób dorosłych	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych	0	0	400 osób	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%



Fundusze Europejskie  
dla Kujaw i Pomorza



Rzeczpospolita  
Polska

Dofinansowane przez  
Unię Europejską



Samorząd Województwa  
Kujawsko-Pomorskiego

	realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych													
	Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	0	0	0	0	1	50%	1	100%	0	100%	0	100%	
Przedsięwzięcie 4. Wspieranie integracji społecznej seniorów	Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	0	0	119osób	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	
	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	0	0	119osób	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%	



Wskaźnik rezultatu: 1	Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn dzięki wsparciu w programie	0	-	0	-	0	-	0	-	86 osób	-	0	-	
Wskaźnik rezultatu: 2	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	0	-	0	-	0	-	1 osób	-	0 osób	-	0	-	
Wskaźnik rezultatu: 3	Liczba utworzonych lokalnych ośrodków wiedzy i edukacji (LOWE)	0	-	0	-	0	-	0	-	2 ośrodki	-	0	-	FEW
Wskaźnik rezultatu: 4.1.	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	0	-	0	-	36 osób	-	0	-	0	-	0	-	
Wskaźnik rezultatu: 4.2.	Liczba objętych wsparciem klubów seniora, gospodarstw opiekuńczych i Uniwersytetów Trzeciego Wieku	0	-	0	-	4	-	0	-	0	-	0	-	



Fundusze Europejskie  
dla Kujaw i Pomorza



Rzeczpospolita  
Polska

Dofinansowane przez  
Unię Europejską



Samorząd Województwa  
Kujawsko-Pomorskiego

**Formularz 3: Budżet LSR PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR**

Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
<b>Wdrażanie LSR</b> (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	0	0	900 000	900 000
<b>Zarządzanie LSR</b> (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	0	0	198 000	198 000
<b>Razem</b>	0	0	1 098 000	1 098 000

\* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

\*\* W wierszu odpowiadającym danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.



Fundusze Europejskie  
dla Kujaw i Pomorza



Rzeczpospolita  
Polska

Dofinansowane przez  
Unię Europejską



Samorząd Województwa  
Kujawsko-Pomorskiego

#### Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRROW	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EFS+	100 000	11,11%	149 500	27,72%	170 700	46,69%	326 800	83,00%	153 000	100,00%	0	100,00%	0	100,00%
EFRR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	100000	11,11%	149500	27,72%	170700	46,69%	326800	83,00%	153000	100,00%	0	100,00%	0	100,00%

# Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy

ul. Nad Drwęcą 30  
87-300 Brodnica

Biuro czynne:  
poniedziałek – piątek  
godz. 7:15 – 15:15

 tel.: 733 866 444

e-mail: [biuro@lgd.brodnica.pl](mailto:biuro@lgd.brodnica.pl)  
[lgd.miastabrodnicy@wp.pl](mailto:lgd.miastabrodnicy@wp.pl)

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Miasta Brodnicy  
zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym  
dnia 8 stycznia 2016 r. pod numerem 0000595183.

